

آزمون آزمایشی خیلی سبز

پایه یازدهم

مرحله هفتم

رشته انسانی

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴

تاریخ برگزاری: ۱۰/ اسفند/ ۱۴۰۳

بودجه بندی دروس

ریاضی	زبان و ادبیات فارسی	علوم اجتماعی	روان شناسی
ریاضی و آمار (۲) فصل ۲ درس ۲ و ۳ صفحه ۳۴ تا ۵۴	علوم و فنون ادبی (۲) درس ۷ و ۸ صفحه ۵۷ تا ۷۰	جامعه شناسی (۲) درس ۱۰ و ۱۱ صفحه ۸۳ تا ۹۷	درس ۵ و ۶ صفحه ۱۱۲ تا ۱۵۷
زبان عربی	تاریخ	جغرافیا	فلسفه
عربی، زبان قرآن (۲) درس ۴ و ۵ (تا ابتدای اعلموا) صفحه ۴۷ تا ۶۸	تاریخ (۲) درس ۹ و ۱۰ صفحه ۸۹ تا ۱۱۳	جغرافیا (۲) درس ۷ و ۸ صفحه ۸۳ تا ۱۱۴	فلسفه (۱) درس ۷ و ۸ صفحه ۵۰ تا ۶۸

مدت پاسخگویی	تأ شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
۱۵ دقیقه	۱۰	۱	۱۰	ریاضی
۱۵ دقیقه	۲۵	۱۱	۱۵	زبان و ادبیات فارسی
۱۰ دقیقه	۳۵	۲۶	۱۰	علوم اجتماعی
۱۰ دقیقه	۴۵	۳۶	۱۰	روان شناسی
۱۵ دقیقه	۶۰	۴۶	۱۵	زبان عربی
۱۰ دقیقه	۷۰	۶۱	۱۰	تاریخ
۱۰ دقیقه	۸۰	۷۱	۱۰	جغرافیا
۱۰ دقیقه	۹۰	۸۱	۱۰	فلسفه (۱)
۹۵ دقیقه		۹۰ سؤال		مجموع

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

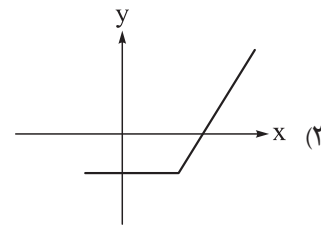
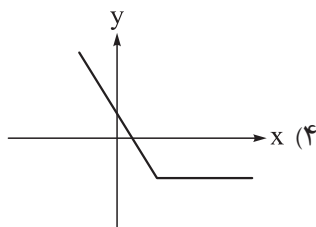
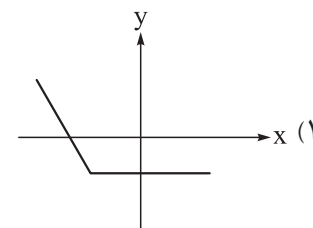
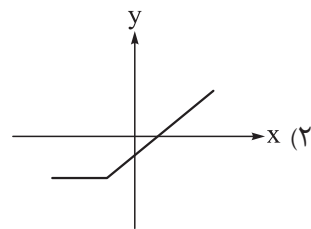
دفتر چه سوالات آزمون های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینیه ها، نوع صفحه آرایی، فونت سوالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و...) در شبیه ترین حالت به دفتر چه سوالات کنکور سراسری طراحی می شود.

ریاضی و آمار یازدهم

۱- نمودار تابع $f(x) = |x-2| - x$ کدام است؟

۲- اگر $f(x) = \begin{cases} [-3x] + \text{sign}(x) & \text{زوج } [x] \\ [x] + 2\text{sign}(x-3) & \text{فرد } [x] \end{cases}$ باشد، حاصل $f(\pi) + f(-\pi)$ کدام است؟

۱۴ (۴)

۱۳ (۳)

۱۲ (۲)

۱۱ (۱)

۳- نمودار تابع $y = 3\left|\frac{1}{3}x - 1\right| + 2$ با کدام انتقال از نمودار تابع $y = -|x|$ به دست می‌آید؟

(۱) یک واحد به راست - دو واحد به بالا

(۲) سه واحد به راست - ۶ واحد به بالا

(۳) ابتدا نسبت به محور xها قرینه، سپس ۲ واحد به بالا - ۳ واحد به راست

(۴) ابتدا ۲ واحد به بالا، سپس نسبت به محور xها قرینه - ۱ واحد به راست

۴- اگر $f = \{(2, 5), (-1, 0), (3, 7)\}$ و $g = \{(2, 2), (3, 6), (0, 1)\}$ باشد، تابع $\frac{f}{g}$ کدام است؟

(۲) $\{(2, \frac{5}{2}), (3, \frac{7}{6})\}$

(۱) $\{(2, \frac{2}{5}), (3, \frac{6}{7})\}$

(۴) $\{(2, \frac{5}{3}), (-1, 0), (3, \frac{7}{6})\}$

(۳) $\{(2, \frac{2}{5}), (3, \frac{6}{7}), (0, 1)\}$

۵- اگر f تابعی همانی با دامنه اعداد اول یک‌رقمی و g تابعی ثابت با دامنه اعداد فرد یک‌رقمی و $(f-g)(3) = 1$ باشد،

مجموع اعضای برد تابع $f \times g$ کدام است؟

۳۶ (۴)

۳۴ (۳)

۳۲ (۲)

۳۰ (۱)

محل انجام محاسبات

۶- تابع $f(x) = [x] + [-x]$ با دامنه $2 \leq x \leq -3$ و g یک تابع ثابت است. مقدار تابع $\frac{g}{f}$ در چند نقطه صحیح در دامنه برابر ۲ است؟

(۱) ۳ (۲) ۲ (۳) ۱ (۴) صفر

۷- اگر $f(x) = 1 - 2x$ و $g = \{(0, -1), (2, -3), (\frac{1}{4}, -2)\}$ ، آن گاه برد تابع $(f - g)(x)$ کدام است؟

(۱) $\{0, 2\}$ (۲) $\{0, 2, -2\}$ (۳) $\{-1, 2\}$ (۴) $\{0, -1, 2\}$

۸- اگر $f(x) = |x - a| + b$ ، $g(x) = x + 1$ ، $(f + g)(2) = 6$ و $(f \times g)(1) = 4$ باشند، مقدار $\frac{a}{b}$ کدام است؟ ($1 \leq a \leq 2$)

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) $\frac{1}{2}$ (۴) صفر

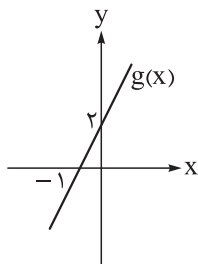
۹- اگر $f(x) = [x] + 1$ در فاصله $1 \leq x < -1$ و $g(x) = \text{sign}(x^2)$ در فاصله $2 \leq x < -2$ تعریف شده باشند، ضابطه تابع $f - g$ کدام است؟

$$\left\{ \begin{array}{l} -1 \quad -1 \leq x < 0 \\ 1 \quad x = 0 \\ 0 \quad 0 < x < 1 \end{array} \right. \quad (1)$$

$$\left\{ \begin{array}{l} 1 \quad -1 \leq x < 0 \\ 0 \quad x = 0 \\ -1 \quad 0 < x < 1 \end{array} \right. \quad (3)$$

$$\left\{ \begin{array}{l} 0 \quad -1 \leq x < 0 \\ 1 \quad x = 0 \\ -1 \quad 0 < x < 1 \end{array} \right. \quad (4)$$

۱۰- اگر تابع $f(x) = |x - 2|$ و نمودار تابع $g(x)$ طبق شکل زیر باشد، آن گاه نمودار تابع $g - 2f$ در کدام بازه یک تابع ثابت است؟

- (۱) $(-\infty, 2)$
 (۲) $(-\infty, 2]$
 (۳) $[2, +\infty)$
 (۴) $(2, +\infty)$

علوم و فنون ادبی یازدهم

۱۱- دلایل روی آوردن شاعران ایرانی به دربارهای هند در قرن دهم کدام موارد است؟

- (الف) آشنایی با تفکرات و معارف هندوان
(ب) شاعران نوازی و ادب‌گرایی سلاطین هند
(ج) ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران
(د) کم‌توجهی شاهان صفوی نسبت به شاعران

- (۱) ب - ج
(۲) ب - د
(۳) الف - ج
(۴) الف - د

۱۲- از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام گزینه کاملاً درست است؟

- (۱) هم‌زمان با رشد ادبیات در هند، شیراز نیز که پایتخت و محل اجتماع شعرا و فضلا بود، از دیدگاه ادبی توسعه یافت.
(۲) شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش بسزایی داشتند و به زبان فارسی چندان علاقه نشان نداده‌اند.
(۳) شاهان صفوی با رؤسای مذاهب در تماس نزدیک بودند و از طرف دیگر رقاباتی چون شاهان عثمانی و هندی داشتند.
(۴) کمال‌الدین بهزاد در دوره شاه طهماسب صفوی و رضا عباسی در دوره شاه عباس از مفاخر هنر این دوره هستند.

۱۳- کدام گزینه در مورد سراینده بیت زیر مصداق دارد؟

«باز این چه رستخیز عظیم است کز زمین بی نفع صور خاسته تا عرش اعظم است»

- (۱) در سرودن شعر مذهبی معروف است و ترکیب‌بند عاشورایی او زبانزد است.
(۲) شعرش حد واسط سبک دوره عراقی و دوره بعد، یعنی سبک هندی است.
(۳) با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت.
(۴) معروف‌ترین شاعر سبک هندی و از پرکارترین شاعران فارسی‌زبان است.

۱۴- توضیحات زیر در مورد کدام شاعر سبک هندی است؟

«او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم. از ویژگی‌های عمده شعر او، مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز شاعرانه است.»

- (۱) بابافغانی شیرازی
(۲) کلیم کاشانی
(۳) صائب تبریزی
(۴) بیدل دهلوی

۱۵- وزن کدام گزینه متفاوت است؟

- (۱) به جفایی و قفایی نرود عاشق صادق
(۲) به خدا و به سراپای تو کز دوستی‌ات
(۳) خبر ما برسانید به مرغان چمن
(۴) چه کند بنده که گردن ننهد فرمان را

۱۶- وزن چند بیت از ابیات زیر از چهار بار تکرار «مفاعیلن» ساخته شده است؟

- (الف) هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست
(ب) گرجان عاشق دم‌زند آتش در این عالم‌زند
(ج) نه چندان آرزومندم که وصفش در بیان آید
(د) مبارک باد عید آن دردمند بی‌کسی را

- (۱) یک
(۲) دو
(۳) سه
(۴) چهار

۱۷- کدام گزینه با بیت زیر هم وزن است؟

- «بنازم به بزم محبت که آن جا
 (۱) مرا جود او تازه دارد همی
 (۲) چو بستی به من عهد الفت ندانم
 (۳) بیا ساقی از یک دو جام شراب
 (۴) نه قدرت که با وی نشینم
- گدایی به شاهی مقابل نشیند»
 مگر جودش ابر است و من کشتزار
 که تعلیم کردت که پیوند بگسل؟
 مرا کن چو دور زمانه خراب
 نه طاقت که جز وی ببینم

۱۸- از رکن پایانی وزن عروضی کدام بیت، یک هجا حذف شده است؟

- (۱) تو مرا جان جهانی چه کنم جان و جهان را
 (۲) خداوند از آن مهربان است با تو
 (۳) مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست
 (۴) هر که چیزی دوست دارد جان و دل بروی گمارد
- تو مرا گنج روانی چه کنم سود و زیان را
 که بر بندگانش به دل مهربانی
 که به پیمانہ کشی شهره شدم روز الست
 هر که محرابش تو باشی سر ز خلوت برنیارد

۱۹- وزن عروضی چند مصراع در مقابل آن نادرست نوشته شده است؟

- (الف) که بدانست که در بند تو خوش تر ز رهایی (فعلاتن فعلاتن فعلاتن)
 (ب) نشود فاش کسی آن چه میان من و توست (فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن)
 (ج) بشنو از نی چون حکایت می کند (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن)
 (د) دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم (مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن)

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۲۰- نشانه‌های هجایی کدام مصراع معادل «U/---U/---U/---U/---» است؟

- (۱) آب حیوان تیره گون شد خضر فرخ پی کجاست
 (۲) آن کیست کز روی کرم با من وفاداری کند
 (۳) بگفت اندرین نامه حرفی است مبهم
 (۴) از این زندان اگر خواهی که چون یوسف برون آیی
- خون چکید از شاخ گل ابر بهاران را چه شد
 برجای بدکاری چو من یک دم نکوکاری کند
 که معنیش جز وقت پیری ندانی
 به دانش جان بپرور نیک و در سر علم رؤیا کن
- ۲۱- از بین ابیات زیر چند بیت وزن یکسانی دارند؟

- (الف) دلا تا کی در این زندان فریب این و آن بینی
 (ب) سوزدم را سازدم را در آتش اندازدم را
 (ج) هوا شد عاشق آساز و صحرا دلبر آیین شد
 (د) بهار آمد که باز گل به باغ و بوستان خواند
- یکی زین چاه ظلمانی برون شو تا جهان بینی
 وز من رها سازد مرا بیگانه از خویشم کند
 یکی را گریه رسم آمد یکی را خنده آیین شد
 به گوشم ناله بلبل هزاران داستان خواند

- (۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۲۲- مفهوم کدام بیت با دیگر ابیات متفاوت است؟

- (۱) برو از خانه گردون به در و نان مطلب
 (۲) هر که را خوابگه آخر مشتی خاک است
 (۳) دل منه بر اختر دولت که در هر صبحدم
 (۴) این یک دو سه روز نوبت عمر گذشت
- کان سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را
 گو چه حاجت که به افلاک کشی ایوان را
 مشرق دیگر بود خورشید عالم تاب را
 چون آب به جویبار و چون باد به دشت

۲۳- کدام گزینه با بیت داده شده مفهوم یکسانی دارد؟

- «آسمان را ریشه هیبت به خاک انداخته
 (۱) غوطه زد حلاج در خون، این کمان را تا کشید
 (۲) گفت و گوی عاشقی لاجول بی دردان بود
 (۳) مرکز خاک است گردون آسمان عشق را
 (۴) گرچه باشد آسمان سر حلقه گردن کشان

۲۴- کدام ابیات مفهوم مشترکی دارند؟

- (الف) عرضه کردم دو جهان بر دل کار افتاده
 (ب) سفر دراز نباشد به پای طالب دوست
 (ج) بر مرگ دل خوش است در این واقعه مرا
 (د) هزار سال پس از مرگ من چو باز آیی
 (ه) سختی ایام را مردن تلافی می کند
- (۱) الف - ج - د
 (۲) ب - د - ه
 (۳) الف - ب - د
 (۴) ب - ج - ه

۲۵- کدام گزینه با بیت داده شده مفهوم مشترکی ندارد؟

- «نه اختیار من است این معاملت لیکن
 (۱) رأی رأی توست خواهی جنگ خواهی آشتی
 (۲) به رنج بردن بیهوده گنج نتوان برد
 (۳) نه آبروی که گر خون دل بخواهی ریخت
 (۴) حافظ به خود نپوشید این خرقه می آلود
- رضای دوست مقدم بر اختیار من است»
 ما قلم در سر کشیدیم اختیار خویش را
 که بخت راست فضیلت نه زور بازو را
 مخالفت نکنم آن کنم که فرمان است
 ای شیخ پاکدامن معذور دار ما را

جامعه‌شناسی یازدهم

۲۶- هر یک از ویژگی‌های زیر به ترتیب به کدام جنگ اشاره دارد؟

- به مرزها محدود نماند و به درون شهرها کشیده شد.
- جهان را تا آستانه جنگ جهانی سوم قرار داد.
- گنبد گنباکو مشهور به گنبد بمب اتمی از نتایج آن است.
- جنگ بین بلوک شرق و غرب در سراسر قرن بیستم
- (۱) جنگ جهانی دوم - جنگ ویتنام - جنگ جهانی اول - جنگ سرد
- (۲) جنگ جهانی اول - جنگ کره - جنگ جهانی دوم - جنگ ویتنام
- (۳) جنگ جهانی دوم - بحران موشکی کوبا - جنگ جهانی دوم - جنگ سرد
- (۴) جنگ جهانی اول - بحران موشکی کوبا - جنگ کره - جنگ جهانی دوم

۲۷- کدام یک از عبارتهای زیر به اقدامات نظریه پردازان غربی پس از فروپاشی بلوک شرق اشاره دارد؟

- (الف) معتقد بودند که بعد از فروپاشی بلوک شرق، جنگ از زندگی بشر رخت برمی بندد.
- (ب) جنگ را از کشورهای غربی به فرهنگ‌ها و تمدن‌هایی منتقل کرده‌اند که در دوران استعمار، تحت سلطه جهان غرب قرار گرفته بودند.
- (ج) سعی کردند عملیات نظامی قدرت‌های غیرغربی در مقابله با مقاومت‌های کشورهای غربی را توجیه کنند.
- (د) طرف دیگری را برای جنگ جست‌وجو کردند.

(۱) الف - ج (۲) ب (۳) ب - د (۴) ج

۲۸- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب به کدام اصطلاح برای بیان تقابل‌های جهانی اشاره دارد؟

- در صورتی که فعال شود، بسیاری از چالش‌های درونی کشورهای غربی، دیگر بار فعال خواهند شد.
- جوامع غربی چالش‌های درونی خود را از طریق بهره‌کشی از کشورهای غیرغربی حل می‌کنند.
- چالش و نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کند.
- عمدتاً بعد از جنگ جهانی دوم به کار گرفته شد.

- (۱) شمال و جنوب - مرکز و پیرامون - استعمارگر و استعمارزده - شمال و جنوب
- (۲) جهان اول، دوم و سوم - شمال و جنوب - توسعه‌یافته و عقب‌مانده - مرکز و پیرامون
- (۳) شمال و جنوب - استعمارگر و استعمارزده - جهان اول، دوم و سوم - شمال و جنوب
- (۴) توسعه‌یافته و عقب‌مانده - مرکز و پیرامون - شمال و جنوب - توسعه‌یافته و عقب‌مانده

۲۹- کدام گزینه به ترتیب در مورد نظریه هانتینگتون و اصطلاح استعمارگر و استعمارزده، درست و نادرست است؟

- (۱) رقابت‌ها و درگیری‌ها در جهان معاصر، بین دولت - ملت‌ها به وقوع خواهد پیوست. - قاره آفریقا از جمله قاره‌های استعمارگری است که از معادن و منابع باارزشی مانند نفت، الماس، طلا، اورانیم و... برخوردار است.
- (۲) از آخرین مرحله درگیری‌ها در جهان معاصر با عنوان جنگ تمدن‌ها یاد کرد. - مشکل کشورهای استعمارزده، تنها ضعف اقتصادی و صنعتی آنها است.
- (۳) از نظر او در آخرین مرحله درگیری‌ها، دیگر تمدن‌های بزرگ بازیگران اصلی صحنه بین‌الملل نیستند. - مشکل کشورهای استعمارزده، تنها خودباختگی فرهنگی و الگوپذیری مقلدان آنهاست.
- (۴) منشأ اصلی درگیری‌ها از نظر هانتینگتون، عامل نظامی بود. - چالش و نزاع بین کشورهای استعمارگر و استعمارزده به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌شود.

۳۰- جاهای خالی جدول زیر به ترتیب با کدام گزینه کامل می‌شود؟

مفاهیم	توضیح
«الف»	طرف‌های درگیر در دو جنگ جهانی در قالب این اندیشه‌ها رفتار خود را توجیه می‌کردند.
توسعه یافته	«ب»
«ج»	خارج از دو بلوک شرق و غرب و تحت نفوذ آنها
صلح	«د»

(۱) ناسیونالیستی، سوسیالیستی و کمونیستی - کشورهای سرمایه‌داری بلوک غرب - در حال توسعه - اولین پیام هر مسلمان در برخورد با دیگران

(۲) مارکسیستی، سوسیالیستی و کمونیستی - کشورهای ثروتمند نیمکره شمالی - جهان دوم - ۱۸۰ بار در قرآن کریم تکرار شده است.

(۳) مارکسیستی، لیبرالیستی و ناسیونالیستی - الگوی کشورهای عقب‌مانده - توسعه‌نیافته - در برابر اختلاف قرار می‌گیرد.

(۴) ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی - کشورهای صنعتی و ثروتمند - جهان سوم - یکی از ارزش‌های بشری که همواره در معرض خطر جنگ قرار دارد.

۳۱- کدام گزینه به ترتیب به «پیامد بحران اقتصادی در صورت عدم کنترل» و «پیوند میان چالش فقر و غنا و بحران اقتصادی» اشاره دارد؟

(۱) تحول فرهنگی حکومت‌ها - آسیب‌دیدن سرمایه‌داران و انتقال فشار ناشی از بحران‌های اقتصادی به آنها

(۲) فروپاشی حکومت‌ها - انتقال فشارهای ناشی از بحران اقتصادی به اقشار ضعیف و تولیدکنندگان خرد توسط سرمایه‌داران

(۳) جهانی شدن بحران اقتصادی - انتقال فشارهای ناشی از چالش فقر و غنا از اقشار ضعیف و تولیدکنندگان به تمام جامعه

(۴) شکل‌گیری اقتصاد جهانی - آسیب‌دیدن اقشار ضعیف و انتقال فشار ناشی از بحران‌های اقتصادی به تولیدکنندگان خرد

۳۲- درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.

- برخی از متفکران، بحران‌های زیست‌محیطی را مشکل سرنوشت‌ساز قرن بیست‌ویکم دانسته‌اند.
- در بحران اقتصادی، قدرت خرید مصرف‌کنندگان به شدت کاهش می‌یابد و تولیدکنندگان بازار فروش خود را از دست می‌دهند.

• انسان مدرن با انقلاب فرانسه، تسلط و پیروزی بر طبیعت را به خود نوید می‌داد، ولی از همین منظر، طبیعت نیز نخستین مسائل و مشکلات خود را نشان داد.

• بحران‌ها، چالش‌هایی با ابعاد گسترده‌تر و عمیق‌تر هستند که تعادل یک نظام را بر هم می‌زنند.

(۱) ن - ن - د - د

(۲) د - د - ن - ن

۳۳- پیمان باسل «در چه سالی و توسط چه سازمانی» طراحی شد؟ و به ترتیب «هدف» و «نتیجه» آن چه شد؟

(۱) سال ۱۹۹۸م. توسط سازمان همکاری شانگهای - انتقال زباله‌های کشورهای صنعتی به کشورهای فقیر - برخی کشورها با دورزدن قوانین بین‌المللی، هم‌چنان به صدور زباله‌های خود مشغول‌اند.

(۲) سال ۱۹۸۹م. توسط سازمان ملل - جلوگیری از انتقال زباله‌های کشورهای صنعتی به کشورهای فقیر - برخی کشورهای غربی این پیمان را نپذیرفتند.

(۳) سال ۱۹۸۹م. توسط سازمان صلح جهانی - استعمار سمی یا نژادپرستی زیست‌محیطی - برخی کشورهای جهان سوم این پیمان را نپذیرفتند و هم‌چنان به صدور زباله‌های خود به کشورهای چون ساحل عاج، غنا، سومالی و... مشغول‌اند.

(۴) سال ۱۹۹۸م. توسط سازمان ملل - جلوگیری از استعمار سمی یا نژادپرستی زیست‌محیطی - کشورهای فقیر به امید کسب درآمدی ناچیز از این راه، به این تجارت تن دادند.

۳۴- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب «علت»، «نتیجه» و «معنا و مفهوم» چیست؟

- اقتصاد جهانی و کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی
- حاشیه‌نشینی، فقر و اختلافات سیاسی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای
- انتقال زباله‌های اتمی به کشورهای غیر غربی توسط کشورهای غربی
- (۱) امپراتوری رسانه‌ای - چالش شمال و جنوب - نژادپرستی زیست‌محیطی
- (۲) فروپاشی حکومت‌ها - چالش فقر و غنا - استعمار زیست‌محیطی
- (۳) جهانی‌شدن پیامدهای بحران‌های اقتصادی - بحران زیست‌محیطی - استعمار سمی
- (۴) گسترش سریع صنعت و فناوری‌های مدرن - بحران اقتصادی - نژادپرستی سمی

۳۵- علت پیدایش هر یک از موارد زیر به ترتیب چیست؟

- جنبش وال‌استریت
- بحران‌های زیست‌محیطی
- آسان کردن انتقال ثروت از کشورهای پیرامون به کشورهای مرکز
- جنگ‌های جهانی اول و دوم
- (۱) بحران اقتصادی - رویکرد جهان مدرن به طبیعت - کاهش اهمیت مرزهای جغرافیایی - رقابت کشورهای اروپایی با آمریکا بر سر مناطق استعماری
- (۲) چالش فقر و غنا - رویکرد غرب معاصر به طبیعت - شکل‌گیری اقتصاد جهانی - اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی
- (۳) بحران زیست‌محیطی - چالش فقر و غنا - تقسیم جهان به دو منطقه مرکز و پیرامون - درگیری تمام جهان در رقابت‌های استعماری
- (۴) بحران اقتصادی - رویکرد انسان مدرن به طبیعت - سرمایه‌گذاری‌های مشترک و معاهدات بین‌المللی - رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری

روان‌شناسی یازدهم

۳۶- درستی و یا نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آورده شده است؟

- می‌توان از روش‌های تحلیلی برای اطمینان از روش‌های اکتشافی استفاده‌شده، بهره برد.
  - با پرورش مهارت‌های حل مسئله می‌توان مانع استفاده از روش‌های پرخاشگرانه در مواجهه با مسئله شد.
  - در حل مسئله فرد از میان راه‌های موجودی که او را به هدف می‌رسانند، یکی را انتخاب می‌کند.
  - هر چه قدر در جریان حل مسئله هدفمندتر باشیم، احتمال انتخاب راه حل بهتر، بیشتر می‌شود.
- (۱) درست - درست - نادرست - نادرست
 (۲) نادرست - نادرست - درست - درست
 (۳) درست - درست - نادرست - درست
 (۴) نادرست - نادرست - درست - نادرست

۳۷- توضیحات کدام گزینه در رابطه با مسائل زیر به ترتیب درست و نادرست هستند؟

- آیا می‌توان با افزودن آلبیمو در آب گلدان، عمر گل را افزایش داد؟
  - والدین کودکان دارای اضافه‌وزن، برای اصلاح الگوی تغذیه آن‌ها چه کاری می‌توانند انجام دهند؟
- (۱) موقعیت اولیه در این مسئله روشن و شفاف است. - موانع رسیدن به هدف در این مسئله به راحتی قابل شناسایی نیستند.
 (۲) این مسئله مانند مسئله چرایابی توقف ناگهانی ماشین جلویی است. - این مسئله مثل یافتن بزرگ‌ترین عدد چهاررقمی فرد است.
 (۳) می‌توان رسیدن یا نرسیدن به هدف را تضمین کرد. - فهرست اقدامات و راهبردهای در دسترس به راحتی تهیه می‌شود.
 (۴) چندعلیتی و تحت تأثیر عوامل متعدد است. - مانند اکثر مسائلی است که در علوم انسانی با آن مواجهیم.

۳۸- کدام‌یک از افراد زیر در مرحله متفاوتی از حل مسئله هستند؟

- (۱) مدیرعامل باشگاه فوتبال که رتبه تیم در انتهای فصل را ملاک ارزیابی عملکرد مربی تیم تعیین می‌کند.
  - (۲) آشپزی که با افزودن مجدد نمک به غذا میزان شوری و مزه غذای خود را دو مرتبه ارزیابی می‌کند.
  - (۳) دانش‌آموزی که پس از نتیجه‌گرفتن با مطالعه کتابی کمک آموزشی استفاده از آن را افزایش می‌دهد.
  - (۴) مغازه‌داری که پس از مشاهده رضایت مشتریان از محصولی، بیش از گذشته آن محصول را سفارش می‌دهد.
- ۳۹- محمد در راه برگشت از مدرسه برای خود تابلوی کوچکی خریده بود، اما در خانه چکش را برای میخ‌زدن به دیوار و نصب تابلو پیدا نکرد. پدر محمد زمانی که از سرکار به خانه بازگشت با تعجب از محمد پرسید که چرا از گوش کوب برای زدن میخ استفاده نکرده است. در این موقعیت کدام عامل، بر ناتوانی محمد برای حل مسئله مؤثر بوده است؟

- (۱) اثر مثبت تجربه گذشته
 (۲) انتقال منفی
 (۳) نوع نگاه به مسئله
 (۴) اثر نهفتگی

۴۰- کدام گزینه در رابطه با روش‌های حل مسئله درست است؟

- (۱) روش‌های اکتشافی مورد توافق همه هستند، زیرا معمولاً منتهی به راه‌های خلاقانه می‌شوند.
- (۲) روش‌های تحلیلی به دلیل اتکا بر محاسبات و تحلیل‌های ذهنی، معمولاً در مرحله اجرا موفق نیستند.
- (۳) در روش‌های اکتشافی چون راه حل خلق و کشف می‌شود، نیاز به پردازش عمیق اطلاعات وجود دارد.
- (۴) روش‌های تحلیلی به سبب زمان‌بر بودن معمولاً انتخاب افراد عجل و کم‌حوصله برای حل مسئله نیستند.

۴۱- کدام موقعیت به تعارض «گرایش - گرایش» اشاره دارد؟

- (۱) محمدحسین اضافه‌وزن دارد، اما نه دوست دارد ورزش کند نه رژیم لاغری بگیرد.
- (۲) علی دلش می‌خواهد قهوه بخورد، اما دیروقت است و نگران است خوابش نبرد.
- (۳) سعید هم می‌خواهد به دوستش کتاب قرض بدهد هم نگران است دوستش کتاب را برنگرداند.
- (۴) بعد از نمایشگاه کتاب، محمدرضا نمی‌داند کدام‌یک از کتاب‌هایی را که خریده زودتر بخواند.

۴۲- بازیکن فوتبالی را در نظر بگیرید که پس از عملکرد ضعیف در یکی از بازی‌های خود و اعتراض هواداران، تمام محتواهایی را که با لباس آن تیم ورزشی در شبکه‌های اجتماعی خود داشته پاک می‌کند. او با کدام‌یک از موانع تصمیم‌گیری مواجه است؟

(۱) سوگیری تأیید (۲) اعتماد افراطی (۳) کوچک‌شمردن خود (۴) کنترل نکردن هیجانات

۴۳- درستی و یا نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- سبک غالب تصمیم‌گیری افراد با توجه به موقعیت‌های مختلف، متنوع است.
- تأکید بر تعقل و مشورت در متون دینی به سبب نهمی تصمیم‌گیری تکانشی است.
- با وجود مشاهده انواع سبک‌های تصمیم‌گیری در تمام سنین، نوجوانان اکثراً احساسی تصمیم می‌گیرند.
- استفاده از سبک تصمیم‌گیری منطقی در موقعیت‌های مهم و خطرآفرین اهمیت بیشتری دارد.

(۱) نادرست - نادرست - نادرست - نادرست - درست

(۲) نادرست - نادرست - درست - درست - درست

(۳) درست - درست - نادرست - نادرست - نادرست

(۴) درست - درست - درست - نادرست

۴۴- کدام‌یک از ملاک‌های تصمیم‌گیری به ترتیب در موقعیت‌های زیر دیده می‌شود؟

• محمد تصمیم گرفته از شرکت چینی تازه‌ای که شروع به تولید محصولات دیجیتالی کرده، تلفن همراه بخرد. محصولات این شرکت تازه، به نحوی هستند که خرید آن‌ها با توجه به ویژگی‌ها و امکاناتشان مقرون به‌صرفه‌تر و ارزان‌تر از موارد مشابه است.

• در کشوری که سعید می‌خواهد به آن سفر کند، بیماری تازه‌ای شایع شده است، اما سعید ماه‌ها است برای این سفر برنامه‌ریزی کرده و تور مسافری رزرو کرده است. به همین خاطر سعید تصمیم می‌گیرد سفرش را لغو نکند.

(۱) سودمندی - خطر (۲) سودمندی - هزینه

(۳) ریسک - هزینه (۴) ریسک - خطر

۴۵- در هر یک از موارد زیر به ترتیب کدام‌یک از انواع تصمیم‌گیری دیده می‌شود؟

• انتخاب بهترین قاری قرآن از میان دانش‌آموزان مدرسه

• انتخاب گزینه درست در سوالات چهارگزینه‌ای

• انتخاب غذا از لیست غذاهای متعدد رستوران

• انتخاب رئیس‌جمهور در نظام‌های دموکراتیک

(۱) گروهی ساده - مهم ساده - فردی ساده - گروهی ساده

(۲) معمولی ساده - فردی پیچیده - معمولی ساده - گروهی پیچیده

(۳) گروهی پیچیده - مهم ساده - فردی پیچیده - فردی ساده

(۴) معمولی پیچیده - فردی پیچیده - معمولی پیچیده - گروهی پیچیده

عربی، زبان قرآن یازدهم

• عین الأنسب في الجواب للترجمة أو المفهوم من أو إلى العربية: (٤٦-٥٢)

۴۶- ﴿انفقوا مما رزقناكم من قبل أن يأتي يوم لا بيع فيه ولا خلة﴾:

- ۱) از روزی‌هایتان انفاق کنید پیش از آن که روزی فرابرسد که در آن نه دوستی‌ای هست و نه خرید و فروشی.
- ۲) از چیزهایی که روزی شما شده است، انفاق کنید چون روزی فرامی‌رسد که در آن خرید و فروش و دوستی نیست.
- ۳) از آن چه روزی‌تان کردیم انفاق کنید قبل از این که روزی بیاید که در آن نه خرید و فروشی هست و نه دوستی‌ای.
- ۴) از چیزی که روزی شما کردیم انفاق کنید پیش از آن که زمانی فرابرسد که در آن اصلاً خرید و فروش و دوستی نیست.

۴۷- «تُوجَدُ مفرداتٌ دخلتِ اللُّغةَ العربيَّةَ من اللُّغاتِ الأخرى و العربُ يَنطقون المفردات وفقاً لِلسَّنَتِهِمْ!»:

- ۱) واژگانی وجود دارند که از زبان‌های دیگر وارد زبان عربی شده‌اند و عرب‌ها آن واژگان را طبق زبان‌های خودشان به زبان می‌آورند!
- ۲) در زبان عربی واژگانی یافت می‌شود که از زبان‌های دیگر وارد شده‌اند و عرب‌ها این واژگان را براساس زبان‌شان به زبان می‌آورند!
- ۳) واژگانی وجود دارند که زبان عربی آن‌ها را از زبان دیگر وارد کرده است، ولی عرب‌ها تمام واژگان را طبق زبان‌هایشان بیان می‌کنند!
- ۴) واژگانی در زبان عربی پیدا می‌شود که از زبان‌های دیگر آمده‌اند و عرب‌ها آن واژگان را براساس زبان خودشان بر زبان آورده‌اند!

۴۸- «عندما كنتُ أحبُّ أن أتخلص من شرِّ ذنوبي نصحتني رجلٌ صالحٌ أن أتزم بالصدق و لا أكذب على الآخرين!»:

- ۱) وقتی که دوست داشتم که از بدترین گناهانم خلاص شوم، مرد درستکار مرا نصیحت کرد که به صداقت پایبند شوم و به کسی دروغ نگویم!
- ۲) آن زمان دوست داشتم که از شرّ گناهان خلاص شوم، مردی درستکار به من پند داد که به راستی پایبند باشم و به دیگران دروغ نگویم!
- ۳) زمانی که دوست داشتم خود را از بدترین گناهان خلاص کنم، مرد درستکاری نصیحتم کرد که به راستی متعهد شوم تا به دیگران دروغ نگویم!
- ۴) وقتی که دوست داشتم از شرّ گناهانم رها شوم، مرد درستکاری به من پند داد که به راستگویی پایبند شوم و به دیگران دروغ نگویم!

۴۹- «بعد بعض الحوادث التاريخية كان يشتد تبادل الكلمات بين اللغتين العربية و الفارسية منها انضمام إيران إلى الدولة الإسلامية!»:

- ۱) بعد از برخی حوادث تاریخی بود که جابه‌جایی کلمات بین زبان عربی و فارسی شدت گرفت، مخصوصاً پیوستن ایران به حکومت اسلامی!
- ۲) پس از برخی حوادث در تاریخ، جابه‌جاشدن کلمات بین دو زبان عربی و فارسی شدت می‌گرفت، از جمله متمایل شدن ایران به حکومت اسلامی!
- ۳) پس از بعضی اتفاقات تاریخی جابه‌جایی کلمات بین دو زبان عربی و فارسی شدت می‌گرفت، از آن جمله پیوستن ایران به حکومت اسلامی!
- ۴) بعد از بعضی حادته‌های تاریخی جابه‌جایی کلمات بین زبان عربی و فارسی شدت گرفت از جمله آن‌ها اضافه شدن ایران به حکومت اسلامی!

۵۰- عَيْن الصَّحِيح:

- (۱) إِنِّي أَسْتَطِيعُ أَنْ أَفْهَمَ مَا أَضْمَرْتَهُ مِنْ صَفَحَاتٍ وَجْهَكَ: مَنْ أَنْ جِهَ رَا كَه دَر جِهْرَهَات پَنَهَان شَدَه، مِي تَوَانِم بَفَهْمِم!
 (۲) لِمَ مَا أَسْرَعَ النَّاسُ لِيُسَاعِدُوا شَابًا كَانَ يُنَادِي: «النَّجْدَةَ»: چَرَا مَرْدَم نَشْتَا فْتَنَد بَه جَوَانِي كَه فَرِيَاد مِي زِد: «كَمَك»، يَارِي كَنْنَد؟
 (۳) إِنْ تُكْرِّرْ هَذِهِ الْمُمَارَسَاتِ مَرَّاتٍ تَقْدِرُ أَنْ تَفُوزَ فِي الْمُبَارَاةِ: اگَر اَيْن تَمَرِين هَا چَنْدِين بَار تَكَرَّر شُود، مِي تَوَانِي دَر مَسَابَقَه بَرْنَدَه شُوي!
 (۴) الْأُمُّ تَمْتَنِعُ أَنْ تُحَدِّثَ عَنْ سَبَبِ حُزْنِهَا: مَادَر اَز حَرْفَزْدَن دَر بَارَه چِيْزِي كَه بَاعْث نَارَا حْتِي شَدَه بُود، خُود دَارِي مِي كَرْد!

۵۱- «پدريزرگم یک دستبند طلايي به من هديه داد تا آن را در جشن تولدم ببوشم!»:

- (۱) جَدِّي أَعْطَانِي السَّوَارَ الذَّهَبِيَّ حَتَّى أَرْتَدِيهِ فِي حَفْلَةِ مِيلَادِي!
 (۲) أَهْدَانِي جَدِّي السَّوَارَ الذَّهَبِيَّ فِي حَفْلَةِ مِيلَادِي لِكِي أَرْتَدِيهِ!
 (۳) فِي حَفْلَةِ مِيلَادِي إِرْتَدَيْتُ سَوَارًا ذَهَبِيًّا أَهْدَاهُ جَدِّي!
 (۴) جَدِّي أَهْدَانِي سَوَارًا ذَهَبِيًّا لِأَرْتَدِيهِ فِي حَفْلَةِ مِيلَادِي!

۵۲- عَيْن الأَقْرَبِ مِنْ مَفْهُومِ الْعِبَارَةِ: «البعيد عن العين بعيد عن القلب!»:

- (۱) دوری ظاهر دلیل دوری دل نیست با توام دیگر چرا در انتظار من تویی
 (۲) دوری جانان بود از دوری جان تلختر در شمار زندگانی نیست ایام وداع
 (۳) ز دوری باشدم زان ناصبوری که از یاد تو دور افتم ز دوری
 (۴) دمی غایب نه‌ای از پیش چشمم اگر دوری خیالت در نظر هست
 • اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ (۵۳-۵۵):

الزَّلْزَالُ حَادِثٌ طَبِيعِيٌّ يَهْدِدُ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فِي بَعْضِ مَنَاطِقِ الْعَالَمِ - وَ لَا فَرْقَ أَنْ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ بِاللَّهِ أَوْ غَيْرِ مُؤْمِنِينَ بِهِ - وَ كَلَّ مِنْ يَعْيشُ فِي هَذِهِ الْمَنَاطِقِ يُوَاجِهُ هَذَا الْحَادِثَ مَرَّةً أَوْ مَرَّاتٍ طَوِيلَ حَيَاتِهِ. فَعَلِينَا أَنْ نَتَعَرَّفَ عَلَيْهِ حَتَّى نَقْدِرَ أَنْ نَحَافِظَ عَلَي أَنْفُسِنَا وَ أَقْرَبَانِنَا أَوْ نُسَاعِدَ الَّذِينَ هُمْ أَصِيبُوا بِهِ. مِنْ الْأُمُورِ الَّتِي عَلَيْنَا أَنْ نَهْتَمَّ بِهَا قَبْلَ حَدُوثِ الزَّلْزَالِ:

- (۱) نَتَعَلَّمُ كَيْفَ نَقْطَعُ الْغَازَ وَ الْمَاءَ وَ الْكَهْرِبَاءَ.
 (۲) نُعَيِّنُ مَكَانًا أَعْضَا الْأُسْرَةِ بَعْدَ حَدُوثِ الزَّلْزَالِ.
 (۳) نُقَوِّي الْبُيُوتَ وَ أَمَاكِنَ عَيْشِنَا.
 وَ الْأُمُورِ الَّتِي عَلَيْنَا أَنْ نَفْعَلَهُ حِينَ وَقُوعِهِ وَ هِيَ أَهَمُّ مِنَ الْقِسْمِ الْأَوَّلِ:
 (۱) إِذَا كُنَّا دَاخِلَ الْبُيُوتِ نَبْقِي فِيهِ حَتَّى يَنْتَهِيَ الزَّلْزَالُ لِأَنَّ الْأَبْحَاثَ أَظْهَرَتْ أَنَّ أَعْظَمَ الْإِصَابَاتِ تَحْدُثُ عِنْدَمَا يُحَاوِلُ الشَّخْصُ أَنْ يَتْرَكَ الْبِنَاءَ أَثْنَاءَ وَقُوعِ الزَّلْزَالِ.
 (۲) نَبْتَعِدُ عَنِ النَّوَافِذِ وَ عَنِ كُلِّ شَيْءٍ يُمَكِّنُ أَنْ يَسْقُطَ عَلَيْنَا.
 (۳) نَبْقِي فِي السَّرِيرِ إِذَا وَقَعَ الزَّلْزَالُ أَثْنَاءَ نَوْمِنَا وَ نَضَعُ وَسَادَةً (بَالِش) عَلَي رَأْسِنَا.
 (۴) إِذَا كُنَّا فِي السَّيَّارَةِ نُوقِفُهَا بِهَدْوٍ فِي مَكَانٍ بَعِيدٍ عَنِ الشَّجَرَاتِ وَ الْجُدْرَانِ وَ لَكِنْ لَا نَخْرُجُ مِنْهَا.

۵۳- عَيْن الصَّحِيح: «إِذَا حَدِثَ زَلْزَالٌ فَعَلِينَا أَنْ.....»:

- (۱) نُسْرِعُ لِمُسَاعَدَةِ الَّذِينَ جُرْحُوا أَوْ خُرِبَتْ بُيُوتُهُمْ!
 (۲) نَدْخُلُ السَّيَّارَةَ وَ نَبْقِي فِيهَا حَتَّى يَنْتَهِيَ الزَّلْزَالُ!
 (۳) نَتَوَقَّفُ فِي أَيِّ مَكَانٍ نَقَعُ فِيهِ وَ لَا نَتَحَرَّكَ!
 (۴) نَقُومُ بِقَطْعِ الْكَهْرِبَاءِ وَ الْغَازِ وَ إِغْلَاقِ حَنْفِيَّاتِ الْمَاءِ!

٥٤- أي عمل أوجب أن نفعله قبل وقوع الزلزال؟

(١) تعليم كيفية حدوث الزلازل!

(٢) التجنب عن السكنة في أماكن فيها احتمال وقوع الزلزال!

(٣) تعيين مكان آمن لنخفي فيه سيارتنا و أموالنا القيمة!

(٤) أن نتعرف على مكان يمكن الاجتماع فيه بعد وقوع الزلزال!

٥٥- عَيْنُ الخَطَا عن الإعراب و التحليل الصرفي للكلمات: «أن نتعرف - نساعد - اجتماع - السيارة»

(١) نساعد: فعل مضارع - للمتكلم مع الغير - مزيد ثلاثي (ماضيه: ساعد) - معلوم - متعد / فعل و مفعوله «الذين»

(٢) النواخذ: اسم - جمع التكثر (مفرد: النافذة - مؤنث) - معرفة - معرب / مجرور بحرف الجر

(٣) أن نتعرف: فعل مضارع - للمتكلم مع الغير - مزيد ثلاثي (مصدره: تعريف) - معلوم - يعادل المضارع الائتزامي الفارسي

(٤) السيارة: مفرد مؤنث - اسم مبالغة (للدلالة على آلة) - معرب - معرف بأل / مجرور بالكسرة

• عَيْنُ الجواب الصحيح للأسئلة التالية (٥٦-٦٠)

٥٦- عَيْنُ الخَطَا في ضبط حركات الحروف:

(١) من أخلاق الجاهل المعارضة قبل أن يفهم!

(٢) تُوجد في اللغة العربية مئات الكلمات المعربة!

(٣) بعض البضائع ما كانت عند العرب كالديباج!

(٤) إمتنع الشاب عن ارتكاب المعاصي لوفائه بعهده!

٥٧- عَيْنُ ما ليس فيه اسم علم:

(١) بعد دخول الإيرانيين في البلاد العربية كثر تبادل المفردات!

(٢) هناك معجم مشهور باسم القاموس يضم مفردات عربية كثيرة!

(٣) تُسجل منظمة اليونسكو بعض المعالم الأثرية في قائمة التراث العالمي!

(٤) «الله نور السماوات و الأرض مثل نوره كمشكاة...»

٥٨- عَيْنُ «ال» جاء في معنى اسم الإشارة:

(١) دخلت في قرية جميلة و كان أهالي القرية مضيافين جداً!

(٢) العصر الجاهلي هو عصر لا يستطيع فيه أكثر الناس القراءة و الكتابة!

(٣) طلب رجل كثير المعاصي من الرجل الفاضل أن يساعده في ترك معاصيه!

(٤) لهجات نوع من الطيور تختلف من منطقة إلى منطقة أخرى!

٥٩- عَيْنُ فعلاً قريب وقوعه:

(١) ما عاد الشاب النادم إلى عمله السيئ مرة أخرى!

(٢) «عسى أن تكرهوا شيئاً و هو خير لكم»

(٣) يكاد مهاجم فريق صفنا أن يسجل الهدف الثاني!

(٤) أكبر الخيانة هو أن تكذب أخاك و هو لك مُصدق!

٦٠- عَيْنُ عبارة ليس فيها فعل يُعادل المضارع الائتزامي:

(١) قد ذكر الله في آيات كتابه نماذج ليهتدي بها الشباب!

(٢) إن أترك صديقك على نفسه فهو الصديق الصدوق!

(٣) «لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون»

(٤) فكرت كثيراً حتى وجدت طريقاً سهلاً لحل مشكلتي!

تاریخ یازدهم

۶۱- کدام گزینه به درستی به خاستگاه اجتماعی سلسله‌های مسلمان ایرانی اشاره می‌کند؟

الف) خاندان‌های کهن دهقانی

ب) مردم عادی

- ۱) الف) طاهریان و سامانیان / ب) صفاریان و آل بویه
 ۲) الف) طاهریان و سامانیان / ب) صفاریان و علویان
 ۳) الف) طاهریان و علویان / ب) صفاریان و آل بویه
 ۴) الف) علویان و سامانیان / ب) صفاریان و طاهریان

۶۲- در کدام گزینه شیوه کسب قدرت حکومت‌های علویان طبرستان (۱) و طاهریان (۲) به درستی مقایسه شده است؟

- ۱) بدون اجازه و تأیید خلیفه عباسی انجام شد، ولی (۲) به موجب فرمان خلیفه بود.
 ۲) هر دو مورد با اجازه صریح خلیفه عباسی انجام شد.
 ۳) هر دو مورد بدون در نظر گرفتن فرمان خلیفه عباسی انجام شد.
 ۴) بدون اجازه و تأیید خلیفه عباسی انجام شد، ولی (۱) به موجب فرمان خلیفه بود.

۶۳- کدام گزینه به درستی به زنجیره رویدادهای مربوط به روابط صفاریان در دوره یعقوب لیث و خلافت بنی عباس (از راست به

چپ) اشاره کرده است؟

- ۱) تأیید حکومت صفاریان از سوی خلیفه ← شکل‌گیری خصومت دوطرفه در پی جنگ‌های صفاریان و طاهریان ← اظهار تبعیت مجدد یعقوب در پی تأیید حکومت بر سیستان و کابل و بلخ توسط خلیفه.
 ۲) تأیید حکومت صفاریان از سوی خلیفه ← شکل‌گیری خصومت دوطرفه در پی جنگ‌های صفاریان و طاهریان ← حمایت خلیفه از سامانیان و طاهریان برای مقابله با یعقوب.
 ۳) تأسیس حکومت بدون اجازه خلیفه ← تأیید حکومت بر سیستان و کابل و بلخ از جانب خلیفه پس از سرکوب خوارج و کفار توسط صفاریان ← حمله یعقوب به سامانیان و جانبداری خلیفه از امیر سامانی.
 ۴) تأسیس حکومت بدون اجازه خلیفه ← تأیید حکومت بر سیستان و کابل و بلخ از جانب خلیفه پس از سرکوب خوارج و کفار توسط صفاریان ← حمله یعقوب به نیشابور و شکل‌گیری خصومت دوطرفه.

۶۴- در کدام گزینه تقدم و تأخر زمانی رویدادها به درستی بیان شده است؟

- الف) دانشنامه‌ی علایی سهم بسزایی در مطرح کردن زبان فارسی به عنوان زبان علم گذاشت.
 ب) ابونصر محمد بن محمد فارابی از خراسان به بغداد رفت و سپس در دمشق سکونت گزید.
 ج) جنگ‌های متعددی میان علویان طبرستان و طاهریان و سامانیان رخ داد.
 د) طاهر بن حسین مشهور به ذوالیمینین از سوی مأمون، خلیفه عباسی، به حکومت خراسان منصوب شد.

- ۱) مورد «د» پیش از «ب» و مورد «الف» پیش از «ج» رخ داده است.
 ۲) مورد «د» قبل از «ب» و مورد «الف» بعد از «ج» رخ داده است.
 ۳) مورد «الف» پیش از «ب» و مورد «د» قبل از «ج» رخ داده است.
 ۴) مورد «الف» قبل از «ب» و مورد «د» بعد از «ج» رخ داده است.

۶۵- مؤلفان کتاب درسی تاریخ (۲)، برای کدام‌یک از موارد زیر، قید «بسیاری» را قائل شده‌اند؟

- الف) پیش‌آمدن اختلافات و منازعات میان پیروان فرقه‌ها و مذاهب اسلامی در عصر غزنویان و سلجوقیان
 ب) به قتل رساندن علما و مردم ری به بهانه اسماعیلی بودن توسط محمود غزنوی
 ج) مبادله محصولات کشاورزی در خارج از مرزهای ایران در عصر سلجوقی
 د) وجود پیروان ادیان مسیحی و یهودی در شهرهای ایران در عصر غزنوی و سلجوقی
 ه) اقدامات سیاسی - مذهبی محمود غزنوی تحت پوشش غزا و به بهانه مبارزه با مخالفان خلافت عباسی

- ۱) «الف» - «د»
 ۲) «ب» - «ه»
 ۳) «ب» - «د»
 ۴) «الف» - «ج»

۶۶- یک محقق پس از پژوهش دربارهٔ اوضاع اجتماعی و اعتقادی از قرن ۴ تا ۷ هجری، نتایج پژوهش خود را به صورت زیر دسته‌بندی کرده است؛ هر کدام از گزاره‌های زیر که به عنوان نتیجهٔ این پژوهش بیان شده است، به ترتیب به کدام دورهٔ تاریخی تعلق دارد؟

الف) بازرگانان به یکی از مهم‌ترین گروه‌های اجتماعی تبدیل شدند.

ب) شهر بیرونی بیش از ادوار پیشین گسترش یافت.

ج) پیروان مذهب اسماعیلیه در تنگنا بودند.

د) شهر مرو و نیشابور از جمله مهم‌ترین شهرهای این دوره بودند.

۱) غزنوی - غزنوی - سلجوقی - خوارزمشاهی

۲) سلجوقی - سلجوقی - خوارزمشاهی - سلجوقی

۳) سلجوقی - سلجوقی - غزنوی - سلجوقی

۴) غزنوی - غزنوی - خوارزمشاهی - خوارزمشاهی

۶۷- کدام مورد دربارهٔ هنرهای مذکور، در دو دورهٔ سلجوقی (۱) و سامانی (۲) درست است؟

الف) سفالگری

ب) فلزکاری

ج) کاشی‌کاری

۱) «الف» در هر دو دوره از توسعه برخوردار بود و وضعیت مطلوبی داشت.

۲) «ج» در دوره (۲) در کنار توسعهٔ معماری، به اوج خود رسید.

۳) «ب» در دوره (۲) یکی از درخشان‌ترین دوران خود را در تاریخ ایران پشت سر گذاشت و با استفاده از نقوش جانوری و گیاهی توسعه یافت.

۴) شیوه‌های تولید و تزئین «ب» در هر دو دوره به دلیل غنای خود بعداً به سرزمین‌های غرب قلمرو اسلامی انتقال یافت.

۶۸- کدام مورد دربارهٔ کشاورزی و زمین‌داری در عصر سلجوقی درست است؟

الف) شکلی از زمین‌داری رایج در دورهٔ آل بویه در این عصر گسترش یافت.

ب) خواجه نصیرالدین توسی با هدف نظارت و آباد کردن زمین‌های بایر و بلااستفاده، نظام اقطاع را توسعه داد.

ج) زمین‌های وقفی در این دوره دچار زوال شدند و به این قسم از مالکیت بی‌توجهی شد.

د) یکی از عوامل ضعف و زوال سلجوقیان به سیاست‌های زمین‌داری آن‌ها باز می‌گردد.

۱) «الف» و «ج»

۲) «ب» و «د»

۳) «ب» و «ج»

۶۹- با توجه به وقایع تاریخی ذکر شده در کتاب تاریخ (۲)، کدام گزاره به احتمال زیاد درست است؟

۱) ابوریحان محمد بن احمد بیرونی خبر به آتش کشیده شدن کتابخانهٔ شهر ری را که تحت حاکمیت آل بویه بوده است، شنیده است.

۲) زکریای رازی شاهد شکست مسعود غزنوی از سلجوقیان در نبرد سرنوشت‌ساز دندانقان بوده است.

۳) زمانی که نیشابور به تصرف طغرل درآمد، خلیفه، عباسی به نام او سکه ضرب کرد.

۴) جرجیس بن جبرائیل پیش از نبرد ملازگرد مدرسهٔ جندی‌شاپور را ترک کرد و به بغداد رفت.

۷۰- کدام موارد از رویدادها و تحولات اواخر قرن چهارم تا اوایل قرن هفتم هجری است؟

الف) تقابل اهل قلم (دیوان‌سالاران) و اهل شمشیر (نظامیان)

ب) به اوج رسیدن شعر فارسی

ج) فعالیت‌ها و مبارزات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایرانیان علیه حاکمان عرب

د) ادامه فعالیت مدرسهٔ پزشکی جندی‌شاپور

۱) «الف» و «ب»

۲) «الف» و «د»

۳) «ج» و «د»

جغرافیا یازدهم

۷۱- در پژوهشی در خصوص «مهم‌ترین اقلام صادراتی و وارداتی سه کشور ژاپن، اکوادور و پاکستان» موارد زیر مطرح شده است. در این میان، کدام گزینه به مطالب درستی اشاره دارد؟

(الف) هر دو کشور ژاپن و پاکستان، صادرکننده پوشاک هستند.

(ب) هر دو کشور ژاپن و اکوادور واردکننده دارو هستند.

(ج) هر دو کشور ژاپن و پاکستان، واردکننده نفت خام هستند.

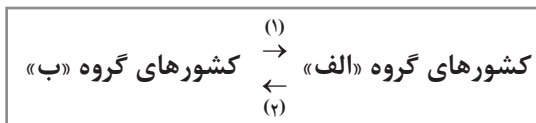
(۱) با توجه به مورد «ج»، می‌توان گفت اقتصاد کشورهایی که وابسته به واردات مواد اولیه و انرژی هستند، در بازارهای جهانی آسیب‌پذیر است. - با توجه به مورد «ب»، این دو کشور می‌توانند برای تأمین این نیاز خود، از ظرفیت‌های صادراتی کشورهای پیرامون استفاده کنند.

(۲) با توجه به مورد «الف»، می‌توان گفت وضعیت دو کشور ژاپن و پاکستان از نظر ویژگی کالاهای صادرشده، مشابه وضعیت کشورهایی چون نیکاراگوئه است. - با توجه به مورد «الف»، می‌توان گفت دو کشور ژاپن و پاکستان، صادرکننده محصولات پیشرفته هستند.

(۳) با توجه به مورد «ب»، دو کشور ژاپن و اکوادور، جزء کشورهای نیمه‌پیرامون محسوب می‌شوند. - با توجه به مورد «ج»، می‌توان گفت دو کشور ژاپن و پاکستان، واردکننده مواد اولیه و خام و صادرکننده محصولات صنعتی هستند.

(۴) هرچند مطابق اطلاعات مورد «ب»، برخی از محصولات وارداتی در کشور ژاپن و اکوادور یکسان است، اما می‌توان یکی از آن‌ها را جزء کشورهای مرکز و دیگری را جزء کشورهای پیرامون در نظر گرفت. - با توجه به مورد «ج»، این دو کشور می‌توانند برای تأمین این نیاز خود، از ظرفیت‌های صادراتی کشورهای پیرامون استفاده کنند.

۷۲- در صورتی که علائم (۱) و (۲) بیانگر نوعی از ارتباط بین کشورهای گروه «الف» و «ب» باشند، کدام عبارت، مطلب درستی را بیان می‌کند؟

(۱) اگر کشورهای گروه «الف» را کشورهای پیرامون در نظر بگیریم، مسیر (۱)، کالاهای صنعتی مانند تلفن همراه، لپ‌تاپ و خودرو و مسیر (۲) نیروی کار ارزان و کالاهای مصرفی را شامل می‌شود.

(۲) اگر کشورهای گروه «الف» را کشورهای مرکز در نظر بگیریم، مسیر (۱)، نیروی کار متخصص و سرمایه و مسیر (۲)، نیروی کار غیرمتخصص و مواد اولیه را شامل می‌شود.

(۳) اگر کشورهای گروه «ب» را کشورهای مرکز در نظر بگیریم، مسیر (۱) کالاهای کارخانه‌ای و مسیر (۲)، کالاهای مصرفی را شامل می‌شود.

(۴) اگر کشورهای گروه «ب» را کشورهای پیرامون در نظر بگیریم، مسیر (۱)، می‌تواند خروج نیروی کار ارزان و مسیر (۲)، می‌تواند ورود سرمایه باشد.

۷۳- کدام گزینه عبارت زیر را در مورد اتحادیه‌های اقتصادی - تجاری ناحیه‌ای، به درستی کامل می‌کند؟

«این اتحادیه‌ها، میان کشورهای ..... شکل می‌گیرد. کشورهای عضو، براساس برخی موافقت‌نامه‌های هاسعی می‌کنند..... را میان کشورهای عضو کاهش دهند یا بردارند تا ..... افزایش یابد.»

(۱) ناحیه - هزینه‌ها و قوانین مبادله‌ای - روابط اقتصادی و بازرگانی کشورهای منطقه

(۲) همسایه - تعرفه‌های گمرکی و مالیات‌ها - تجارت بین کشورهای عضو

(۳) منطقه - تعرفه و نظارت‌های گمرکی - رفاه اقتصادی کشورهای منطقه

(۴) همسو - هزینه‌های تجارت و مبادله - میزان تولید کشورهای عضو

۷۴- با توجه به عبارات زیر، کدام مورد درست است؟

الف) برای توسعه واردات و رونق اقتصادی ایجاد می‌شوند.

ب) صادرات، واردات و انبارداری کالاها، بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی انجام می‌شود.

ج) اغلب در مجاورت بنادر مهم ایجاد می‌شوند.

د) به پایگاه صادرات کشورها تبدیل شده‌اند.

۱) موارد «ب» و «ج» با ویژگی مناطق آزاد تجاری مطابقت و موارد «الف» و «د» با ویژگی مناطق آزاد تجاری مغایرت دارند.

۲) موارد «الف» و «ب» با ویژگی اتحادیه‌های اقتصادی منطقه‌ای و موارد «ج» و «د» با ویژگی مناطق آزاد تجاری مطابقت دارند.

۳) موارد «الف» و «د» با ویژگی مناطق آزاد تجاری و موارد «ب» با ویژگی اتحادیه‌های اقتصادی منطقه‌ای مطابقت دارند.

۴) موارد «ج» و «د» با ویژگی مناطق آزاد تجاری و موارد «الف» و «ب» با ویژگی اتحادیه‌های اقتصادی منطقه‌ای مطابقت دارند.

۷۵- با توجه به ویژگی‌های ذکر شده در هر کدام از مثال‌های زیر، کدام گزینه تحلیل درستی درباره آن‌ها ارائه داده است؟

الف) سامان، در یک معدن الماس که در آن از دستگاه‌های بسیار پیشرفته صنعتی استفاده می‌شود، مشغول به کار است.

ب) دیانا، مالک یک فروشگاه اینترنتی تجهیزات عکاسی است.

ج) لورا، در یک شرکت ژاپنی که در زمینه تولید ربات‌های خدمتکار فعالیت می‌کند، مشغول به کار است.

د) استیون در یک مزرعه تولید کائوچو فعالیت می‌کند.

۱) کسب و کار دیانا در نوع سوم فعالیت‌های اقتصادی دسته‌بندی می‌شود. مورد «ج» مربوط به فعالیت‌های نوع چهارم است.

۲) هرچند مورد «الف» و «ج» مربوط به فعالیت‌های نوع دوم هستند، اما مورد «الف» با فعالیت‌های نوع اول و مورد «ج» با فعالیت‌های نوع چهارم مرتبط است. می‌توان گفت مورد «ج» و «د»، اکثراً در کشورهای مرکز قرار دارند.

۳) شغل لورا هرچند در نوع دوم فعالیت‌های اقتصادی قرار دارد، اما با نوع چهارم هم در ارتباط است. مورد «الف» و «ج» هر دو مربوط به فعالیت‌های نوع دوم هستند.

۴) مورد «الف» و «د» مرتبط با یک نوع از فعالیت‌های اقتصادی هستند. احتمالاً محل کار استیون در عرض‌های نزدیک استوا واقع شده است.

۷۶- کدام مورد تحلیل درستی در خصوص موارد زیر ارائه کرده است؟

الف) موازنه تجاری: با مقایسه تفاوت ارزش صادرات یک کشور و واردات آن، مثبت یا منفی بودن موازنه تجاری یک کشور مشخص می‌شود.

ب) کشورها برای این که تأثیرات منفی تجارت خارجی را بر اقتصاد خود کاهش دهند، اقدامات مختلفی انجام می‌دهند.

۱) در کشورهای پیرامون، مورد «الف» منفی و مورد «ب» ناکارآمد است و در کشورهای مرکز، مورد «ب» کارآمد و مورد «الف» مثبت است.

۲) وضع تعرفه‌های گمرکی و مالیات بر کالاهای وارداتی، مربوط به مورد «ب» است و در صورت مثبت بودن مورد «الف»، امکان افزایش استانداردهای زندگی و بهبود رفاه در یک کشور به وجود می‌آید.

۳) به ترتیب در کشورهای پیرامون و مرکز، اقداماتی که برای رسیدن به هدف مورد «ب» انجام می‌شود، «محدود کردن واردات برخی کالاها» و «وضع تعرفه‌های گمرکی بر کالاهای وارداتی» است.

۴) تأسیس اتحادیه‌های منطقه‌ای و مناطق آزاد تجاری در جهت رسیدن به اهداف مورد «ب» و محدود کردن صادرات کالا با هدف مثبت شدن مورد «الف» انجام می‌شود.

۷۷- کدام گزینه عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«از نظر کارشناسان محیط زیست، در کشت ..... به دلیل این که مزارع در سالیان متمادی ..... خطر ..... زیاد است.»

- ۱) غله تجاری - با کودهای شیمیایی و سم‌پاشی درگیر می‌شوند - کاهش حجم و کیفیت تولیدات
- ۲) غله تجاری - به زیر کشت یک محصول می‌روند - آسیب به محیط زیست نواحی
- ۳) تک‌محصولی - با کودهای شیمیایی و سم‌پاشی درگیر می‌شوند - کاهش حجم و کیفیت تولیدات
- ۴) تک‌محصولی - به زیر کشت یک محصول می‌روند - فرسایش و ضعیف شدن خاک

۷۸- موارد کدام گزینه به ترتیب، ارتباط سوالات کلیدی در جغرافیا را با متن زیر به درستی مطرح کرده است؟

«از دهه ۱۹۷۰ میلادی با انقلاب سبز و به کار بردن روش‌های علمی، بذرها اصلاح شده، کود و آفت‌کش‌های شیمیایی و ماشین‌آلات، برخی کشورها مانند فیلیپین و پاکستان موفق شدند تولید کشاورزی خود را چند برابر افزایش دهند.»

الف) «کجا»، این پدیده در کدام مکان اتفاق افتاده است؟

ب) «چه چیز»، چه چیزی اتفاق افتاده است؟

ج) «چرا»، علت وقوع این پدیده چیست؟

د) «چه موقع»، چه زمانی این پدیده رخ داده است؟

۱) مزارع کشت غله - به کار بردن بذرها اصلاح شده، کود، آفت‌کش و ماشین‌آلات - وقوع انقلاب سبز - از دهه ۱۹۷۰ میلادی به بعد

۲) مزارع کشت غله تجاری - به کار بردن روش‌های انقلاب سبز - وقوع انقلاب سبز - سال ۱۹۷۰ میلادی

۳) برخی از کشورها - افزایش چند برابری تولیدات کشاورزی - به کار بردن روش‌های علمی، بذرها اصلاح شده، کود، آفت‌کش و ماشین‌آلات - از ۱۹۷۰ به بعد

۴) فیلیپین و پاکستان - افزایش حجم محصولات کشاورزی - به کار بردن روش‌های علمی، بذرها اصلاح شده، کود، آفت‌کش و ماشین‌آلات - دهه ۱۹۷۰ میلادی

۷۹- در خصوص کشورهای پیرامون، نیمه‌پیرامون و مرکز، کدام گزینه به محتوای درستی اشاره دارد؟

۱) تمام کشورهایی را که در قطب‌های صنعتی جهان قرار گرفته‌اند می‌توان مصداق کشورهای مرکز دانست.

۲) «کشورهای دارای صنایع نو با فناوری‌های پیشرفته»، «کشورهایی که در نواحی صنعتی قرار دارند» و «کشورهای صادرکننده محصولات کشاورزی» به ترتیب مصداق کشورهای مرکز، نیمه‌پیرامون و پیرامون هستند.

۳) نمی‌توان بر مبنای وجود صنایع و فعالیت‌های صنعتی، کشورهای مرکز، نیمه‌پیرامون و پیرامون را از یکدیگر تفکیک کرد.

۴) در کشورهای پیرامون، نسبت اشتغال به فعالیت‌های اول و دوم، از فعالیت‌های سوم و چهارم بیشتر است.

۸۰- کدام گزینه علت درستی برای هر کدام از موارد زیر عنوان کرده است؟

الف) افزایش استعمارگری اروپاییان در جهان

ب) رشد سریع کشورهای اروپایی

ج) صدور سرمایه

۱) افزایش نیاز کارخانه‌ها به مواد اولیه و خام - کشف سرزمین‌های جدید و غارت آن‌ها - گسترش شرکت‌های چندملیتی

۲) کشف و استعمار سرزمین‌های جدید - فشار بر حکومت‌ها برای دریافت امتیازات نظامی - عقب‌ماندگی برخی از کشورها

۳) ورود به عصر اکتشافات جغرافیایی - استعمار کشورهای دیگر - بهره‌برداری از منابع سرزمین‌های دیگر

۴) وقوع انقلاب صنعتی - دستیابی به ثروت رایگان و ارزان کشورهای دیگر - جلوگیری از گسترش کمونیسیم

فلسفه یازدهم

۸۱- وجه افتراق شناخت عقلی و تجربی در کدام گزینه بیان شده است؟

- (۱) استفاده از نیروی عقل
(۲) استفاده از قواعد اولیه تعقل
(۳) استفاده از استدلال محض
(۴) استفاده از تحلیل گری عقل

۸۲- در کدام گزینه به تفاوت شهود و حیانی و شهود عارفانه اشاره شده است؟

- (۱) در شهود عرفانی با شهود قلب عارف مواجه هستیم، در حالی که در شهود و حیانی مشاهده قلبی نداریم.
(۲) شهود و حیانی با اتصال به ملک وحی صورت می‌گیرد، ولی شهود عارفانه بدون واسطه و حائل است.
(۳) بهره‌بردن از معارف و حیانی که یک ابزار شناختی مستقل است فقط مختص پیامبران است.
(۴) در شهود و حیانی برخلاف شهود عارفانه احتمال دخل و تصرف در مشهودات وجود ندارد.

۸۳- با توجه به نظر فلاسفه در خصوص معتبر بودن ابزار شناخت کدام مورد صحیح نیست؟

- (۱) هراکلیتوس معتقد بود انسان‌ها به وسیله حس می‌توانند به درک حرکت و تغییر در جهان برسند.
(۲) پارمنیدس در خصوص بی‌اعتباری حس صحبت کرد و معتقد بود حس مرتکب خطا می‌شود.
(۳) پروتاگوراس حقیقت و واقعیت را وابسته به ذهن انسان می‌دانست.
(۴) افلاطون اموری را که توسط حس ادراک شده بودند ارزشمندتر می‌دانست.

۸۴- اختلاف افلاطون و پارمنیدس در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- (۱) پارمنیدس ادراک حسی را معتبر نمی‌دانست، در حالی که افلاطون منکر ادراک حسی نبود و هر دو به عالم معقول اهمیت می‌دادند.
(۲) پارمنیدس روش شهودی را معتبر می‌دانست، در حالی که افلاطون آن را روشی فاقد اعتبار و همراه با خطا می‌دانست و هر دو به ارزشمندی حس نسبت به ابزارهای دیگر اعتقاد داشتند.
(۳) توجه افلاطون به ادراک عقلی بیشتر از پارمنیدس بود، اما نمی‌توان گفت هر دو منکر ادراک حسی بودند، حتی پارمنیدس حس را گاهی معتبرتر از عقل می‌دانست.
(۴) هر دو اعتقاد داشتند عقل و حس در کنار یکدیگر باعث رسیدن به معرفت حقیقی می‌شود، اما گاهی افلاطون حس را نسبت به عقل معتبرتر می‌دانست.

۸۵- کدام مورد جریان عقل‌گرایی را به طور کامل از تجربه‌گرایان جدا می‌کند؟

- (۱) معرفت‌هایی که قابل ادراک تجربی و حسی نیستند.
(۲) مخالفت با حس و تجربه توسط عقل‌گرایان
(۳) همکاری عقل و حس در رسیدن به معرفت
(۴) توجه شدید به هستی‌شناسی به جای معرفت‌شناسی توسط عقل‌گرایان

۸۶- کدام مورد درباره معرفت‌شناسی فیلسوفان اسلامی درست است؟

- (۱) فارابی و ابن سینا مانند افلاطون و ارسطو شناخت حسی و عقلی را معتبر می‌دانستند، ولی از شناخت شهودی هیچ توضیحی ارائه نکرده‌اند.
(۲) ملاصدرا توانست با پیوند بین شناخت عقلی و شهودی، راه ابن‌سینا و فارابی را تکمیل کند و آن را با وحی درآمیزد.
(۳) شیخ اشراق که فلسفه‌اش را بر پایه شهود بنا نمود، کوشید مفاهیم فلسفی را با الهامات و اشراقات تبیین نماید.
(۴) آنچه میان فلسفه اشراق و ملاصدرا تفاوت ایجاد کرد، استفاده از معارف و حیانی در کنار عقل و شهود بود.

۸۷- در کدام گزینه نتیجه نهایی مکتب نسبی‌گرایی به درستی بیان شده است؟

- (۱) فلز در اثر حرارت منبسط می‌شود.
- (۲) عدالت معیار رفتار انسان در مورد دیگران است.
- (۳) تمام مشکلات بشر را می‌توان با پیشرفت تجربه و علوم تجربی از میان برداشت.
- (۴) در مورد کار درست هرکس نظر شخصی‌اش را دارد و برای او همان کار درست است.

۸۸- در کدام گزینه از لحاظ ابزارهای معرفت بین سه فیلسوف سازگاری وجود دارد؟

- (۱) برگسون - ویلیام جیمز - شیخ اشراق
- (۲) دکارت - هیوم - ابن‌سینا
- (۳) افلاطون - بیکن - علامه طباطبایی
- (۴) برگسون - ویلیام جیمز - ابن‌سینا

۸۹- نظر آگوست کنت و فیلسوفان هم‌دسته او درباره مفاهیم مانند خدا، اختیار و نفس چیست؟

- (۱) این مفاهیم کاملاً ذهنی هستند و مابه‌ازایی در خارج از ذهن ندارند.
- (۲) نمی‌توان به طور قطعی درباره این نوع مفاهیم حرف زد، چون تجربه‌پذیری ندارند.
- (۳) مفاهیمی مانند خدا، روح و اختیار انسان چون قابل تجربه حسی نیستند، وجود واقعی ندارند.
- (۴) بودن یا نبودن این مفاهیم به هیچ‌وجه اهمیتی ندارد، چون ما باید ببینیم این مفاهیم برای ما سودمندی دارند یا نه؟

۹۰- کدام گزینه ممکن است یکی از تجربه‌گرایان باشد؟

- (۱) دانشمندی که با تدبّر و تفکر عقلی تلاش می‌کند رابطه بین خدا و جهان مادی را فهم و تفسیر کند.
- (۲) اندیشمندی که معتقد است تجربه‌های دینی و شهودهای عرفانی، از منابع شناختی انسان هستند.
- (۳) فیلسوفی که هم علوم تجربی را معتبر می‌داند و هم گزاره‌هایی را که صرفاً عقلانی بوده‌اند.
- (۴) فردی که به همه توانمندی‌های عقل مانند بدیهیات عقلی و استدلال‌های ریاضی معتقد است.

مهم ترین ویژگی های آزمون های خیلی سبز در پایه های دهم و یازدهم:

- ۱- برگزاری دست کم یک آزمون در ماه بر اساس روال تدریس در مدرسه
- ۲- برگزاری آزمون های ویژه برای زمان های خاص (میان ترم، ترم، پس از عیدو...)
- ۳- امکان جبران عقب ماندگی های دوره مطالب برای تثبیت آن ها

پاسخ نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی؛
نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسان ها با ما به اشتراک بگذارید.

پاسخ نامہ آزمون آزمایشی خلی سبز

پایہ یازدهم

مرحله هفتم

رشته انسانی

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴

تاریخ برگزاری: ۱۰/ اسفند/ ۱۴۰۳

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	محمد بهرامی - علی شہرایی - محسن فراہانی - پگاہ نادری آسیابر - محمد اسکندری یگانہ
زبان و ادبیات فارسی	بہنام کیانی شاہوندی - مہدی کرانی - حسینعلی موسی زادہ
علوم اجتماعی	الہام رضایی
روان شناسی	مہدی جاہدی
زبان عربی	موسی کاظم غلامی
تاریخ	عارف گلیوری
جغرافیہ	سعید بہروزی فر
فلسفہ (۱)	نگین تربتی سنجانہ - حمیدرضا قنبری - مجید قدرتی پور - احمد منصوری - فیروز نژادنجف

نام درس	مسئول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامہ	کارشناس علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	محسن فراہانی	محسن فراہانی	محسن فراہانی	علی شہرایی	امیرحسین قنبری پگاہ نادری آسیابر
زبان و ادبیات فارسی	ابوالفضل قاضی فخر آستانہ	ابوالفضل قاضی فخر آستانہ	ابوالفضل قاضی فخر آستانہ	بہنام کیانی شاہوندی	امیرمحمد شیرزاد ثمرین
علوم اجتماعی	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فرناز سلیمانی	علی سلوکی عرفان شہرآئینی
روان شناسی	مہدی جاہدی	مہدی جاہدی	مہدی جاہدی	نگار کاتبی	فرزادہ حاجی
زبان عربی	موسی کاظم غلامی	موسی کاظم غلامی	آریا ذوقی	منیژہ خسروی	امیرمحمد شیرزاد ثمرین
تاریخ	عارف گلیوری	عارف گلیوری	عارف گلیوری	مریم صالحی	بہروز یحیی
جغرافیہ	سعید بہروزی فر	سعید بہروزی فر	سعید بہروزی فر	مریم صالحی	زہرا فروغی ہریس
فلسفہ (۱)	مجید قدرتی پور	مجید قدرتی پور	مجید قدرتی پور	پارسا پور کمال	محمد مہدی بادامہ

سرپرست محتوایی: فاطمہ آقاجانپور
مشاور محتوایی: مریم صالحی

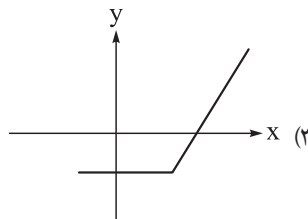
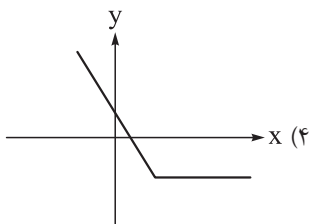
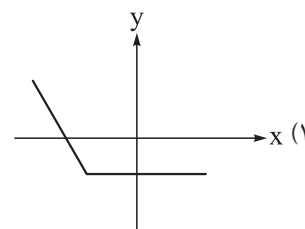
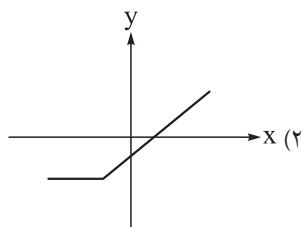

آزمون آزمائشی خلی سیر

سرپرست تولید	الناز علی یاری زاده
ویراستاران فنی	نیلوفر اعتمادی - نیوشا پیمان - راضیہ سادات خلدی نسب زہرا صفری - فاطمہ علی اکبری - محیا غنی فرد زہرا فرہادی مہر - محمد محمودی - مریم مسلمی زاده نادرہ نازآوری - ساعدہ نمازی
رسام	مونا آندستا ندا فخاری سارا گنجی آزادپور
صفحہ آرائی	سحر ازلی تاش - مریم حسین زاده - زہرا داراخانی سپیدہ سخایی - الہام سہرابی - طاہرہ صادق نژاد مائدہ صبری - نیلوفر فرخجستہ - مہدیہ گل پور دریا لطفی - لیلا نعمت پور

۱ نمودار تابع $f(x) = |x-2| - x$ کدام است؟

زیرمبحث: فصل ۲- درس ۲

تابع قدرمطلق به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$|x| = \begin{cases} x & x \geq 0 \\ -x & x < 0 \end{cases}$$

برای رسم توابع قدرمطلق باید آن را در دو حالت یکی بزرگ‌تر از ریشه داخل قدرمطلق و یکی کوچک‌تر از آن بررسی کرده، سپس هر یک از خطوط به دست آمده را با توجه به دامنه تابع رسم کنیم.

$$x - 2 = 0 \Rightarrow x = 2$$

گام اول: عبارت داخل قدرمطلق را مساوی صفر قرار می‌دهیم تا ریشه آن به دست آید:

گام دوم: حال عبارت $x - 2$ را در دو حالت (یکی $x \geq 2$ و یکی $x < 2$) بررسی کنیم:

$$|x - 2| = x - 2$$

اگر $x \geq 2$ باشد، عبارت داخل قدرمطلق نامنفی است، پس:

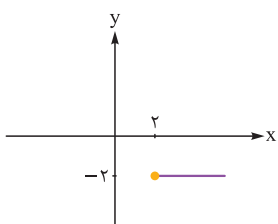
$$|x - 2| = -(x - 2) = -x + 2$$

اگر $x < 2$ باشد، عبارت داخل قدرمطلق منفی است، پس:

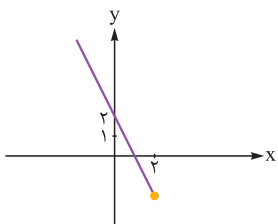
در نتیجه داریم:

$$y_1 = x - 2 - x = -2$$

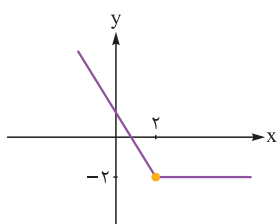
$$y_2 = -x + 2 - x = -2x + 2$$

$$y_1 = -2, x \geq 2$$

$$y_2 = -2x + 2, x < 2 \quad \begin{array}{c|c} x & 0 \quad 1 \\ \hline y & 2 \quad 0 \end{array}$$

گام چهارم: و در نهایت نمودار تابع $f(x)$ به صورت مقابل خواهد بود:

دکتر Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$f(x) = \begin{cases} [-3x] + \text{sign}(x) & \text{اگر } [x] \text{ زوج} \\ [x] + 2\text{sign}(x-3) & \text{اگر } [x] \text{ فرد} \end{cases}$$

فصل ۲ - درس ۲

۱۴ (۴)

۱۳ (۳)

۱۲ (۲)

۱۱ (۱)

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۲

حواستون به شرط تابع f باشه. اول باید مشخص کنین $[\pi]$ و $[-\pi]$ زوج هستش یا فرد.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: مقدار $f(\pi)$ را محاسبه می کنیم:

$$\pi \approx 3/14 \Rightarrow [\pi] = [3/14] = 3$$

$[\pi]$ فرد است، پس از ضابطه پایینی استفاده می کنیم.

$$f(\pi) = [\pi] + 2\text{sign}(\pi - 3) = [3/14] + 2\text{sign}(\overbrace{3/14 - 3}^{< 0})$$

$$= 3 + (2 \times 1) = 5$$

گام دوم: مقدار $f(-\pi)$ را محاسبه می کنیم:

$$[-\pi] = [-3/14] = -4$$

$[-\pi]$ زوج است، پس از ضابطه بالایی استفاده می کنیم.

$$f(-\pi) = [-3(-\pi)] + \text{sign}(-\pi) = [3 \times 3/14] + \text{sign}(-3/14)$$

$$= 9 + (-1) = 8$$

گام سوم: حاصل خواسته شده برابر است با:

$$f(\pi) + f(-\pi) = 5 + 8 = 13$$

نمودار تابع $y = 3|\frac{1}{3}x - 1| + 2$ با کدام انتقال از نمودار تابع $y = -|x|$ به دست می‌آید؟ ۳

(۱) یک واحد به راست - دو واحد به بالا

(۲) سه واحد به راست - ۶ واحد به بالا

(۳) ابتدا نسبت به محور Xها قرینه، سپس ۲ واحد به بالا - ۳ واحد به راست

(۴) ابتدا ۲ واحد به بالا، سپس نسبت به محور Xها قرینه - ۱ واحد به راست

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۲

دروس Box

برای رسم نمودار تابع $y = |x + a| + b$ از روی نمودار تابع $y = |x|$ داریم:

(۱) اگر $a > 0$ و $b > 0$ نمودار تابع $y = |x|$ را به اندازه a واحد به چپ و به اندازه b واحد به بالا منتقل می‌کنیم.

(۲) اگر $a > 0$ و $b < 0$ نمودار تابع $y = |x|$ را به اندازه a واحد به چپ و به اندازه b واحد به پایین منتقل می‌کنیم.

(۳) اگر $a < 0$ و $b > 0$ نمودار تابع $y = |x|$ را به اندازه a واحد به راست و به اندازه b واحد به بالا منتقل می‌کنیم.

(۴) اگر $a < 0$ و $b < 0$ نمودار تابع $y = |x|$ را به اندازه a واحد به راست و به اندازه b واحد به پایین منتقل می‌کنیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ در تابع داده شده ابتدا ۳ را به داخل قدرمطلق منتقل کرده و در عبارت داخل قدرمطلق ضرب می‌کنیم:

$$y = 3|\frac{1}{3}x - 1| + 2 = 3|\frac{1}{3}(x - 3)| + 2 = |x - 3| + 2$$

ابتدا باید تابع $y = -|x|$ را به $y = |x|$ تبدیل کنیم؛ بنابراین نمودار تابع را نسبت به محور Xها قرینه می‌کنیم. در ادامه برای

رسم نمودار تابع $y = |x - 3| + 2$ باید نمودار تابع $y = |x|$ را دو واحد به بالا و سه واحد به راست منتقل کنیم.

در انتقال توابع قدرمطلق انتقال‌های «قرینه‌شدن نسبت به محور Xها» و «جابه‌جایی عمودی به بالا یا پایین» روی محور Yها انجام می‌شوند. قرینه‌شدن نسبت به جابه‌جایی عمودی اولویت دارد و باید اول اجرا شود، بنابراین در نوشتن هم اول «قرینه‌شدن نسبت به محور Xها» را می‌نویسیم، سپس «جابه‌جایی عمودی به بالا یا پایین».

عددی که در پشت قدرمطلق قرار دارد، حتماً باید به داخل قدرمطلق منتقل شده و در عبارت داخل قدرمطلق ضرب شود. ✖ گول نخوری

نکته

۴ اگر $f = \{(2, 5), (-1, 0), (3, 7)\}$ و $g = \{(2, 2), (3, 6), (0, 1)\}$ باشد، تابع $\frac{f}{g}$ کدام است؟

۱ $\{(2, \frac{2}{5}), (3, \frac{6}{7})\}$

۲ $\{(2, \frac{5}{2}), (3, \frac{7}{6})\}$

۳ $\{(2, \frac{2}{5}), (3, \frac{6}{7}), (0, 1)\}$

۴ $\{(2, \frac{5}{2}), (-1, 0), (3, \frac{7}{6})\}$

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۳

Hint ابتدا دامنه مشترک f و g رو مشخص کنین و با توجه به اون دامنه تابع $\frac{f}{g}$ رو بسازین.

پاسخ خیلی تشریحی گام اول: دامنه مشترک دو تابع f و g به صورت زیر است:

$$D_f = \{2, -1, 3\}$$

$$D_g = \{2, 3, 0\} \Rightarrow D_f \cap D_g = \{2, 3\}$$

گام دوم: با توجه به دامنه مشترک f و g ، تابع $\frac{f}{g}$ را به صورت زیر مشخص می‌کنیم:

$$\frac{f}{g} = \left\{ \left(2, \frac{f(2)}{g(2)} \right), \left(3, \frac{f(3)}{g(3)} \right) \right\}$$

$$\Rightarrow \frac{f}{g} = \left\{ \left(2, \frac{5}{2} \right), \left(3, \frac{7}{6} \right) \right\}$$

تیزبازی با به دست آوردن دامنه $\frac{f}{g}$ ، می‌توانید خیلی سریع گزینه‌های (۳) و (۴) را حذف کنید.

۵

اگر f تابعی همانی با دامنه اعداد اول یک‌رقمی و g تابعی ثابت با دامنه اعداد فرد یک‌رقمی و $(f-g)(3) = 1$ باشد، مجموع اعضای برد تابع $f \times g$ کدام است؟

۳۶ (۴)

۳۴ (۳)

۳۲ (۲)

۳۰ (۱)

۶

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: ابتدا تابع f را مشخص می‌کنیم. f یک تابع همانی با دامنه اعداد اول یک‌رقمی است، پس:

$$f = \{(2, 2), (3, 3), (5, 5), (7, 7)\}$$

تابع g ، تابعی ثابت با دامنه اعداد فرد یک‌رقمی است، پس:

$$g = \{(1, c), (3, c), (5, c), (7, c), (9, c)\}$$

گام دوم: با توجه به $(f-g)(3) = 1$ داریم:

$$(f-g)(3) = 1 \Rightarrow f(3) - g(3) = 1 \Rightarrow 3 - c = 1 \Rightarrow c = 2$$

پس تابع g به صورت زیر است:

$$g = \{(1, 2), (3, 2), (5, 2), (7, 2), (9, 2)\}$$

گام سوم: دامنه مشترک f و g را نوشته و تابع $f \times g$ را مشخص می‌کنیم:

$$D_{f \times g} = D_f \cap D_g = \{3, 5, 7\}$$

$$(f \times g)(3) = f(3) \times g(3) = 3 \times 2 = 6$$

$$(f \times g)(5) = f(5) \times g(5) = 5 \times 2 = 10$$

$$(f \times g)(7) = f(7) \times g(7) = 7 \times 2 = 14$$

$$f \times g = \{(3, 6), (5, 10), (7, 14)\}$$

گام چهارم: مجموع اعضای برد تابع $f \times g$ برابر است با:

$$6 + 10 + 14 = 30$$

تابع $f(x) = [x] + [-x]$ با دامنه $-3 \leq x \leq 2$ و g یک تابع ثابت است. مقدار تابع $\frac{g}{f}$ در چند نقطه صحیح در دامنه برابر ۲ است؟

۳ (۱) ۲ (۲) ۱ (۳) ۴ (صفر)

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓ تابع f به صورت زیر است:

$$f(x) = [x] + [-x] = \begin{cases} 0 & ; x \in \mathbb{Z} \\ -1 & ; x \notin \mathbb{Z} \end{cases}$$

با توجه به تعریف تابع f ، در نقاط صحیح حاصل تابع f برابر صفر است؛ بنابراین تابع $\frac{g}{f}$ در نقاط صحیح تعریف نشده است و نمی‌تواند برابر ۲ باشد.

اگر $f(x) = 1 - 2x$ و $g = \{(0, -1), (2, -3), (\frac{1}{2}, -2)\}$ ، آن گاه برد تابع $(f - g)(x)$ کدام است؟

(۲) $\{0, 2, -2\}$

(۱) $\{0, 2\}$

(۴) $\{0, -1, 2\}$

(۳) $\{-1, 2\}$

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۳

دکتر Box

اگر f و g دو تابع باشند، برای اعمال بر روی این دو تابع از قبیل جمع، تفریق، ضرب یا تقسیم ابتدا دامنه مشترک این دو تابع را معلوم می‌کنیم، سپس به ازای هر کدام از اعضای دامنه مشترک حاصل عملیات را به دست می‌آوریم.

در زوج مرتبها، دامنه تابع همان مؤلفه‌های اول (ها) هستند.

دامنه توابع چندجمله‌ای، همه اعداد حقیقی ($\mathbb{R}$) است.

دامنه توابع گویا، همه اعداد حقیقی به جز ریشه یا ریشه‌های مخرج است.

$\mathbb{R} - \{\text{ریشه‌های مخرج}\}$

$$f(x) = 1 - 2x \Rightarrow D_f = \mathbb{R}, D_g = \{0, 2, \frac{1}{2}\}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول:

گام دوم:

$$D_f \cap D_g = \{0, 2, \frac{1}{2}\}$$

$$(f - g)(x) = f(x) - g(x)$$

$$\xrightarrow{x=0} f(0) - g(0) = (1 - 2(0)) - (-1) = 1 + 1 = 2$$

$$\xrightarrow{x=2} f(2) - g(2) = (1 - 2(2)) - (-3) = -3 + 3 = 0$$

$$\xrightarrow{x=\frac{1}{2}} f(\frac{1}{2}) - g(\frac{1}{2}) = (1 - 2(\frac{1}{2})) - (-2) = 0 + 2 = 2$$

گام سوم: پس برد تابع $f - g$ به صورت $\{0, 2\}$ است.

اگر $f(x) = |x - a| + b$ ، $g(x) = x + 1$ ، $(f + g)(2) = 6$ و $(f \times g)(1) = 4$ باشند، مقدار $\frac{a}{b}$ کدام است؟ ($1 \leq a \leq 2$)

۴) صفر

 $\frac{1}{2}$ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۳

درس Box

برای محاسبه عبارت قدرمطلق، ابتدا علامت عبارت داخل قدرمطلق را مشخص می‌کنیم؛ اگر عبارت داخل قدرمطلق مثبت باشد، بدون تغییر از قدرمطلق خارج می‌شود و اگر عبارت داخل قدرمطلق منفی باشد، قرینه آن از قدرمطلق خارج می‌شود.

$$(f + g)(2) = 6 \Rightarrow |2 - a| + b + 3 = 6 \Rightarrow |2 - a| + b = 3$$

$$(f \times g)(1) = 4 \Rightarrow (|1 - a| + b)2 = 4 \Rightarrow |1 - a| + b = 2$$

$$\begin{cases} |2 - a| + b = 3 \\ -|1 - a| - b = -2 \end{cases} \Rightarrow |2 - a| - |1 - a| = 1$$

$$\xrightarrow{\substack{1 \leq a \leq 2 \\ 2-a \text{ مثبت} \\ 1-a \text{ منفی}}} 2 - a + 1 - a = 1 \Rightarrow -2a = -2 \Rightarrow a = 1$$

$$|2 - 1| + b = 3 \Rightarrow b = 2 \Rightarrow \frac{a}{b} = \frac{1}{2}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۹ اگر $f(x) = [x] + 1$ در فاصله $-1 \leq x < 1$ و $g(x) = \text{sign}(x^2)$ در فاصله $-2 \leq x < 2$ تعریف شده باشند، ضابطه تابع $f - g$ کدام است؟

$$\begin{cases} -1 & -1 \leq x < 0 \\ 1 & x = 0 \\ 0 & 0 < x < 1 \end{cases} \quad (2)$$

$$\begin{cases} -1 & -1 \leq x < 0 \\ 0 & x = 0 \\ 1 & 0 < x < 1 \end{cases} \quad (1)$$

$$\begin{cases} 0 & -1 \leq x < 0 \\ 1 & x = 0 \\ -1 & 0 < x < 1 \end{cases} \quad (4)$$

$$\begin{cases} 1 & -1 \leq x < 0 \\ 0 & x = 0 \\ -1 & 0 < x < 1 \end{cases} \quad (3)$$

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۳

دروس Box

(۱) به تابعی که به هر عدد صحیح k خودش و به تمام اعداد بین دو عدد صحیح متوالی k و $k+1$ عدد صحیح k را نسبت می‌دهد، تابع جزء صحیح $f(x) = [x]$ می‌گویند.

$$\text{sign}(x) = \begin{cases} 1 & x > 0 \\ 0 & x = 0 \\ -1 & x < 0 \end{cases}$$

(۲) تابع علامت یا sign به صورت مقابل تعریف می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: ابتدا تابع‌های f و g را به صورت چندضابطه‌ای می‌نویسیم. تابع $f(x) = [x] + 1$ در فاصله $-1 \leq x < 1$ به صورت زیر است:

$$-1 \leq x < 0 \Rightarrow [x] = -1 \Rightarrow f(x) = -1 + 1 = 0$$

$$0 \leq x < 1 \Rightarrow [x] = 0 \Rightarrow f(x) = 0 + 1 = 1 \Rightarrow f(x) = \begin{cases} 0 & -1 \leq x < 0 \\ 1 & 0 \leq x < 1 \end{cases}$$

گام دوم: تابع $g(x) = \text{sign}(x^2)$ در فاصله $-2 \leq x < 2$ را هم به صورت چندضابطه‌ای می‌نویسیم. دقت کنید که x^2 همواره بزرگ‌تر یا مساوی صفر است:

$$g(x) = \text{sign}(x^2) \Rightarrow g(x) = \begin{cases} 0 & x = 0 \\ 1 & -2 \leq x < 0 \\ 1 & 0 < x < 2 \end{cases}$$

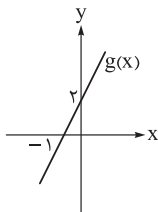
گام سوم: دامنه مشترک دو تابع f و g ، همان دامنه تابع f است؛ پس تابع $f - g$ را در فاصله $-1 \leq x < 1$ به صورت چندضابطه‌ای می‌نویسیم:

$$D_{f-g} = D_f \cap D_g = \{x \mid -1 \leq x < 1\}$$

$$\Rightarrow (f-g)(x) = \begin{cases} -1 & -1 \leq x < 0 \\ 1 & x = 0 \\ 0 & 0 < x < 1 \end{cases}$$

ریاضی و آمار

۱۰. اگر تابع $f(x) = |x - 2|$ و نمودار تابع $g(x)$ طبق شکل زیر باشد، آن گاه نمودار تابع $g - 2f$ در کدام بازه یک تابع ثابت است؟

(۱) $(-\infty, 2)$

(۲) $(-\infty, 2]$

(۳) $[2, +\infty)$

(۴) $(2, +\infty)$

مشاوره تو حل این سؤال باید تمام تعاریف هر تابع رو به خوبی بلد باشی و از اون درست استفاده کنی. به طور کلی فهم نکات و مفاهیم ریاضی می‌تونه شما رو به حل درست تست‌ها و سؤال‌ها راهنمایی کنه، نه حفظ کردن اون مطالب بدون فهمشون.

زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۳

Hint باید تابع $f(x)$ رو به شکل دوضابطه‌ای بنویسی و ضابطه تابع $g(x)$ رو هم به دست بیاری و ضابطه تابع $g - 2f$ رو محاسبه کنی.

دربین Box

نوشتن ضابطه یک تابع خطی از روی نمودار آن

ابتدا دو نقطه از روی نمودار خط مشخص می‌کنیم، مانند $A(x_A, y_A)$ و $B(x_B, y_B)$ و سپس از رابطه $m = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A}$

شیب آن خط را محاسبه می‌کنیم. برای به دست آوردن معادله خط یکی از نقاط A یا B و m را در رابطه زیر قرار می‌دهیم و معادله خط یا همان ضابطه تابع خطی حاصل می‌شود.

$$y - y_A = m(x - x_A)$$

$$y - y_B = m(x - x_B)$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ **گام اول:** ابتدا ضابطه تابع $f(x)$ را به شکل یک تابع دوضابطه‌ای می‌نویسیم.

$$f(x) = |x - 2|$$

$$x - 2 = 0 \Rightarrow x = 2 \quad \text{ریشه درون قدرمطلق}$$

$$f(x) = \begin{cases} x - 2 & x \geq 2 \\ -x + 2 & x < 2 \end{cases}$$

گام دوم: ضابطه تابع $g(x)$ را از روی نمودار می‌نویسیم. دو نقطه روی نمودار $g(x)$ ، $(0, 2)$ و $(-1, 0)$ هستند؛ بنابراین شیب خط عبارت است از:

$$m = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{2 - 0}{0 - (-1)} = 2$$

سپس $m = 2$ و نقطه $(-1, 0)$ را در رابطه معادله خط قرار می‌دهیم:

$$y - y_0 = m(x - x_0) \Rightarrow y - 0 = 2(x - (-1)) \Rightarrow y = 2(x + 1) = 2x + 2 \Rightarrow g(x) = 2x + 2$$

گام سوم: ضابطه تابع $g - 2f$ را می‌نویسیم. چون $f(x)$ دوضابطه‌ای است، پس باید $g - 2f$ را هم دوضابطه‌ای بنویسیم.

$$(g - 2f)(x) = \begin{cases} 2x + 2 - 2(x - 2) & x \geq 2 \\ 2x + 2 - 2(-x + 2) & x < 2 \end{cases} = \begin{cases} 2x + 2 - 2x + 4 & x \geq 2 \\ 2x + 2 + 2x - 4 & x < 2 \end{cases}$$

$$(g - 2f)(x) = \begin{cases} 6 & x \geq 2 \\ 4x - 2 & x < 2 \end{cases}$$

گام چهارم: پس در فاصله $x \geq 2$ یا $[2, +\infty)$ تابع $g - 2f$ تابعی ثابت است.

۱۱

دلایل روی آوردن شاعران ایرانی به دربارهای هند در قرن دهم کدام موارد است؟

- الف) آشنایی با تفکرات و معارف هندوان
 ب) شاعرانازی و ادب‌گرایی سلاطین هند
 ج) ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران
 د) کم‌توجهی شاهان صفوی نسبت به شاعران

(۲) ب - د

(۱) ب - ج

(۴) الف - د

(۳) الف - ج

زیرمبحث: درس ۷

درس‌Box

دلایل و نتایج روی آوردن شاعران به دربارهای هند در قرن دهم	دلایل	(۱) کم‌توجهی و بی‌مهری شاهان صفوی نسبت به شاعران (۲) شاعرانازی و ادب‌گرایی سلاطین هند
	نتایج	(۱) شاعران با شوق و شور تمام راهی هند می‌شدند و برخی از آنان پس از کسب شهرت و ثروت به ایران بازمی‌گشتند. (۲) آشنایی با تفکرات و معارف هندوان کم‌وبیش در تغییر سبک، دخیل بود.

وقتی شاهان صفوی به شاعران مداح کم‌تر توجه می‌کردند و سلاطین هند شاعرانواز بودند، گرایش رفتن به هند زیاد شد.

در این گونه سؤالات، موارد ذکرشده در گزینه‌های دیگر نیز لزوماً غلط نیستند، اما با توجه به صورت سؤال و همچنین متن کتاب، نمی‌توانیم آن‌ها را پاسخ درست به حساب بیاوریم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

۱۲ از دیدگاه تاریخ ادبیات، کدام گزینه کاملاً درست است؟

- ۱) هم‌زمان با رشد ادبیات در هند، شیراز نیز که پایتخت و محل اجتماع شعرا و فضلا بود، از دیدگاه ادبی توسعه یافت.
- ۲) شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش بسزایی داشتند و به زبان فارسی چندان علاقه نشان نداده‌اند.
- ۳) شاهان صفوی با رؤسای مذاهب در تماس نزدیک بودند و از طرف دیگر رقیایی چون شاهان عثمانی و هندی داشتند.
- ۴) کمال‌الدین بهزاد در دوره شاه طهماسب صفوی و رضا عباسی در دوره شاه عباس از مفاخر هنر این دوره هستند.

زیرمبحث: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): هم‌زمان با رشد ادبیات در هند، اصفهان نیز که پایتخت و محل اجتماع شعرا و فضلا بود، از دیدگاه ادبی توسعه یافت.
- گزینه (۲): شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش بسزایی داشتند، اما کم‌وبیش به زبان فارسی نیز کتاب نوشته یا شعر گفته‌اند و به نوعی علاقه نشان داده‌اند.
- گزینه (۴): کمال‌الدین بهزاد در دوره شاه‌اسماعیل صفوی و رضا عباسی در دوره شاه‌عباس از مفاخر هنر این دوره هستند.

نام شهرها، کشورها، دوره‌های تاریخی، پادشاهان و ... را به خوبی حفظ کنید!

کدام گزینه در مورد سراینده بیت زیر مصداق دارد؟

«باز این چه رستخیز عظیم است کز زمین بی نفخ صور خاسته تا عرش اعظم است»

- ۱) در سرودن شعر مذهبی معروف است و ترکیببند عاشورایی او زیانزد است.
- ۲) شعرش حد واسط سبک دوره عراقی و دوره بعد، یعنی سبک هندی است.
- ۳) با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت.
- ۴) معروف‌ترین شاعر سبک هندی و از پرکارترین شاعران فارسی‌زبان است.

زیرمبحث: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

این بیت بخشی از همان ترکیببند عاشورایی معروف محتشم کاشانی است:

باز این چه شورش است که در خلق عالم است باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است

باز این چه رستخیز عظیم است کز زمین بی نفخ صور خاسته تا عرش اعظم است

بررسی سایر گزینه‌ها:

توضیحات هر گزینه مربوط به شاعر روبه‌روی آن است.

گزینه (۲): شعرش حد واسط سبک دوره عراقی و دوره بعد، یعنی سبک هندی است: وحشی بافقی.

گزینه (۳): با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت: کلیم کاشانی.

گزینه (۴): معروف‌ترین شاعر سبک هندی و از پرکارترین شاعران فارسی‌زبان است: صائب تبریزی.

حتماً شاعران ابیات مطرح‌شده در درس‌های تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی را به خاطر بسپارید.

توضیحات زیر در مورد کدام شاعر سبک هندی است؟

«او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم. از ویژگی‌های عمده شعر او، مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز شاعرانه است.»

- (۱) بابافغانی شیرازی
(۲) کلیم کاشانی
(۳) صائب تبریزی
(۴) بیدل دهلوی

زیرمبحث: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓ غزل‌های خیال‌انگیز و مضمون‌های بدیع و دور از ذهن و استعاره‌های سرشار از ابهام، شاخصه شعری بیدل دهلوی است.

معرفی شاعران مشهور قرن دهم هجری	
نام	آثار و توضیحات
بابافغانی	● از شاعران تأثیرگذار قرن دهم در ایران است.
شیرازی	● شعرش از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است.
وحشی بافقی	● سبک شعر او حد واسط سبک عراقی و سبک هندی است. ● واقع‌گرایی شاخصه اصلی شعر اوست.
محتشم کاشانی	● در سرودن شعر مذهبی معروف است. ● ترکیب‌بند عاشورایی او با مطلع زیر زبانزد است: باز این چه شورش است که در خلق عالم است؟ باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است؟ باز این چه رستخیز عظیم است کز زمین بی نفخ صور خاسته تا عرش اعظم است؟
معرفی شاعران مشهور قرن یازدهم هجری	
نام	آثار و توضیحات
کلیم کاشانی	● در ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است و این ویژگی به غزل‌های او لطف ویژه‌ای بخشیده است. ● ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره که زبان غزل این دوره را به افق خیال عامه نزدیک کرده، سخن او را برجسته ساخته است. ● با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت.
صائب تبریزی	● معروف‌ترین شاعر سبک هندی و از پرکارترین شاعران فارسی‌زبان است. ● در غزل‌سرایی مشهور است و برخی از تک‌بیت‌های غزلش شاهکارهایی از ذوق و اندیشه‌اند و به صورت ضرب‌المثل رواج یافته‌اند. ● صائب را خداوندگار مضامین تازه شعری دانسته‌اند.
بیدل دهلوی	● او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم. ● از ویژگی‌های عمده شعر بیدل، مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز شاعرانه است.

وزن کدام گزینه متفاوت است؟

۱۵

مژه بر هم نزند گر بزنی تیر و سنانش
خبر از دشمن و اندیشه ز دشنام نیست
که هم آواز شما در قفسی افتاده‌ست
چه کند گوی که عاجز نشود چوگان را

(۱) به جفایی و قفایی نرود عاشق صادق
(۲) به خدا و به سراپای تو کز دوستی‌ات
(۳) خبر ما برسانید به مرغان چمن
(۴) چه کند بنده که گردن نهد فرمان را

مشاوره در آزمون‌هایی که برای بررسی هر گزینه زمان کمی دارید (مانند آزمون سراسری)، بهتر است به شیوه سماعی ابیات را با هم مقایسه کنید تا متوجه تفاوت آن‌ها شوید. بی‌شک تقطیع عروضی هر یک از ابیات، زمان زیادی از شما خواهد گرفت. روش سماعی به تکرار و تمرین بیشتری نیاز دارد؛ پس از آن غافل نشوید.

زیرمبحث: درس ۸

گزینه (۱): وزن این بیت «فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن» است، اما در سایر ابیات، رکن پایانی یک هجا کم‌تر دارد و وزن به صورت

«فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن» آمده است.

ب جَ فایِ / ی ق فایِ / ن زودِ عا / ش قِ صا دق

مُ ژ بَر هم / ن ز ند گر / ب ز نی تی / ا ر س نا ئش

--UU/--UU/--UU/--UU

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۱۶

وزن چند بیت از ابیات زیر از چهار بار تکرار «مفاعیلن» ساخته شده است؟

- الف) هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست
 ب) گر جان عاشق دم زند آتش در این عالم زند
 ج) نه چندان آرزومندم که وصفش در بیان آید
 د) مبارک باد عید آن دردمند بی کسی را
- دل افسرده غیر از آب و گل نیست
 وین عالم بی‌اصل را چون ذره‌ها بر هم زند
 وگر صد نامه بنویسم حکایت بیش از آن باشد
 که نی کس را مبارکباد گوید نی کس او را

- ۱) یک
 ۲) دو
 ۳) سه
 ۴) چهار

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تنها وزن بیت «ج» از چهار بار تکرار «مفاعیلن» تشکیل شده است:

نَ چن دان آ / ر زو مَن دَم / ک وَص فَش دَر / ب یا نا یَد
 وَ گَر صَد نا / م بن وی سَم / ح کا یَت بی / ش زان آ یَد
 ---U/---U/---U/---U

وزن سایر ابیات:

الف) مفاعیلن مفاعیلن فعولن

ب) مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

د) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن فعولن

تیزپازی 🎯 بهتر است وزن هر بیت را به روش سماعی به دست آورید و مقابل آن بنویسید تا در آخر، وزن خواسته‌شده را بررسی نمایید.

گول نخوری ❌ در بررسی تکرار یک وزن، مراقب رکن پایانی هر بیت باشید. مبدا هجایی از رکن پایانی یا حتی یک رکن کامل در پایان مصراع حذف شده باشد و شما به آن توجه نکرده باشید، مانند رکن‌ها و هجاهای پایانی در ابیات «الف» و «د».

۱۷ کدام گزینه با بیت زیر هم وزن است؟

گدایی به شاهی مقابل نشینند»	«بنام به بزم محبت که آن جا
مگر جودش ابر است و من کشتزار	(۱) مرا جود او تازه دارد همی
که تعلیم کردت که پیوند بگسل؟	(۲) چو بستی به من عهد الفت ندانم
مرا کن چو دور زمانه خراب	(۳) بیا ساقی از یک دو جام شراب
نه طاقت که جز وی ببینم	(۴) نه قدرت که با وی نشینم

زیرمبحث: درس ۸

✓ پاسخ خیلی تشریحی

گزینه (۲): وزن این بیت همانند بیت سؤال از چهار بار تکرار «فعولن» تشکیل شده است.

چُ بَس تی / پِ مَن عَه / دِ اَل فَت / نَ دَا نَم
کِ نَع لی / مِ کَر دَت / کِ پی وَن / دِ بَگِ سِل
--U/--U/--U/--U

وزن سایر ابیات:

- گزینه (۱): فعولن فعولن فعولن فعل (یک هجا کم تر)
گزینه (۳): فعولن فعولن فعولن فعل (یک هجا کم تر)
گزینه (۴): فعولن فعولن فعولن (یک رکن یا پایه کم تر)

گاهی دو بیت که وزن و آهنگ یکسانی دارند، در هجا یا رکن پایانی متفاوت اند؛ یعنی از پایان یکی از آنها یک هجا یا رکن حذف شده است. در سؤالات چهارگزینه‌ای، وزن ابیات را با یکدیگر مقایسه کنید تا به پاسخ درست تر و دقیق تر برسید.

نکته

از رکن پایانی وزن عروضی کدام بیت، یک هجا حذف شده است؟

۱) تو مرا جان جهانی چه کنم جان و جهان را	تو مرا گنج روانی چه کنم سود و زیان را
۲) خداوند از آن مهربان است با تو	که بر بندگانش به دل مهربانی
۳) مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست	که به پیمان‌کشی شهره شدم روز الست
۴) هر که چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد	هر که محرابش تو باشی سر ز خلوت برنیارد

زیرمبش: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینۀ (۳): وزن این بیت «فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن» است؛ یعنی از رکن پایانی آن یک هجا حذف شده است.

مَ طَ لَب طَا / عَ تْ پِی مَ ا / اُنْ صَ لَا حَزْ / مَ نَ مَسْت
 کِ بِ پِی مَ ا / اِنْ کِ شِی شُه / اِرْشُ دَمَ رُو / زِ اَلْسْت
 -UU/--UU/--UU/--UU

وزن سایر ابیات:

گزینۀ (۱): فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن

گزینۀ (۲): فعولن فعولن فعولن فعولن

گزینۀ (۴): فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

توجه: یکی از مواردی که معمولاً در طراحی سؤال مطرح می‌شود، مقایسهٔ ابیاتی است که فقط در یک هجای پایانی با هم فرق دارند.

۱۹

وزن عروضی چند مصراع در مقابل آن نادرست نوشته شده است؟

- (الف) که بدانست که در بند تو خوش تر ز رهایی (فعلاتن فعلاتن فعلاتن)
 (ب) نشود فاش کسی آن چه میان من و توست (فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن)
 (ج) بشنو از نی چون حکایت می کند (فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن)
 (د) دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم (مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن)

(۴) چهار

(۳) سه

(۲) دو

(۱) یک

مشاوره در چنین تست‌هایی باید ابتدا وزن هر بیت را به روش سماعی با آنچه داخل کمانک ذکر شده، مقایسه نمایید. سپس ابیاتی که وزن آن‌ها نادرست نوشته شده است را با نشانه و علامتی مشخص کنید تا در پایان، تعداد آن‌ها را بشمارید و به گزینه درست برسید.

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): تنها وزن بیت «ج» نادرست آمده است. وزن این بیت به صورت «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» درست است.

بِش نُ آز نی / چُن ح کا یَت / می کُ نَد

(—U—/--U—/--U—)

۲۰. نشانه‌های هجایی کدام مصراع معادل «---U/---U/---U/---U» است؟

- (۱) آب حیوان تیره‌گون شد خضر فرخی کجاست
 (۲) آن کیست کز روی کرم با من وفاداری کند
 (۳) بگفت اندرین نامه حرفی است مبهم
 (۴) از این زندان اگر خواهی که چون یوسف برون آیی
- خون چکید از شاخ گل ابر بهاران را چه شد
 برجای بدکاری چو من یک دم نکوکاری کند
 که معنیش جز وقت پیری ندانی
 به دانش جان بپرور نیک و در سر علم رؤیا کن

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۴): وزن این بیت از چهار بار تکرار «مفاعیلن» تشکیل شده است که نشانه‌های هجایی آن، معادل همان نشانه‌های ذکر شده در صورت سؤال است.

أ زین زن دا / نَ گر خا هی / ک چن یو سُف / بُ رو نایی
 ب دا یش جان / ب پَر وَر نی / کُ در سَر عل / م زو یا گن
 ---U/---U/---U/---U

نشانه‌های هجایی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): -U-/--U-/--U-/--U-

گزینه (۲): -U---/-U---/-U---/-U---

گزینه (۳): --U/--U/--U/--U

تیزبازی

در تست‌هایی که نشانه‌های هجایی ذکر شده می‌توانید یک یا دو هجای ابتدایی و یک یا دو هجای پایانی هر گزینه را با صورت سؤال مقایسه کنید و از این طریق رد گزینه نمایید. برای نمونه، هجای نخستین در صورت سؤال کوتاه است و در گزینه‌های (۱) و (۲) بلند؛ پس می‌توان به راحتی گزینه‌های (۱) و (۲) را رد کرد.

۲۱

از بین ابیات زیر چند بیت وزن یکسانی دارند؟

- (الف) دلا تا کی در این زندان فریب این و آن بینی
 (ب) سوزد مرا سازد مرا در آتش اندازد مرا
 (ج) هوا شد عاشق آسا باز و صحرا دلبر آیین شد
 (د) بهار آمد که بازم گل به باغ و بوستان خواند

(۴) یک

(۳) دو

(۲) سه

(۱) چهار

زیرمبحث: درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۲): سه بیت از ابیات سؤال وزن یکسانی دارند: ابیات «الف»، «ج» و «د» که هر سه بر وزن «مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن» سروده شده‌اند.

وزن بیت «ب»:

سو زَدَ مَ را / سا زَدَ مَ را / دَر آتِ شَنِ / دا زَدَ مَ را
 وَرَ مَن رَها / سا زَدَ مَ را / بی گانِ اَز / خی شَم کُ نَد
 -U-- / -U-- / -U-- / -U--

مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

وزن هر بیت را به روش سماعی یا تقطیع به دست آورید و در مقابل آن بنویسید. در پایان وزن‌های یکسان را بشمارید و گزینه درست را انتخاب نمایید.

تیزبازی

۲۲ مفهوم کدام بیت با دیگر ابیات متفاوت است؟

- (۱) برو از خانه گردون به در و نان مطلب
 (۲) هر که را خوابگاه آخر مшти خاک است
 (۳) دل منه بر اختر دولت که در هر صبحدم
 (۴) این یک دو سه روز نوبت عمر گذشت
- کان سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را
 گو چه حاجت که به افلاک کشی ایوان را
 مشرق دیگر بود خورشید عالم تاب را
 چون آب به جویبار و چون باد به دشت

مشاوره برای تسلط بیشتر بر مفهوم ابیات، بیشتر تست حل کنید و کنار ابیات کتاب فارسی، افزون بر معنی آن‌ها پیام هر بیت را نیز بنویسید تا به استخراج مفهوم و پیام بیت عادت کنید. از سویی در امتحان هم از آن‌ها پرسیده می‌شود.

زیرمبحث: درس ۸

✓ پاسخ خیلی تشریحی

- گزینه (۱): برو از خانه گردون به در و نان مطلب: یعنی بی‌توجهی به دنیا
 گزینه (۲): گو چه حاجت که به افلاک کشی ایوان را: بی‌توجهی به دنیا
 گزینه (۳): دل منه بر اختر دولت: یعنی بی‌توجهی به دنیا
 گزینه (۴): این یک دو سه روز نوبت عمر گذشت / چون آب به جویبار و چون باد به دشت: فقط گذر عمر است.

گزینه‌های (۳) و (۴) بیشتر همراه‌کننده هستند و باید به مفهوم آن‌ها بیشتر دقت کنید. **گول نخوری**

۲۳

کدام گزینه با بیت داده‌شده مفهوم یکسانی دارد؟

- «آسمان را رعشهٔ هیبت به خاک انداخته
 (۱) غوطه زد حلاج در خون، این کمان را تا کشید
 (۲) گفت و گوی عاشقی لاجول بی‌دردان بود
 (۳) مرکز خاک است گردون آسمان عشق را
 (۴) گرچه باشد آسمان سر حلقهٔ گردن‌کشان
- کیست تا بر سر کشد رطل گران عشق را»
 چون کند زه هر گران‌جانی کمان عشق را؟
 عقل نتواند شنیدن داستان عشق را
 لامکان یک پله باشد آستان عشق را
 هست چون خاتم به فرمان، قهرمان عشق را

مشاوره روان‌خوانی خود را با مطالعهٔ شعر تقویت کنید، زیرا هر چه خوانش بهتر و روان‌تری داشته باشید، مفهوم و پیام ابیات را بیشتر درک می‌کنید. اگر دیوان شاعران را در اختیار ندارید، لافل اشعار کتاب‌های فارسی دبیرستان را بسیار بخوانید تا بر خوانش آن‌ها تسلط پیدا کنید.

زیرمبصط: درس ۸

درس‌Box

عشق یکی از مفاهیم گستردهٔ ادبیات فارسی و به‌ویژه ادبیات غنایی است، اما همین عشق، خود نیز مفاهیم بسیاری را در خود جای داده است، مانند عشق حقیقی و مجازی، برتری عشق بر عقل، ارزش والای عشق، هر کسی تحمل عشق را ندارد، عشق هر کسی را به خود راه ندهد و ...

نکته

برای دریافت پیام و مفهوم اصلی ابیات می‌توانید بیت را مرتب کنید تا نکتهٔ اصلی آن را بیابید.

اگرچه مفهوم کلی همهٔ ابیات قدرت والای عشق است، اما پیام بیت عنوان سؤال، «کیست تا بر سر کشد رطل گران عشق را»: هر کسی توان ورود به حریم عشق حقیقی را ندارد، یا به عبارتی هر کسی نمی‌تواند عاشق بشود. گزینهٔ (۱) نیز چنین است «چون کند زه هر گران‌جانی کمان عشق را؟»: هر کسی نمی‌تواند کمان عشق را زه کند؛ یعنی نمی‌تواند عشق را تحمل کند. اما مفهوم دیگر گزینه‌ها عباراتند از:

گزینهٔ (۲): عقل نتواند شنیدن داستان عشق را؛ عقل بشر به طور کلی عشق را درک نمی‌کند.

گزینهٔ (۳): لامکان یک پله باشد آستان عشق را؛ عشق فراتر از مکان و لامکان است.

گزینهٔ (۴): هست چون خاتم به فرمان، قهرمان عشق را؛ آسمان گوش‌به‌فرمان عشق است.

همهٔ گزینه‌ها به دلیل داشتن واژه و مفهوم عشق و گزینه‌های (۳) و (۴) به دلیل داشتن واژه‌های آسمان.

گول‌نخوری

۲۴ کدام ابیات مفهوم مشترکی دارند؟

- الف) عرضه کردم دو جهان بر دل کارافتاده
 ب) سفر دراز نباشد به پای طالب دوست
 ج) بر مرگ دل خوش است در این واقعه مرا
 د) هزار سال پس از مرگ من چو بازآیی
 ه) سختی ایام را مردن تلافی می‌کند
- به‌جز از عشق تو باقی همه فانی دانست
 که زنده‌ابد است آدمی که کشته‌اوست
 کآب حیات در لب یاقوت‌فام اوست
 ز خاک نعره برآرم که مرحبا ای دوست
 عذرخواهی هست چون مغز استخوان سخت را

۲) ب - د - ه

۱) الف - ج - د

۴) ب - ج - ه

۳) الف - ب - د

مشاوره مطالعه اشعار شاعران بزرگ به درک مطلب و قرابت معنایی کمک بسیاری می‌کند، به‌ویژه مطالعه اشعار حافظ، سعدی و خیام.

زیرمبحث: درس ۸

درس‌Box

برخی از موضوعات در ادبیات فارسی پرکاربردتر هستند، مانند جاودانگی عشق، برتری عشق بر عقل، وطن‌دوستی، فداکاری در راه وطن، آزادی‌خواهی، آزادگی و جوانمردی و بی‌توجهی به دنیا.

واژه‌ها و مفاهیم مشترک می‌توانند به دریافت پیام بیت کمک کنند، اما دقت کنید تأکید بر چه موضوعی است. مثلاً در بیت «ه» از مردن سخن گفته شده، اما با مرگ در بیت «د» متفاوت است.

بیت‌های «الف»، «ب» و «د» بر جاودانگی عشق تأکید دارند، اما بیت «ج» می‌گوید یار که لبش حیات‌بخش است از مرگ من سخن می‌گوید و بیت «ه» می‌گوید: «انسان پس از مرگ از سختی‌ها راحت می‌شود.»

همه گزینه‌ها تله تستی هستند، اما بیت‌های «ج»، «د» و «ه» بیشتر همراه‌کننده هستند.

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

۲۵

کدام گزینه با بیت داده‌شده مفهوم مشترکی ندارد؟

رضای دوست مقدم بر اختیار من است»
ما قلم در سر کشیدیم اختیار خویش را
که بخت راست فضیلت نه زور بازو را
مخالفت نکنم آن کنم که فرمان است
ای شیخ پاکدامن معذور دار ما را

«نه اختیار من است این معامله لیکن
(۱) رأی رأی توست خواهی جنگ خواهی آشتی
(۲) به رنج‌بردن بیهوده گنج نتوان برد
(۳) نه آبروی که گر خون دل بخواهی ریخت
(۴) حافظ به خود نپوشید این خرقة می‌آلود

مشاوره در ادبیات عرفانی، مفهوم عشق و زیرمجموعه آن و در ادبیات حماسی و پایداری مفاهیم وطن‌دوستی، عشق به وطن و فداکاری در راه وطن و در ادبیات اجتماعی مفاهیم اخلاقی، پند و اندرز و اوضاع جامعه، کاربرد فراوانی دارند.

زیرمبهمت: درس ۸

یکی از مفاهیم پرکاربرد ادبیات فارسی و عرفانی موضوع جبر و اختیار است. عرفاً معمولاً به جبر اعتقاد دارند و اختیار همه امور را در دستان خداوند یا معشوق می‌دانند. اگرچه بخت و اقبال نیز یکی دیگر از مفاهیم کلیدی است، اما این دو از هم تفکیک‌پذیر هستند.

توضیح: مفهوم بیت صورت سؤال و دیگر ابیات (به‌جز گزینه (۲)) جبر یا نداشتن اختیار است.

صورت سؤال، «رضای دوست مقدم بر اختیار من است»: رضایت دوست را بر اختیار خود، مقدم می‌دانم.

گزینه (۱): رأی رأی توست خواهی جنگ خواهی آشتی / ما قلم در سر کشیدیم اختیار خویش را: تقدم رضای دوست بر اختیار من

گزینه (۲): که بخت راست فضیلت نه زور بازو را: برتری بخت و اقبال بر زور بازو

گزینه (۳): مخالفت نکنم آن کنم که فرمان است: اطاعت از دوست یعنی تقدم رضای دوست بر اختیار من

گزینه (۴): حافظ به خود نپوشید این خرقة می‌آلود: عدم اختیار حافظ یا من

گزینه‌های (۲) و (۴) هر دو همراه‌کننده هستند و باید یکی از این دو را در مقایسه با ابیات دیگر و بیت صورت سؤال انتخاب کنید.

درس‌نویس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری

هر یک از ویژگی‌های زیر به ترتیب به کدام جنگ اشاره دارد؟

- به مرزها محدود نماند و به درون شهرها کشیده شد.
  - جهان را تا آستانه جنگ جهانی سوم قرار داد.
  - گنبد گنباکو مشهور به گنبد بمب اتمی از نتایج آن است.
  - جنگ بین بلوک شرق و غرب در سراسر قرن بیستم
- ۱) جنگ جهانی دوم - جنگ ویتنام - جنگ جهانی اول - جنگ سرد
- ۲) جنگ جهانی اول - جنگ کره - جنگ جهانی دوم - جنگ ویتنام
- ۳) جنگ جهانی دوم - بحران موشکی کوبا - جنگ جهانی دوم - جنگ سرد
- ۴) جنگ جهانی اول - بحران موشکی کوبا - جنگ کره - جنگ جهانی دوم

زیرمبحث: درس ۱۰

درسی Box

- جنگ جهانی اول و دوم بزرگ‌ترین جنگ‌های تاریخ بشریت هستند.
- کشته‌های این دو جنگ را تا صد میلیون نفر بیان کرده‌اند.
- این دو جنگ با درگیری کشورهای اروپایی آغاز شد و همه جهان را درگیر خود ساخت.

جنگ جهانی اول:

● زمان وقوع: ۱۹۱۴ - ۱۹۱۸ میلادی

● در این جنگ، برای اولین بار از سلاح‌های شیمیایی استفاده شد.

جنگ جهانی دوم:

● زمان وقوع: ۱۹۳۹ - ۱۹۴۵ میلادی

● در این جنگ، برای اولین بار بمب اتم به کار گرفته شد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- به مرزها محدود نماند و به درون شهرها کشیده شد و غیرنظامیان، زنان و کودکان را درگیر جنگ ساخت. (جنگ جهانی دوم)
  - جهان را تا آستانه جنگ جهانی سوم قرار داد. ← بحران موشکی کوبا: حضور هم‌زمان ناوهای شوروی و آمریکا در آب‌های کوبا
  - گنبد گنباکو مشهور به گنبد بمب اتمی از نتایج آن است. ← جنگ جهانی دوم (از معدود بناهای به‌جامانده از بمباران اتمی شهر هیروشیما)
  - جنگ بین بلوک شرق و غرب در سراسر قرن بیستم. ← جنگ سرد
- بین این دو بلوک به همراه جنگ سرد، جنگ‌های گرم در مناطق پیرامونی ادامه یافت و به اقتصاد کشورهای صنعتی که وابسته به تسلیحات نظامی بودند رونق بخشید.

۲۷

کدام یک از عبارات‌های زیر به اقدامات نظریه‌پردازان غربی پس از فروپاشی بلوک شرق اشاره ندارد؟

- الف) معتقد بودند که بعد از فروپاشی بلوک شرق، جنگ از زندگی بشر رخت برمی‌بندد.
 ب) جنگ را از کشورهای غربی به فرهنگ‌ها و تمدن‌هایی منتقل کرده‌اند که در دوران استعمار، تحت سلطه جهان غرب قرار گرفته بودند.
 ج) سعی کردند عملیات نظامی قدرت‌های غیرغربی در مقابله با مقاومت‌های کشورهای غربی را توجیه کنند.
 د) طرف دیگری را برای جنگ جست‌وجو کردند.

ج (۴)

ب - د (۳)

ب (۲)

الف - ج (۱)

زیرمبحث: درس ۱۰

درس‌Box

نظریه‌پردازان غربی، پس از فروپاشی بلوک شرق، طرف دیگری را برای جنگ جست‌وجو می‌کردند و جنگ را از کشورهای غربی (جنگ میان بلوک شرق و غرب) به فرهنگ‌ها و تمدن‌هایی منتقل کردند که در دوران استعمار، تحت سلطه جهان غرب قرار گرفته بودند. نظریه «جنگ تمدن‌ها» که ساموئل هانتینگتون آن را مطرح کرد، نظریه‌ای بود که عملیات نظامی قدرت‌های غربی در مقابله با مقاومت‌های کشورهای غیرغربی را توجیه می‌کرد. هانتینگتون از آخرین مرحله درگیری‌ها در جهان معاصر، با عنوان جنگ تمدن‌ها یاد می‌کند.

بررسی عبارات‌های نادرست: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

- الف) آگوست کنت معتقد بود که بعد از انقلاب صنعتی، جنگ از زندگی بشر رخت برمی‌بندد.
 ج) سعی کردند عملیات نظامی قدرت‌های غربی در مقابله با مقاومت‌های کشورهای غیرغربی را توجیه کنند.

۲۸

- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام اصطلاح برای بیان تقابل‌های جهانی اشاره دارد؟
- در صورتی که فعال شود، بسیاری از چالش‌های درونی کشورهای غربی، دیگر بار فعال خواهند شد.
  - جوامع غربی چالش‌های درونی خود را از طریق بهره‌کشی از کشورهای غیرغربی حل می‌کنند.
  - چالش و نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کند.
  - عمدتاً بعد از جنگ جهانی دوم به کار گرفته شد.

- ۱) شمال و جنوب - مرکز و پیرامون - استعمارگر و استعمارزده - شمال و جنوب
- ۲) جهان اول، دوم و سوم - شمال و جنوب - توسعه‌یافته و عقب‌مانده - مرکز و پیرامون
- ۳) شمال و جنوب - استعمارگر و استعمارزده - جهان اول، دوم و سوم - شمال و جنوب
- ۴) توسعه‌یافته و عقب‌مانده - مرکز و پیرامون - شمال و جنوب - توسعه‌یافته و عقب‌مانده

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- در صورتی که فعال شود، بسیاری از چالش‌های درونی کشورهای غربی، دیگر بار فعال خواهند شد. ← شمال و جنوب
- جوامع غربی چالش‌های درونی خود را از طریق بهره‌کشی از کشورهای غیرغربی حل می‌کنند. ← مرکز و پیرامون
- چالش و نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کند و به ابعاد فرهنگی آن توجه دارند و از نظر این گروه مشکل کشورهای فقیر نه فقط از ضعف اقتصادی و صنعتی، بلکه خودباختگی فرهنگی آن‌ها است. ← استعمارگر و استعمارزده
- عمدتاً بعد از جنگ جهانی دوم به کار گرفته شد. ← شمال و جنوب

نکته

- مفاهیم شمال و جنوب عمدتاً بعد از جنگ جهانی دوم به کار گرفته شد و عده‌ای معتقد بودند که چالش اصلی بین کشورهای فقیر و غنی است.
- اصطلاح مرکز و پیرامون به نقش مرکزی کشورهای ثروتمند و صنعتی اشاره دارد و معتقدند که کشورهای پیرامونی به سبب عملکرد کشورهای مرکزی ضعیف و فقیر شده‌اند و جوامع غربی با ثروت به‌دست‌آمده از کشورهای پیرامونی رفاه کارگران و اقشار ضعیف خود را تأمین می‌کنند و مشکلات درونی‌شان را به بیرون از مرزهای خود انتقال می‌دهند.

۲۹

کدام گزینه به ترتیب در مورد نظریه هانتینگتون و اصطلاح استعمارگر و استعمارزده، درست و نادرست است؟

- (۱) رقابت‌ها و درگیری‌ها در جهان معاصر، بین دولت - ملت‌ها به وقوع خواهد پیوست. - قاره آفریقا از جمله قاره‌های استعمارگری است که از معادن و منابع باارزشی مانند نفت، الماس، طلا، اورانیم و... برخوردار است.
- (۲) از آخرین مرحله درگیری‌ها در جهان معاصر با عنوان جنگ تمدن‌ها یاد کرد. - مشکل کشورهای استعمارزده، تنها ضعف اقتصادی و صنعتی آن‌ها است.
- (۳) از نظر او در آخرین مرحله درگیری‌ها، دیگر تمدن‌های بزرگ بازیگران اصلی صحنه بین‌الملل نیستند. - مشکل کشورهای استعمارزده، تنها خودباختگی فرهنگی و الگوپذیری مقلدانه آن‌هاست.
- (۴) منشأ اصلی درگیری‌ها از نظر هانتینگتون، عامل نظامی بود. - چالش و نزاع بین کشورهای استعمارگر و استعمارزده به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌شود.

زیرمبحث: درس ۱۰

نظریه جنگ تمدن‌های ساموئل هانتینگتون:

- نظریه‌ای بود که عملیات نظامی قدرت‌های غربی را در مقابل مقاومت‌های کشورهای غیرغربی توجیه می‌کرد.
- او معتقد بود منشأ اصلی درگیری‌ها در جهان، عامل فرهنگی است و در این میان بزرگ‌ترین تهدید برای غرب، «فرهنگ اسلامی» است. هانتینگتون آخرین مرحله درگیری‌ها در جهان معاصر را جنگ تمدن‌ها می‌نامد.
- اصطلاح استعمارگر و استعمارزده (نظریه استعمار):
- اصطلاح استعمارگر و استعمارزده توسط کسانی به کار می‌رود که نزاع بین کشورهای غنی و فقیر را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کنند و ابعاد فرهنگی را نیز در نظر می‌گیرند.
- از نظر کسانی که این اصطلاح را به کار می‌برند، مشکل کشورهای فقیر تنها ضعف اقتصادی و صنعتی آن‌ها نیست، بلکه خودباختگی فرهنگی و الگوپذیری مقلدانه آن‌ها از کشورهای صنعتی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): نادرست: رقابت‌ها و درگیری‌ها در جهان معاصر، بین فرهنگ‌ها و تمدن‌های بزرگ به وقوع خواهد پیوست. - نادرست: قاره آفریقا استعمارگر نیست، بلکه خود تحت استعمار قرار گرفته است.
- گزینه (۲): درست - نادرست: مشکل کشورهای فقیر نه فقط ضعف اقتصادی و صنعتی، بلکه خودباختگی فرهنگی آن‌هاست.
- گزینه (۳): نادرست: در آخرین مرحله درگیری‌ها، دیگر دولت - ملت‌ها بازیگران اصلی صحنه بین‌الملل نیستند. - نادرست: مشکل کشورهای فقیر نه فقط ضعف اقتصادی و صنعتی بلکه خودباختگی فرهنگی آن‌هاست.
- گزینه (۴): نادرست: منشأ اصلی درگیری‌ها از نظر هانتینگتون، عامل فرهنگی بود. - درست

۳۰ جاهای خالی جدول زیر به ترتیب با کدام گزینه کامل می‌شود؟

مفاهیم	توضیح
«الف»	طرف‌های درگیر در دو جنگ جهانی در قالب این اندیشه‌ها رفتار خود را توجیه می‌کردند.
توسعه یافته	«ب»
«ج»	خارج از دو بلوک شرق و غرب و تحت نفوذ آن‌ها
صلح	«د»

- ۱) ناسیونالیستی، سوسیالیستی و کمونیستی - کشورهای سرمایه‌داری بلوک غرب - در حال توسعه - اولین پیام هر مسلمان در برخورد با دیگران
- ۲) مارکسیستی، سوسیالیستی و کمونیستی - کشورهای ثروتمند نیمکره شمالی - جهان دوم - ۱۸۰ بار در قرآن کریم تکرار شده است.
- ۳) مارکسیستی، لیبرالیستی و ناسیونالیستی - الگوی کشورهای عقب‌مانده - توسعه‌نیافته - در برابر اختلاف قرار می‌گیرد.
- ۴) ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی - کشورهای صنعتی و ثروتمند - جهان سوم - یکی از ارزش‌های بشری که همواره در معرض خطر جنگ قرار دارد.

زیرمبحث: درس ۱۰

- الف) طرف‌های درگیر در دو جنگ جهانی در قالب اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی رفتار خود را توجیه می‌کردند.
- ب) به کشورهای صنعتی و ثروتمند، کشورهای توسعه‌یافته نیز گفته می‌شود و به کشورهای دیگر، کشورهای عقب‌مانده، توسعه‌نیافته یا در حال توسعه می‌گویند. کشورهای توسعه‌یافته الگوی کشورهای دیگر هستند و سایر کشورها باید مسیر آن‌ها را ادامه دهند.
- ج) جهان سوم کشورهایی هستند که خارج از دو بلوک شرق و غرب قرار داشته و تحت نفوذ آن‌ها بوده‌اند.
- د) صلح یکی از ارزش‌های بشری است که همواره در معرض خطر جنگ قرار دارد و به همین دلیل ما انسان‌ها باید در حفظ آن بکوشیم. واژه‌های صلح و آشتی در مقابل جنگ و نزاع به کار می‌روند، ولی صلح فقط به معنای نبود نزاع و جنگ نیست، بلکه معنایی عمیق‌تر و وسیع‌تر دارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

کدام گزینه به ترتیب به «پیامد بحران اقتصادی در صورت عدم کنترل» و «پیوند میان چالش فقر و غنا و بحران اقتصادی» اشاره دارد؟

- ۱) تحول فرهنگی حکومت‌ها - آسیب‌دیدن سرمایه‌داران و انتقال فشار ناشی از بحران‌های اقتصادی به آن‌ها
- ۲) فروپاشی حکومت‌ها - انتقال فشارهای ناشی از بحران اقتصادی به اقشار ضعیف و تولیدکنندگان خرد توسط سرمایه‌داران
- ۳) جهانی‌شدن بحران اقتصادی - انتقال فشارهای ناشی از چالش فقر و غنا از اقشار ضعیف و تولیدکنندگان به تمام جامعه
- ۴) شکل‌گیری اقتصاد جهانی - آسیب‌دیدن اقشار ضعیف و انتقال فشار ناشی از بحران‌های اقتصادی به تولیدکنندگان خرد

زیرمبحث: درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● بحران اقتصادی در صورتی که کنترل نشود، می‌تواند به فروپاشی حکومت‌ها منجر شود. بحران‌های اقتصادی در ابتدا به کشورهای غربی محدود می‌شدند و از عوامل داخلی آن‌ها اثر می‌پذیرفتند، ولی با شکل‌گیری اقتصاد جهانی و کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی، این بحران‌ها که منطقه‌ای بودند به سرعت آثار و پیامدهای خود را در سطح جهان آشکار ساختند.

● آسیب‌های مربوط به فقر و غنا همواره متوجه قشرهای فقیر و ضعیف جامعه است، ولی آسیب‌های مربوط به بحران اقتصادی تمامی جامعه را در بر می‌گیرد. البته سرمایه‌داران با وجود آسیب‌هایی که می‌بینند، با استفاده از ابزارهایی که دارند، فشارهای ناشی از بحران‌های اقتصادی را به اقشار ضعیف و تولیدکنندگان خرد انتقال می‌دهند؛ به همین دلیل، بحران اقتصادی اغلب با چالش فقر و غنا پیوند می‌خورد و بر دامنه آن افزوده می‌شود.

۳۲

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.

- برخی از متفکران، بحران‌های زیست‌محیطی را مشکل سرنوشت‌ساز قرن بیست‌ویکم دانسته‌اند.
- در بحران اقتصادی، قدرت خرید مصرف‌کنندگان به شدت کاهش می‌یابد و تولیدکنندگان بازار فروش خود را از دست می‌دهند.
- انسان مدرن با انقلاب فرانسه، تسلط و پیروزی بر طبیعت را به خود نوید می‌داد، ولی از همین منظر، طبیعت نیز نخستین مسائل و مشکلات خود را نشان داد.
- بحران‌ها، چالش‌هایی با ابعاد گسترده‌تر و عمیق‌تر هستند که تعادل یک نظام را بر هم می‌زنند.

(۲) د - ن - د - د

(۱) ن - د - د

(۴) د - د - د - ن

(۳) ن - د - د - د

زیرمبحث: درس ۱۱

بررسی عبارتهای نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- برخی از متفکران، بحران‌های زیست‌محیطی را مشکل سرنوشت‌ساز قرن بیستم دانسته‌اند.
- انسان مدرن با انقلاب صنعتی، تسلط و پیروزی بر طبیعت را به خود نوید می‌داد، ولی از همین منظر، طبیعت نیز نخستین مسائل و مشکلات خود را نشان داد. بدین ترتیب رابطه متقابل انسان و طبیعت دچار اختلال گردید.

اغلب، پیامدهای خوب و بد کنش‌های افراد و جوامع، صرفاً متوجه خودشان نیست. امروزه بسیاری از بحران‌ها در مناطق خاصی پدید می‌آیند، ولی به سایر نقاط دنیا گسترش می‌یابند. کشورها در ایجاد بحران‌ها سهم یکسانی ندارند، اما همه از پیامدهای نامطلوب آن‌ها متأثر می‌شوند.

پیمان باسل «در چه سالی و توسط چه سازمانی» طراحی شد؟ و به ترتیب «هدف» و «نتیجه» آن چه شد؟

- ۱) سال ۱۹۹۸ م. توسط سازمان همکاری شانگهای - انتقال زباله‌های کشورهای صنعتی به کشورهای فقیر - برخی کشورها با دورزدن قوانین بین‌المللی، هم‌چنان به صدور زباله‌های خود مشغول‌اند.
- ۲) سال ۱۹۸۹ م. توسط سازمان ملل - جلوگیری از انتقال زباله‌های کشورهای صنعتی به کشورهای فقیر - برخی کشورهای غربی این پیمان را نپذیرفتند.
- ۳) سال ۱۹۸۹ م. توسط سازمان صلح جهانی - استعمار سمی یا نژادپرستی زیست‌محیطی - برخی کشورهای جهان سوم این پیمان را نپذیرفتند و هم‌چنان به صدور زباله‌های خود به کشورهایی چون ساحل عاج، غنا، سومالی و... مشغول‌اند.
- ۴) سال ۱۹۹۸ م. توسط سازمان ملل - جلوگیری از استعمار سمی یا نژادپرستی زیست‌محیطی - کشورهای فقیر به امید کسب درآمدی ناچیز از این راه، به این تجارت تن دادند.

زیرمبحث: درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در سال ۱۹۸۹ م. سازمان ملل با طرح «پیمان باسل» تلاش کرد تا از انتقال زباله‌های کشورهای صنعتی به کشورهای فقیر جلوگیری کند (استعمار سمی یا نژادپرستی زیست‌محیطی)، اما برخی کشورهای غربی این پیمان را نپذیرفتند و برخی دیگر با دورزدن قوانین بین‌المللی، سوء استفاده از نیاز مالی و کم‌اطلاعی افراد یا دولت‌ها، هم‌چنان به صدور زباله‌های خود به کشورهایی چون ساحل عاج، غنا، سومالی، نیجریه، مصر، هند، اندونزی و مغولستان مشغول‌اند. کشورهای فقیر هم به امید کسب درآمدی ناچیز از این راه، به این تجارت تن داده‌اند و در قرن بیست‌ویکم، صادرات زباله هم‌چنان یک تجارت بین‌المللی پررونق و رو به گسترش است که در کشورهای جهان سوم بحران ایجاد می‌کند.

۳۴

هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب «علت»، «نتیجه» و «معنا و مفهوم» چیست؟

- اقتصاد جهانی و کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی
  - حاشیه‌نشینی، فقر و اختلافات سیاسی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای
  - انتقال زباله‌های اتمی به کشورهای غیرغربی توسط کشورهای غربی
- (۱) امپراتوری رسانه‌ای - چالش شمال و جنوب - نژادپرستی زیست‌محیطی
- (۲) فروپاشی حکومت‌ها - چالش فقر و غنا - استعمار زیست‌محیطی
- (۳) جهانی‌شدن پیامدهای بحران‌های اقتصادی - بحران زیست‌محیطی - استعمار سمی
- (۴) گسترش سریع صنعت و فناوری‌های مدرن - بحران اقتصادی - نژادپرستی سمی

زیرمبحث: درس‌های ۱۰ و ۱۱

کارت‌های آموزشی Box

در قرن بیستم، کشورهای غربی، زباله‌های سمی خود را به کشورهای جهان سوم ارسال می‌کردند تا در آنجا دفن یا انبار شود. برخی جنبش‌های حامی محیط زیست این اقدام را استعمار سمی یا نژادپرستی زیست‌محیطی نامیده‌اند. در این استعمار، جوامع سلطه‌گر که حتی سوزاندن زباله و دفن پلاستیک را در خاک خود ممنوع اعلام کرده‌اند، مردم و سرزمینی دیگر را «زباله‌بان و زباله‌دان» خود می‌دانند و زباله‌های اتمی و سمی خود را در خاک آن‌ها دفن می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● اقتصاد جهانی و کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی ← جهانی‌شدن پیامدهای بحران‌های اقتصادی با شکل‌گیری اقتصاد جهانی و کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی. این بحران‌ها که منطقه‌ای بودند به سرعت آثار و پیامدهای خود را در سطح جهان آشکار ساختند.

● حاشیه‌نشینی، فقر و اختلافات سیاسی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای ← بحران زیست‌محیطی

گسترش سریع صنعت و فناوری مدرن، با وجود این‌که توانمندی و آسایش بیشتری برای بشر فراهم آورده، زیان‌های جبران‌ناپذیری به او و طبیعت وارد کرده است. بحران زیست‌محیطی به تدریج به روابط انسان‌ها و جوامع با یکدیگر سرایت کرد و به آسیب‌های اجتماعی - اقتصادی و سیاسی مانند مهاجرت، حاشیه‌نشینی، بیکاری، فقر و اختلافات سیاسی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای منجر شد.

● انتقال زباله‌های اتمی به کشورهای غیرغربی توسط کشورهای غربی ← نژادپرستی زیست‌محیطی یا استعمار سمی

۳۵

علت پیدایش هر یک از موارد زیر به ترتیب چیست؟

- جنبش وال استریت
- بحران‌های زیست‌محیطی
- آسان کردن انتقال ثروت از کشورهای پیرامون به کشورهای مرکز
- جنگ‌های جهانی اول و دوم

۱) بحران اقتصادی - رویکرد جهان مدرن به طبیعت - کاهش اهمیت مرزهای جغرافیایی - رقابت کشورهای اروپایی با آمریکا بر سر مناطق استعماری

۲) چالش فقر و غنا - رویکرد غرب معاصر به طبیعت - شکل‌گیری اقتصاد جهانی - اندیشه‌های ناسیونالیستی، لیبرالیستی و سوسیالیستی

۳) بحران زیست‌محیطی - چالش فقر و غنا - تقسیم جهان به دو منطقه مرکز و پیرامون - درگیری تمام جهان در رقابت‌های استعماری

۴) بحران اقتصادی - رویکرد انسان مدرن به طبیعت - سرمایه‌گذاری‌های مشترک و معاهدات بین‌المللی - رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری

زیرمبحث: درس‌های ۱۰ و ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- جنبش وال استریت ← بحران اقتصادی
- بحران‌های زیست‌محیطی ← حاصل رویکرد انسان مدرن و جهان معاصر غرب به طبیعت
- آسان کردن انتقال ثروت از کشورهای پیرامون به کشورهای مرکز ← سرمایه‌گذاری‌های مشترک و معاهدات بین‌المللی
- جنگ‌های جهانی اول و دوم ← رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری. دو جنگ جهانی، با درگیری کشورهای اروپایی آغاز شد. هیچ‌یک از این دو جنگ منشأ دینی نداشت و ظاهر مذهبی و دینی به خود نگرفت. این دو جنگ جهانی اول و دوم به کشورهای غربی و اروپایی محدود نشدند و همه جهان را درگیر خود ساختند.

برخی اندیشمندان، بحران‌های محیط زیست را ناشی از رویکرد انسان مدرن و فرهنگ معاصر غرب به طبیعت می‌دانند. فرهنگ مدرن طبیعت را ماده خام و بی‌جانی می‌داند که انسان اجازه هرگونه تصرفی را در آن دارد. در این فرهنگ، انسان بر این گمان است که با تسخیر طبیعت و تصرف آن، می‌تواند تمامی مسائل و مشکلات خود را حل کند.

درستی و یا نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آورده شده است؟

- می‌توان از روش‌های تحلیلی برای اطمینان از روش‌های اکتشافی استفاده‌شده، بهره برد.
- با پرورش مهارت‌های حل مسئله می‌توان مانع استفاده از روش‌های پرخاشگرانه در مواجهه با مسئله شد.
- در حل مسئله فرد از میان راه‌های موجودی که او را به هدف می‌رسانند، یکی را انتخاب می‌کند.
- هر چه قدر در جریان حل مسئله هدفمندتر باشیم، احتمال انتخاب راه حل بهتر، بیشتر می‌شود.

(۱) درست - درست - نادرست - نادرست

(۲) نادرست - نادرست - درست - درست

(۳) درست - درست - نادرست - درست

(۴) نادرست - نادرست - درست - نادرست

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارت‌ها:

- عبارت اول: درست؛ بهتر است از روش‌های تحلیلی حل مسئله استفاده کنیم. اگر به هر دلیلی قادر به استفاده از روش‌های تحلیلی نبودیم، بعد از استفاده از روش‌های اکتشافی، برای اطمینان صددرصدی، استفاده از روش‌های تحلیلی مفیدتر است.
- عبارت دوم: درست؛ هر چه قدر شهروندان جامعه از مهارت‌های حل مسئله آگاه باشند، احتمال استفاده از روش‌های تهاجمی و پرخاشگری کم‌تر خواهد بود.
- عبارت سوم: نادرست؛ در حل مسئله تنها یک راه حل فرد را به هدف می‌رساند، اما در تصمیم‌گیری، فرد از میان راه‌هایی که او را به هدف می‌رسانند، یکی را انتخاب می‌کند.
- عبارت چهارم: نادرست؛ هر چه قدر در جریان حل مسئله جدی‌تر باشیم احتمال انتخاب راه حل بهتر، بیشتر است.

توضیحات کدام گزینه در رابطه با مسائل زیر به ترتیب درست و نادرست هستند؟

- آیا می‌توان با افزودن آلبیمو در آب گلدان، عمر گل را افزایش داد؟
- والدین کودکان دارای اضافه‌وزن، برای اصلاح الگوی تغذیه آن‌ها چه کاری می‌توانند انجام دهند؟

(۱) موقعیت اولیه در این مسئله روشن و شفاف است. - موانع رسیدن به هدف در این مسئله به راحتی قابل شناسایی نیستند.

(۲) این مسئله مانند مسئله چرای توفق ناگهانی ماشین جلویی است. - این مسئله مثل یافتن بزرگ‌ترین عدد چهاررقمی فرد است.

(۳) می‌توان رسیدن یا نرسیدن به هدف را تضمین کرد. - فهرست اقدامات و راهبردهای در دسترس به راحتی تهیه می‌شود.

(۴) چندعلیتی و تحت تأثیر عوامل متعدد است. - مانند اکثر مسائلی است که در علوم انسانی با آن مواجهیم.

زیرمبحث: درس ۵

کرتی Box

مسئله‌ها با توجه به شاخص‌های شناسایی موقعیت اولیه، فهرست اقدامات یا راهبردهای در دسترس، تعریف دقیق هدف و امکان تضمین دستیابی یا عدم دستیابی به هدف، به دو دسته خوب تعریف شده و خوب تعریف نشده تقسیم می‌شوند.

خوب تعریف نشده	خوب تعریف شده
به معنای پیچیده‌بودن و دشواری حل یک مسئله است. به عبارت دیگر مسئله‌های پیچیده از آن‌جایی که علل متعددی دارند به راحتی قابل تعریف نیستند.	موانع روشن‌تر
اقدامات مشخص و استانداردند نداریم و نمی‌دانیم استفاده از اقداماتمان ما را به هدف می‌رساند یا نه.	قوانین استاندارد برای حل مسئله وجود دارد.
مسئله‌هایی که در علوم انسانی با آن‌ها مواجه هستیم عمدتاً از نوع خوب تعریف نشده هستند، زیرا تحت تأثیر علل‌های متعدّدند و چندعلیتی هستند.	

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مسئله نخست از نوع خوب تعریف شده است؛ زیرا می‌توان به راحتی با طراحی آزمایشی، این فرضیه را آزمود و به خواسته رسید و مسئله دوم از نوع خوب تعریف نشده است؛ زیرا مربوط به مسائل روان‌شناختی بوده که تحت تأثیر عوامل و علل متعددی است. با توجه به این نکات در جدول زیر مشخص شده است که هر یک از عبارات آورده شده در گزینه‌ها مربوط به کدام دسته از مسائل هستند:

گزینه	بخش اول	بخش دوم
۱	خوب تعریف شده	درست
۲	خوب تعریف نشده	نادرست
۳	خوب تعریف شده	نادرست
۴	خوب تعریف نشده	نادرست

کدام یک از افراد زیر در مرحله متفاوتی از حل مسئله هستند؟

- (۱) مدیرعامل باشگاه فوتبال که رتبه تیم در انتهای فصل را ملاک ارزیابی عملکرد مربی تیم تعیین می‌کند.
- (۲) آشپزی که با افزودن مجدد نمک به غذا میزان شوری و مزه غذای خود را دو مرتبه ارزیابی می‌کند.
- (۳) دانش‌آموزی که پس از نتیجه گرفتن با مطالعه کتابی کمک آموزشی استفاده از آن را افزایش می‌دهد.
- (۴) مغازه‌داری که پس از مشاهده رضایت مشتریانش از محصولی، بیش از گذشته آن محصول را سفارش می‌دهد.

زیرمبحث: درس ۵

درس‌نویس Box

مراحل حل مسئله

قبل از حل مسئله باید خود مسئله مشخص شود.	تشخیص مسئله	۱
تشخیص دقیق مسئله اولین گام حل آن است.		
تشخیص مسئله با احساس مبهم از مسئله متفاوت است. زیرا تصور مبهم از یک مسئله به راه‌های منطقی و درست نمی‌انجامد.		
در تشخیص مسئله بهتر است دیگران نقش راهنما داشته باشند و فرد خود آن را شناسایی کند.		
مشخص کردن بسیاری از مسائلی که در زندگی واقعی وجود دارند، چندان آسان نیست.		
یکی از راه‌های برطرف کردن مشکل درسی مطالعه خردخرد و راه دیگر تمرین مکرر است.	به‌کارگیری راه حل مناسب (اجرا)	۲
باید راه حل انتخاب شده را ارزیابی کرده و آن را بعد و قبل از اجرای راه حل مقایسه کرد.	ارزیابی راه حل	۳
باعث می‌شود ملاک روشنی برای فهم موقعیت داشته باشیم.		
افرادی که مسائل را به خوبی حل می‌کنند، دوست دارند روش‌های قبلی را بهبود بخشند و اصلاح کنند.	بازبینی و اصلاح راه حل	۴
این مرحله به نسبت به مرحله ارزیابی راه حل اجرایی‌تر است.		
به راه‌های جایگزین فکر کردن و اجرای آن‌ها	انتخاب راه‌های جایگزین	۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

فرد حل‌کننده مسئله در مرحله ارزیابی راه‌حل، شرایط مسئله را قبل و پس از اجرای راه حل مقایسه می‌کند و ملاکی روشن برای ارزیابی شرایط معین می‌کند. در مرحله بعدی حل مسئله، یعنی بازبینی و اصلاح راه حل، با توجه به ارزیابی پیشین، شدت و بسامد راه حل استفاده شده را تغییر می‌دهد؛ برای مثال، میزان استفاده از دارویی که مؤثر بوده را افزایش می‌دهد. با توجه به وجوه تمایز این دو مرحله:

- گزینه (۱): با توجه به آن که مدیرعامل ملاکی برای ارزیابی شرایط تیم مشخص کرده است، او در مرحله ارزیابی راه حل است.
- گزینه (۲): آشپز براساس ارزیابی پیشین، مجدداً به غذا نمک اضافه می‌کند و شدت راه حل استفاده شده را تغییر می‌دهد؛ پس در مرحله بازبینی و اصلاح راه حل است. توجه کنید او راه حل تازه‌ای را استفاده نکرده و راه حل فعلی را تکرار کرده است.
- گزینه (۳): دانش‌آموز پس از استفاده از راه حل خود و ارزیابی نتیجه خود پس از استفاده از این راه حل، اجرای آن را تشدید کرده است، به همین خاطر در مرحله بازبینی و اصلاح راه حل قرار دارد.
- گزینه (۴): مغازه‌دار پس از مشاهده و ارزیابی موفقیت فروش محصولی مشخص، سفارش خود از آن محصول را افزایش داده است؛ پس در مرحله بازبینی و اصلاح راه حل است.

محمد در راه برگشت از مدرسه برای خود تابلوی کوچکی خریده بود، اما در خانه چکش را برای میخ‌زدن به دیوار و نصب تابلو پیدا نکرد. پدر محمد زمانی که از سرکار به خانه بازگشت با تعجب از محمد پرسید که چرا از گوش کوب برای زدن میخ استفاده نکرده است. در این موقعیت کدام عامل، بر ناتوانی محمد برا حل مسئله مؤثر بوده است؟

(۱) اثر مثبت تجربه گذشته

(۲) انتقال منفی

(۳) نوع نگاه به مسئله

(۴) اثر نهفتگی

مشاوره اکثر مثال‌هایی که در سؤالات آزمون‌های آزمایشی و سراسری استفاده می‌شوند، اگر عیناً مثال کتاب درسی نباشند، براساس این مثال‌ها طراحی شده‌اند. این سؤال نیز براساس مثال انبردست کتاب درسی طراحی شده است. به همین خاطر می‌بایست همیشه مثال‌های کتاب درسی را به خوبی آموخت و به خاطر سپرد.

زیرمبحث: درس ۵

کرتی‌Box

عوامل مؤثر بر حل مسئله:

تجربه گذشته (اثر انتقال)	نوع نگاه به مسئله	نادیده گرفتن حل مسئله برای مدت‌زمانی خاص (اثر نهفتگی)
کسی که روش‌های حل مسئله را می‌داند، در موقعیت‌های جدید از آن‌ها برای حل مسئله استفاده می‌کند.	نوع نگاه حل‌کننده مسئله باعث می‌شود تا فرد در حافظه خود اطلاعات مرتبط با آن نگاه خاص را به خاطر آورد و اقدامات احتمالی فرد برای حل مسئله تحت‌الشعاع آن نگاه خاص قرار می‌گیرد.	وقتی سماجت بر حل مسئله برای مدت‌زمانی نادیده گرفته می‌شود، عواملی که مانع حل آن مسئله هستند فراموش می‌شود؛ در نتیجه هنگام مراجعه مجدد و با نبود عواملی که مانع حل مسئله می‌شدند، حل مسئله محقق می‌شود.
اثر تجربه گذشته همیشه آسان کردن راه حل نیست (مثال کتاب درسی انبردست)، زیرا پیروی صرف از تجربه گذشته موجب عدم موفقیت می‌شود. تجربه گذشته در صورت بازبینی، راهگشای مفیدی خواهد بود.	مشاهده نحوه برخورد افراد دیگر با مسائل می‌تواند راه حل‌های جدیدی را به ذهن فرد بیاورد.	به اثر نادیده گرفتن حل مسئله برای مدت‌زمانی مشخص اثر نهفتگی می‌گویند.
تأثیر یادگیری‌های گذشته بر حل مسئله را انتقال می‌گویند.	بن بست زمانی ایجاد می‌شود که حل‌کننده مسئله با نگاه فعلی قادر به حل آن مسئله نباشد. راه حل خروج از این بن بست تغییر نگاه فرد و تغییر بازنمایی آن مسئله (در ذهن) است.	این روش از دیرباز سنت حکما و دانشمندان بوده است. معروف است ابوعلی سینا با استفاده اثر نهفتگی و بهره‌گیری از الطاف الهی در زمانی که بعد از تلاش زیاد قادر به حل مسئله نبود، اعمال عبادی و نماز به جا می‌آورد.
بزرگسالان بیشتر از کودکان از تجربه منفی گذشته تأثیر می‌گیرند.	نوع نگاه دانشمندان به مسائل با افراد عادی بسیار متفاوت است و این نگاه متفاوت موجب موفقیت آن‌ها است.	

محمد براساس تجربه گذشته خود در استفاده از گوش کوب، آموخته که از آن می‌تواند در مسائل مربوط به آماده کردن غذا استفاده کند و تجربه گذشته او تأثیری منفی بر حل مسئله او گذاشته است. به تأثیر منفی تجربه گذشته بر توانایی حل مسئله «انتقال منفی» می‌گویند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۴۰ کدام گزینه در رابطه با روش‌های حل مسئله درست است؟

- (۱) روش‌های اکتشافی مورد توافق همه هستند، زیرا معمولاً منتهی به راه حل‌های خلاقانه می‌شوند.
- (۲) روش‌های تحلیلی به دلیل اتکا بر محاسبات و تحلیل‌های ذهنی، معمولاً در مرحله اجرا موفق نیستند.
- (۳) در روش‌های اکتشافی چون راه حل خلق و کشف می‌شود، نیاز به پردازش عمیق اطلاعات وجود دارد.
- (۴) روش‌های تحلیلی به سبب زمان‌بر بودن معمولاً انتخاب افراد عجول و کم‌حوصله برای حل مسئله نیستند.

زیرمبحث: درس ۵

کارت‌های آموزشی

روش‌های حل مسئله:

اکتشافی	تحلیلی
عمدتاً تابع نظر و احساس شخصی است.	راه حل یافته شده دلایل مشخص دارد.
با خطا مواجه بوده و اجرای آن دستیابی به راه حل را تضمین نمی‌کند.	مبتنی بر محاسبات ذهنی، قواعد منطقی و نیازسنجی واقعی است و به همین دلیل به آن روش تحلیلی می‌گویند.
غیرمنطقی است.	دستیابی به راه حل را تضمین می‌کند.
نیاز به پردازش عمیق اطلاعات ندارند.	مورد قبول همه است.
در حداقل زمان به راه حل می‌رسد. (به دلیل محدودیت زمان افراد از این روش‌ها استفاده می‌کنند.)	منطقی است.
اعتبار راه حل پیدا شده، با گذشت زمان متزلزل می‌شود.	خطای کم‌تری دارد.
افراد عجول و کم‌حوصله از این روش استفاده می‌کنند.	زمان‌بر است.

بررسی گزینه‌ها: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

- گزینه (۱): نادرست؛ راه حل به دست آمده از روش‌های تحلیلی برخلاف روش‌های اکتشافی مورد توافق همه هستند.
- گزینه (۲): نادرست؛ راه حل‌های به دست آمده از روش‌های تحلیلی برخلاف روش‌های اکتشافی رسیدن به هدف را تضمین می‌کنند.
- گزینه (۳): نادرست؛ روش‌های تحلیلی برخلاف روش‌های اکتشافی نیاز به پردازش عمیق اطلاعات دارند.
- گزینه (۴): درست؛ روش‌های تحلیلی زمان‌بر هستند و به همین خاطر افراد عجول از روش‌های اکتشافی استفاده می‌کنند.

۴۱

کدام موقعیت به تعارض «گرایش - گرایش» اشاره دارد؟

- ۱) محمدحسین اضافه‌وزن دارد، اما نه دوست دارد ورزش کند نه رژیم لاغری بگیرد.
- ۲) علی دلش می‌خواهد قهوه بخورد، اما دیروقت است و نگران است خوابش نبرد.
- ۳) سعید هم می‌خواهد به دوستش کتاب قرض بدهد هم نگران است دوستش کتاب را برنگرداند.
- ۴) بعد از نمایشگاه کتاب، محمدرضا نمی‌داند کدام یک از کتاب‌هایی را که خریده زودتر بخواند.

زیرمبحث: درس ۶

انواع تعارض

درس‌Box

تعارض سه نوع است:

تعارض اجتناب - اجتناب	تعارض گرایش - اجتناب	تعارض گرایش - گرایش
انتخاب بین دو گزینه نامطلوب و نخواستنی	تعارض بین دو امر خواستنی و ناخواستنی	انتخاب بین دو موضوع جذاب و خواستنی
	یک موضوع که لازم و ملزوم هم هستند.	

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓ بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): زمانی که فرد میان دو موضوع نامطلوب مجبور به انتخاب باشد دچار تعارض «اجتناب - اجتناب» شده است؛ مانند موقعیتی که محمدحسین دچار آن است و می‌بایست میان ورزش کردن و رژیم گرفتن که هر دو را دوست ندارد انتخاب کند.

گزینه‌های (۲) و (۳): زمانی که فرد با موضوعی مواجه است که هم وجوه خواستنی و هم ویژگی‌های نامطلوب دارد، با تعارض «گرایش - اجتناب» روبه‌روست. در واقع او باید انتخاب کند قید خوبی‌های آن موضوع را به خاطر بدی‌هایش بزند یا ویژگی‌های نامطلوبش را به خاطر خوبی‌هایش نادیده بگیرد؛ مانند شرایطی که علی و سعید با آن مواجه هستند که چه «قهوه‌خوردن»، چه «قرض دادن کتاب» هم وجوه خواستنی و هم وجوه نخواستنی دارند.

گزینه (۴): زمانی که فرد میان دو یا چند موضوع خواستنی مجبور است تنها یکی را انتخاب کند با تعارض «گرایش - گرایش» مواجه است؛ مانند محمدرضا که نمی‌داند اول کدام یک از کتاب‌های دوست‌داشتنی را بخواند.

۴۲

بازیکن فوتبالی را در نظر بگیرید که پس از عملکرد ضعیف در یکی از بازی‌های خود و اعتراض هواداران، تمام محتواهایی را که با لباس آن تیم ورزشی در شبکه‌های اجتماعی خود داشته پاک می‌کند. او با کدام یک از موانع تصمیم‌گیری مواجه است؟

- (۱) سوگیری تأیید
- (۲) اعتماد افراطی
- (۳) کوچک‌شمردن خود
- (۴) کنترل‌نکردن هیجانات

زیرمبحث: درس ۶

درسی Box

موانع تصمیم‌گیری

سوگیری تأیید	استفاده صرف از اطلاعاتی که دیدگاه فرد را تأیید می‌کند.
اعتماد افراطی	اعتماد بیش از حد فرد به قضاوت‌ها و روش‌های تصمیم‌گیری خود.
کوچک‌شمردن خود	دست کم گرفتن خود، عصبانی‌بودن، ترسو بودن و اعتمادبه‌نفس پایین مانع تصمیم‌گیری است. بسیاری از تصمیم‌گیری‌های مهم علاوه بر دانش لازم اعتمادبه‌نفس قوی نیز نیاز دارد. تصمیم‌گیرنده‌ای که اعتمادبه‌نفس کمی داشته باشد نمی‌تواند در فرایند تصمیم‌گیری موفق باشد.
کنترل‌نکردن هیجانات	واکنش‌های عاطفی به سبب زودگذر بودن نمی‌تواند ملاک تصمیم‌گیری باشد. افرادی که قادر به کنترل هیجان‌های خود نباشند به طور مداوم با شکست در تصمیم‌گیری روبه‌رو می‌شوند. مثال: مربی فوتبالی که به سبب اعتراض هواداران نمی‌تواند هیجانات خود را کنترل کند و بازیکن مؤثر خود را تعویض می‌کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ زمانی که هیجانات فردی مانع از تصمیم‌گیری درست او شوند، «کنترل‌نکردن هیجانات» موجب تصمیم‌گیری نادرست می‌شود؛ مانند بازیکن فوتبالی که با کنترل‌نکردن هیجانات ناشی از اعتراض هواداران و عملکرد ضعیف خود تصمیم می‌گیرد.

۴۳

درستی و یا نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- سبک غالب تصمیم‌گیری افراد با توجه به موقعیت‌های مختلف، متنوع است.
- تأکید بر تعقل و مشورت در متون دینی به سبب نهی تصمیم‌گیری تکانشی است.
- با وجود مشاهده انواع سبک‌های تصمیم‌گیری در تمام سنین، نوجوانان اکثراً احساسی تصمیم می‌گیرند.
- استفاده از سبک تصمیم‌گیری منطقی در موقعیت‌های مهم و خطرآفرین اهمیت بیشتری دارد.

(۱) نادرست - نادرست - نادرست - درست

(۲) نادرست - نادرست - درست - درست

(۳) درست - درست - نادرست - نادرست

(۴) درست - درست - درست - نادرست

زیرمبحث: درس ۶

درسی Box

به روش‌های ثابت و یکنواخت تصمیم‌گیری افراد «سبک تصمیم‌گیری» می‌گویند.

فرد به صورت ناگهانی، با عجله و بدون محاسبه تصمیم می‌گیرد.	تکانشی	ناکارآمد
در میان نوجوانان رایج است.		
بدون توجه به عواقب خطرناک بوده و بلافاصله با پشیمانی همراه است.		
ملاک این نوع تصمیم‌گیری عواطف و هیجانات زودگذر است.	احساسی	
احساسات به دلیل زودگذربودن، نمی‌تواند زیربنای تصمیم‌گیری باشد. تصمیم‌گیری یک امر مهم و پایدار است و همه ابعاد زندگی را در بر می‌گیرد؛ در نتیجه به روش‌های پایدار و ماندنی نیاز دارد.		
در متون دینی نهی شده است.	وابسته	
اطاعت کورکورانه به جای فکرکردن.		
دلیل انتخاب فرد این است که دیگران چنین تصمیمی گرفته‌اند، در حالی که انتخاب دیگران ممکن است برای ما انتخاب مناسبی نباشد.	اجتنابی	
فرد قصد دارد تصمیم بگیرد، ولی هیچ‌گاه تصمیم وی عملی نمی‌شود.		
دست‌دست کردن و کار امروز را به فردا انداختن.	منطقی یا عقلانی	
افراد دارای این سبک تصمیم‌گیری بر این باورند که همه‌چیز به خودی خود درست می‌شود، در حالی که زمان از دست می‌دهند و مشکل آن‌ها بیشتر می‌شود.		
زیربنای این تصمیم‌گیری نه عجله و شتاب است و نه احساسات و هیجان‌های زودگذر، نه اطاعت و پیروی کورکورانه و نه اجتناب، بلکه اندیشیدن است.	کارآمد	
این سبک تصمیم‌تابع یک روش قاعده‌مند و منظم است و در این سبک فرد پله‌پله و طبق قوانین پیش می‌رود.		
در این روش تمام راهکارهای ممکن سنجیده می‌شود.		

بررسی عبارت‌ها: ✓ پاسخ‌خیلی تشریحی

عبارت اول: نادرست؛ سبک تصمیم‌گیری، روش‌های ثابت و یکنواخت تصمیم‌گیری افراد است.

عبارت دوم: نادرست؛ در متون دینی استفاده از سبک تصمیم‌گیری احساسی نهی شده است.

عبارت سوم: نادرست؛ سبک تصمیم‌گیری تکانشی در میان نوجوانان رایج است، نه سبک تصمیم‌گیری احساسی.

عبارت چهارم: درست؛ با وجود اهمیت همیشگی، استفاده از سبک‌های غیرمنطقی در موقعیت‌های مهم آسیب‌زا و خطرآفرین است

و در این موقعیت‌ها می‌بایست از سبک تصمیم‌گیری منطقی استفاده کرد.

کدام یک از ملاک‌های تصمیم‌گیری به ترتیب در موقعیت‌های زیر دیده می‌شود؟

- محمد تصمیم گرفته از شرکت چینی تازه‌ای که شروع به تولید محصولات دیجیتال کرده، تلفن همراه بخرد. محصولات این شرکت تازه، به نحوی هستند که خرید آن‌ها با توجه به ویژگی‌ها و امکاناتشان مقرون‌به‌صرفه‌تر و ارزان‌تر از موارد مشابه است.
- در کشوری که سعید می‌خواهد به آن سفر کند، بیماری تازه‌ای شایع شده است، اما سعید ماه‌ها است برای این سفر برنامه‌ریزی کرده و تور مسافری رزرو کرده است. به همین خاطر سعید تصمیم می‌گیرد سفرش را لغو نکند.

(۱) سودمندی - خطر

(۲) سودمندی - هزینه

(۳) ریسک - هزینه

(۴) ریسک - خطر

زیرمبحث: درس ۶

دروس Box

مکتب‌های تصمیم‌گیری

خطر در تصمیم‌گیری به این معناست که اطمینان کافی از نتایج تصمیم‌گیری وجود ندارد.	خطر (ریسک)
تصمیم‌گیری براساس ضرر نمی‌تواند انتخاب مصرف‌دخانیات و اعتیاد را تشریح کند.	
تصمیم‌گیری براساس هزینه‌های مادی و معنوی پیشین.	هزینه
تصمیم‌گیری براساس میزان سودمندی.	مزیت

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- موقعیت اول: زمانی که موقعیت را ارزیابی کرده و براساس رسیدن به منافع و سودمندی مشخصی تصمیم بگیریم، ملاک مؤثر بر تصمیم‌گیری «سودمندی» یا مزیت بوده است.
- موقعیت دوم: در شرایطی که فرد به سبب هزینه‌های پیشین مادی یا معنوی تصمیم و مسیر پیشین خود را ادامه دهد و از آن صرف نظر نکند، ملاک مؤثر بر تصمیم‌گیری «هزینه» بوده است.

در هر یک از موارد زیر به ترتیب کدام یک از انواع تصمیم گیری دیده می شود؟

- انتخاب بهترین قاری قرآن از میان دانش آموزان مدرسه
  - انتخاب گزینه درست در سوالات چهارگزینه ای
  - انتخاب غذا از لیست غذاهای متعدد رستوران
  - انتخاب رئیس جمهور در نظام های دموکراتیک
- (۱) گروهی ساده - مهم ساده - فردی ساده - گروهی ساده
- (۲) معمولی ساده - فردی پیچیده - معمولی ساده - گروهی پیچیده
- (۳) گروهی پیچیده - مهم ساده - فردی پیچیده - فردی ساده
- (۴) معمولی پیچیده - فردی پیچیده - معمولی پیچیده - گروهی پیچیده

زیرمبحث: درس ۶

کرتی Box

انواع تصمیم گیری		
براساس تعداد افراد تصمیم گیرنده	براساس نوع تصمیم	
	اهمیت تصمیم	تعداد اولویت ها
فردی	معمولی	ساده (تعداد اولویت کم (تا دوتا))
گروهی	مهم	پیچیده (تعداد اولویت زیاد)

بررسی موارد: ✓ پاسخ خیلی تشریحی

مورد اول: زمانی که موضوع مورد انتخاب حائز اهمیت زیاد و دارای پیامدهای درازمدت نباشد، تصمیم گیری از نوع معمولی است و به سبب اهمیت پایین با وجود تعداد اولویت زیاد تصمیم گیری ساده است.

مورد دوم: انتخاب گزینه درست در آزمون های تستی فرایندی است که داوطلب به تنهایی طی می کند و به همین سبب تصمیم گیری فردی است و از آن جایی که بیش از یک گزینه برای انتخاب کردن وجود دارد، پیچیده به حساب می آید.

مورد سوم: این که فرد در رستوران چه غذایی انتخاب کند پیامدها و تأثیرات درازمدتی در زندگی او ندارد و به همین خاطر تصمیم گیری در رابطه با آن معمولی است و با توجه به این اهمیت پایین با وجود تعداد اولویت و گزینه زیاد تصمیم گیری در رابطه با آن از نوع ساده است.

مورد چهارم: در نظام های دموکراتیک رأی شهروندان مشخص می کند چه کسی رئیس جمهور باشد، به همین خاطر تصمیم گیری در رابطه با آن مهم و فارغ از تعداد اولویت، پیچیده است.

• عین الأنسب فی الجواب للترجمة أو المفهوم من أو إلى العربية: (۴۶-۵۲)

﴿أنفقوا مما رزقناکم من قبل أن یأتی یوم لا بیع فیہ ولا حُلَّةٌ﴾ **۴۶**

- ۱) از روزی‌هایتان انفاق کنید پیش از آن که روزی فرا برسد که در آن نه دوستی‌ای هست و نه خرید و فروشی.
- ۲) از چیزهایی که روزی شما شده است، انفاق کنید چون روزی فرامی‌رسد که در آن خرید و فروش و دوستی نیست.
- ۳) از آن چه روزی‌تان کردیم انفاق کنید قبل از این که روزی بیاید که در آن نه خرید و فروشی هست و نه دوستی‌ای.
- ۴) از چیزی که روزی شما کردیم انفاق کنید پیش از آن که زمانی فرا برسد که در آن اصلاً خرید و فروش و دوستی نیست.

مشاوره در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتاب هست؛ پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرید، چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی شدن قبل از آزمون دارن!

زیرمبحث: درس ۴

حواس ت به «رزقناکم» باشه! / «یوم» یعنی چی؟

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- کلمات مهم:** «أنفقوا»: انفاق کنید. / «مما»: از آن چه / «رزقناکم»: روزی‌تان کردیم. / «من قبل أن یأتی»: قبل از این که بیاید / «لا بیع فیہ»: نه [خرید و] فروشی در آن است. / «لا حُلَّةٌ»: نه دوستی‌ای
- خطاهای سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱): روزی‌هایتان «رزقنا» فعل است، ولی «روزی‌ها» اسم است!
- گزینه ۲): روزی شما شده است. «رزقنا» فعل معلوم و از صیغه متکلم مع‌الغیر (اول شخص جمع) است، نه مجهول و غایب! - چون (معادل «من قبل» نیست!) - فرامی‌رسد «أن یأتی» معادل مضارع التزامی است، نه مضارع اخباری!
- گزینه ۴): زمانی (معادل «یوم» روزی» نیست!) - اصلاً «لا» در این آیه به معنی «نه» می‌باشد!

«تُوجَدُ مفرداتٌ دخلتِ اللُّغَةَ العربيَّةَ من اللُّغات الأخرى و العربُ ينطقون المفردات وفقاً لِألسنتهم!»:

۴۷

- ۱) واژگانی وجود دارند که از زبان‌های دیگر وارد زبان عربی شده‌اند و عرب‌ها آن واژگان را طبق زبان‌های خودشان به زبان می‌آورند!
- ۲) در زبان عربی واژگانی یافت می‌شود که از زبان‌های دیگر وارد شده‌اند و عرب‌ها این واژگان را براساس زبان‌شان به زبان می‌آورند!
- ۳) واژگانی وجود دارند که زبان عربی آن‌ها را از زبان دیگر وارد کرده است، ولی عرب‌ها تمام واژگان را طبق زبان‌هایشان بیان می‌کنند!
- ۴) واژگانی در زبان عربی پیدا می‌شود که از زبان‌های دیگر آمده‌اند و عرب‌ها آن واژگان را براساس زبان خودشان بر زبان آورده‌اند!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی‌بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث: درس ۴

«دخلت اللُّغة العربيَّة» رو بررسی کنی تمومه!

درسی Box

- ۱) اگر یک اسم نکره در جمله‌ای به کار برود و در ادامه بخواهیم همان اسم را مجدداً تکرار کنیم آن را به همراه «ال» می‌آوریم، چراکه دیگر برای مخاطب ناشناخته نیست. در این صورت الف و لام را می‌توانیم به شکل «این» یا «آن» (و یا حتّی «همان») ترجمه کنیم.
مثال: ﴿أرسلنا إلى فرعون رسولاً فعصى فرعون الرسول﴾: فرستاده‌ای را به سوی فرعون فرستادیم، اما فرعون از آن فرستاده نافرمانی کرد. تذکر: در تست‌های ترجمه و تعریب به شدت به این موضوع دقت کنید و هر وقت داشتید با کلمه «این / آن» ردّ گزینه می‌کردید این نکته را بررسی کنید، بعد تصمیم بگیرید!
- ۲) در تست‌های ترجمه، شناخت فعل‌های مجهول اهمیت زیادی دارد. برای تشخیص فعل مجهول باید به شیوه زیر عمل کنیم:
  - اگر ابتدای فعل ماضی ضمه (ـ) داشته باشد، مجهول است و غالباً به همراه «شد» ترجمه می‌شود.
مثال: «أُنْتَجَ»: تولید شد.
  - اگر ابتدای فعل مضارع ضمه (ـ) داشته باشد و عین‌الفعل (دومین حرف از حروف اصلی) فتحه (ـ) داشته باشد، مجهول است و غالباً به همراه «می‌شود» ترجمه می‌شود.
مثال: «تُنْتَجُ»: تولید می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کلمات مهم: «تُوجَدُ»: وجود دارند، یافت می‌شود. / «مفرداتٌ»: واژگانی / «دخلتِ»: وارد شده‌اند. / «من اللُّغات الأخرى»: از زبان‌های دیگر / «العربُ»: عرب‌ها / «ينطقون»: بر زبان می‌آورند. / «المفردات»: آن واژگان، این واژگان / «وفقاً لِألسنتهم»: طبق زبان‌های خودشان خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲): در زبان عربی «دخلت اللُّغة العربيَّة» یعنی «وارد زبان عربی شده‌اند!» - زبان‌شان «الأسنة» جمع مکتسر «لسان» و به معنی «زبان‌ها» است!

گزینه ۳): زبان دیگر «اللُّغات: زبان‌ها» جمع است، نه مفرد! - وارد کرده است «دخلت» به معنی «وارد شد» است، نه «وارد کرد!» - ولی (معادل «و») نیست! - تمام واژگان «تمام» اضافی است!

گزینه ۴): آمده‌اند (معادل «دخلت: وارد شده‌اند» نیست!) - به زبان آورده‌اند «ينطقون» مضارع است، ولی «به زبان آورده‌اند» ماضی نقلی است!

عربی، زبان قرآن

۴۸

«عندما كنتُ أحبُّ أن أتخلَّص من شرِّ ذنوبي نصَّحتني رجلٌ صالحٌ أن ألتمزَّ بالصدق و لا أكذب على الآخرين!»:

- ۱) وقتی که دوست داشتم که از بدترین گناهانم خلاص شوم، مرد درستکار مرا نصیحت کرد که به صداقت پایبند شوم و به کسی دروغ نگویم!
- ۲) آن زمان دوست داشتم که از شرِّ گناهانم خلاص شوم، مردی درستکار به من پند داد که به راستی پایبند باشم و به دیگران دروغ نگویم!
- ۳) زمانی که دوست داشتم خود را از بدترین گناهانم خلاص کنم، مرد درستکاری نصیحتم کرد که به راستی متعهد شوم تا به دیگران دروغ نگویم!
- ۴) وقتی که دوست داشتم از شرِّ گناهانم رها شوم، مرد درستکاری به من پند داد که به راستگویی پایبند شوم و به دیگران دروغ نگویم!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث: درس ۵

«عندما» یعنی چی؟ / «من شرِّ ذنوبي» یعنی چی؟

درسی Box

۱) فعل مضارع در ساختار «کان + مضارع» به شکل ماضی استمراری ترجمه می‌شود!

مثال: «یذهب» ← می‌رود

• «کان یذهب» ← می‌رفت

تذکر: بعضی از فعل‌های زبان فارسی، شکل ماضی ساده و ماضی استمراری‌شان یکسان است.

مثال: یَقَعُ قرار دارد، واقع است ← کان یَقَعُ قرار داشت، واقع بود

أَحَبُّ: دوست داشت ← کان یُحِبُّ: دوست داشت

۲) اگر یک موصوف و صفت نکره داشته باشیم کافی است یکی از آن‌ها را به شکل نکره ترجمه کنیم.

مثال: «مکان غیر مناسب»: جایی نامناسب ✓ جای نامناسبی ✓ یک جای نامناسب ✓ جای نامناسب ✗

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کلمات مهم: «عندما»: وقتی که / «كنتُ أحبُّ»: دوست داشتم / «أن أتخلَّص»: که رها شوم / «من شرِّ ذنوبي»: از شرِّ گناهانم / «نصَّحتني»: به من پند داد / «رجلٌ صالحٌ»: مرد درستکاری / «أن ألتمزَّ»: که پایبند شوم / «بالصدق»: به راستگویی / «لا أكذب»: دروغ نگویم / «على الآخرين»: به دیگران

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱): بدترین گناهانم («شرِّ» در این عبارت اسم تفضیل نیست و به معنی «شرِّ، بدی» است!) - مرد درستکار («رجلٌ صالحٌ» نکره است، ولی «مرد درستکار» معرفه است!) - کسی (معادل «الآخرین: دیگران» نیست!)
- گزینه ۲): آن زمان («عندما» یعنی «وقتی که!») - گناه («ذُوب» جمع مکسر است.)
- گزینه ۳): بدترین (مانند گزینه ۱) - گناهان (ضمیر «ی» در «ذنوبي» ترجمه نشده است!) - خلاص کنم («أتخلَّص» فعل لازم است، نه متعدی و به معنی «خلاص شدن» است، نه «خلاص کردن!») - تا (معادل «و» نیست!)

عربی، زبان قرآن

۴۹

«بعد بعض الحوادث التاريخية كان يشتد تبادل الكلمات بين اللغتين العربية و الفارسية منها انضمام إيران إلى الدولة الإسلامية»:

(۱) بعد از برخی حوادث تاریخی بود که جابه‌جایی کلمات بین زبان عربی و فارسی شدت گرفت، مخصوصاً پیوستن ایران به حکومت اسلامی!
 (۲) پس از برخی حوادث در تاریخ، جابه‌جاشدن کلمات بین دو زبان عربی و فارسی شدت می‌گرفت، از جمله متمایل شدن ایران به حکومت اسلامی!

(۳) پس از بعضی اتفاقات تاریخی جابه‌جایی کلمات بین دو زبان عربی و فارسی شدت می‌گرفت، از آن جمله پیوستن ایران به حکومت اسلامی!
 (۴) بعد از بعضی حادثه‌های تاریخی جابه‌جایی کلمات بین زبان عربی و فارسی شدت گرفت از جمله آن‌ها اضافه شدن ایران به حکومت اسلامی!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث، درس ۴

«التاريخية» یعنی چی؟ / زمان فعل «كان يشتد» چیه؟

فعل مضارع در ساختار «كان + مضارع» به شکل ماضی استمراری ترجمه می‌شود!

مثال: «يذهب» ← می‌رود

«كان يذهب» ← می‌رفت

Hint

دربن Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کلمات مهم: «بعد بعض الحوادث التاريخية»: پس از بعضی اتفاقات تاریخی / «كان يشتد»: شدت می‌گرفت / «تبادل الكلمات»: جابه‌جایی کلمات / «بين اللغتين»: بین دو زبان / «منها»: از جمله / «انضمام»: اضافه شدن، پیوستن / «إلى الدولة»: به حکومت خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): بود «كان» در این عبارت فعل کمکی برای ساخت ماضی استمراری است و خودش ترجمه نمی‌شود؛ پس کلمه «بود» اضافی است! - زبان «اللغتين» مثنی است، نه مفرد! - شدت گرفت «كان يشتد» معادل ماضی استمراری است، نه ماضی ساده! - مخصوصاً (معادل «منها»: از جمله «نیست»)

گزینه (۲): در تاریخ «التاريخية» صفت «الحوادث» و به معنی «تاریخی» است! - متمایل شدن (معادل «انضمام» نیست!)

گزینه (۴): زبان (مانند گزینه (۱)) - شدت گرفت (مانند گزینه (۱))

حرف «ی» در انتهای کلمه «تاریخی»، «ی» نکره نیست؛ بلکه «ی» نسبت است و نشانه اسم نکره نیست! «الحوادث التاريخية»: حوادث تاریخی ✓

گول نخوری

عربی، زبان قرآن

عین الصّحیح: ۵۰

- ۱) إني أستطيع أن أفهم ما أضرته من صفحات وجهك: من آن چه را که در چهره‌ات پنهان شده، می‌توانم بفهمم!
 ۲) لِمَ ما أسرعَ النَّاسُ لِيُساعدوا شاباً كان يُنادي: «التَّجْدَة»: چرا مردم نشتافتند به جوانی که فریاد می‌زد: «کمک»، یاری کنند؟
 ۳) إن تُكرّر هذه الممارسات مرّات تقدّر أن تفوز في المباراة: اگر این تمرین‌ها چندین بار تکرار شود، می‌توانی در مسابقه برنده شوی!
 ۴) الأمّ تمنع أن تُحدّث عن سبب حزنها: مادر از حرف زدن دربارهٔ چیزی که باعث ناراحتی شده بود، خودداری می‌کرد!

مشاوره در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید و هم‌چنین از طولانی‌بودن گزینه‌ها نترسید!

زیرمبحث: درس ۵

سریعاً ترجمهٔ تمام کلمات رو بررسی کنید!

Hint

درسی Box

۱) اگر ضمایر متصل (ه، هما، هم، ها، ...، كَ، كُما، كُم، كِ، ...) به یک فعل بچسبند، باید آن‌ها را به شکل مفعولی (معمولاً همراه «را») ترجمه کنیم.

مثال: شاهدكُ ← تو دیدی × تو را دید ✓ دیدت ✓

يُهدّده ← تهدید می‌شود × او را تهدید می‌کند ✓ تهدیدش می‌کند ✓

تذکر: حواستان باشد که ضمیر متصل «ی» اگر به وسیلهٔ یک «ن» به فعل متصل شود، مفعولی است.

مثال: «شاهدني» ← مرا دید ✓ من دیدم ×

۲) فعل مضارع در ساختار «کان + مضارع» به شکل ماضی استمراری ترجمه می‌شود!

مثال: «يذهب» ← می‌رود

«كان يذهب» ← می‌رفت

کلمات مهم: «أستطيع»: می‌توانم / «أن أفهم»: (که) بفهمم / «ما»: آن چه / «أضرته»: آن را پنهان کرده‌ای / «من صفحات وجهك»:

همه جای چهره‌ات / «لِمَ»: چرا / «ما أسرع»: نشتافتند / «ليساعدوا»: تا کمک کنند / «شاباً»: جوانی / «كان يُنادي»: فریاد می‌زد، صدا می‌زد / «التَّجْدَة»: کمک / «إن»: اگر / «تُكرّر»: تکرار کنی / «هذه الممارسات»: این تمرین‌ها / «مرّات»: چندین بار / «تقدّر»: می‌توانی / «أن تفوز»: برنده شوی / «في المباراة»: در مسابقه / «الأمّ»: مادر / «تمنع»: خودداری می‌کند / «أن تُحدّث»: که صحبت کند / «عن»: درباره / «سبب حزنها»: دلیل ناراحتی او

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): چهره‌ات («صفحات وجهك» یعنی «تمام چهره‌ات، همه جای چهره‌ات!») - پنهان شده (اولاً ضمیر «ه» در «أضرته» مفعولی است و ترجمه نشده است، ثانیاً «أضرته» مخاطب و معلوم است، نه غایب و مجهول!)

گزینهٔ (۳): تکرار شود («تُكرّر» معلوم است، نه مجهول!)

گزینهٔ (۴): حرف زدن («أن تُحدّث» فعل است، نه مصدر!) - باعث شده بود («سبب» اسم است، نه فعل!) - ناراحتی (ضمیر «ها» در «حزنها» ترجمه نشده است!) - خودداری می‌کرد («تمنع» مضارع است، ولی «خودداری می‌کرد» ماضی استمراری است!)

ترجمهٔ صحیح گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): من آن چه را که در همه جای چهره‌ات پنهان کرده‌ای، می‌توانم بفهمم!

گزینهٔ (۳): اگر این تمرین‌ها را چندین بار تکرار کنی، می‌توانی در مسابقه برنده شوی!

گزینهٔ (۴): مادر از این که دربارهٔ دلیل ناراحتی‌اش صحبت کند، خودداری می‌کند!

۵۱

«پدربزرگم یک دستبند طلائی به من هدیه داد تا آن را در جشن تولدم بپوشم!»:

(۱) جَدِّي أعطاني السَّوار الذهبِيَّ حتَّى أرتديه في حفلة ميلادي!

(۲) أهداني جَدِّي السَّوار الذهبِيَّ في حفلة ميلادي لكي أرتديه!

(۳) في حفلة ميلادي إرتديتُ سواراً ذهبياً أهداهُ جَدِّي!

(۴) جَدِّي أهداني سواراً ذهبياً لِأرتديه في حفلة ميلادي!

مشاوره در این مدل سؤالات به تفاوت گزینه‌ها مثل بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

زیرمبهم: درس ۴

«یک دستبند طلائی» معرفه است یا نکره؟ / «بپوشم» ماضیه یا مضارع؟

اگر یک موصوف و صفت نکره داشته باشیم، کافی است یکی از آن‌ها را به شکل نکره ترجمه کنیم.

مثال: «مکان غیر مناسب»: جایی نامناسب ✓ جای نامناسبی ✓ یک جای نامناسب ✓ جای نامناسب *
کلمات مهم: پدربزرگم: «جَدِّي» / یک دستبند طلائی: «سواراً ذهبياً» / به من هدیه داد: «أهداني» / تا آن را بپوشم: «لِأرتديه، حتَّى

أرتديه، لكي أرتديه» / در جشن تولدم: «في حفلة ميلادي»

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): السَّوار الذهبِيَّ (این ترکیب معرفه است، ولی «یک دستبند طلائی» نکره است!)

گزینه (۲): السَّوار الذهبِيَّ (مانند گزینه (۱))

گزینه (۳): ساختار جمله با عبارت صورت سؤال متفاوت است! - إرتديتُ (این فعل، ماضی و به معنی «پوشیدم» است!)

Hint

دربن Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۵۲

عین الأقرب من مفهوم العبارة: «البعید عن العین بعید عن القلب!»

با توام دیگر چرا در انتظار من تویی	(۱) دوری ظاهر دلیل دوری دل نیست
در شمار زندگانی نیست ایام وداع	(۲) دوری جانان بُود از دوری جان تلخ‌تر
که از یاد تو دور افتم ز دوری	(۳) ز دوری باشدم زان ناصبوری
اگر دوری خیالت در نظر هست	(۴) دمی غایب نه‌ای از پیش چشم

مشاوره سوالات مفهوم غالباً بدون تغییر از جملات کتاب درسی طرح می‌شوند؛ پس باید از قبل بررسی شده باشند!

زیرمبحث: درس ۴

دنبال بیتی بگردین که مفهوم «از دل برود هر آن که از دیده برفت» رو برسونه!

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترجمه عبارت: «دور از چشم از قلب [نیز] دور است!»

مفهوم عبارت: «دوربودن از یک شخص باعث می‌شود که کم‌کم او را فراموش کرده و از دلمان نیز دور شود!»

در بیت گزیده (۳) «از یاد تو دور افتم ز دوری» دقیقاً چنین مفهومی دارد.

• اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ (۵۳-۵۵):

الزَّلْزَالَةُ حَادِثٌ طَبِيعِيٌّ يُهَدِّدُ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فِي بَعْضِ مَنَاطِقِ الْعَالَمِ - وَ لَا فَرْقَ أَنْ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ بِاللَّهِ أَوْ غَيْرِ مُؤْمِنِينَ بِهِ - وَ كُلٌّ مِنْ يَعْيشُ فِي هَذِهِ الْمَنَاطِقِ يَواجِهُ هَذَا الْحَادِثَ مَرَّةً أَوْ مَرَّاتٍ طَوِيلَ حَيَاتِهِ. فَعَلَيْنَا أَنْ نَتَعَرَّفَ عَلَيْهِ حَتَّى نَقْدِرَ أَنْ نُحَافِظَ عَلَيَّ أَنْفُسِنَا وَ أَقْرَبَاتِنَا أَوْ نُسَاعِدَ الَّذِينَ هُمْ أَصِيبُوا بِهِ. مِنْ الْأُمُورِ الَّتِي عَلَيْنَا أَنْ نَهْتَمَّ بِهَا قَبْلَ حَدُوثِ الزَّلْزَالِ:

(۱) نَتَعَلَّمُ كَيْفَ نَقْطَعُ الْغَازَ وَ الْمَاءَ وَ الْكَهْرِبَاءَ.

(۲) نُعَيِّنُ مَكَانًا أَعْضَا الْأُسْرَةِ بَعْدَ حَدُوثِ الزَّلْزَالِ.

(۳) نَقْوِي الْبُيُوتَ وَ أَمَاكِنَ عَيْشِنَا.

وَ الْأُمُورِ الَّتِي عَلَيْنَا أَنْ نَفْعَلَهَا حِينَ وَقُوعِهِ وَ هِيَ أَهَمُّ مِنَ الْقِسْمِ الْأَوَّلِ:

(۱) إِذَا كُنَّا دَاخِلَ الْبُيُوتِ نَبْقِي فِيهِ حَتَّى يَنْتَهِيَ الزَّلْزَالُ لِأَنَّ الْأَبْحَاثَ أَظْهَرَتْ أَنَّ أَعْظَمَ الْإِصَابَاتِ تَحْدُثُ عِنْدَمَا يُحَاوِلُ الشَّخْصُ أَنْ يَتْرَكَ الْبِنَاءَ أَثْنَاءَ وَقُوعِ الزَّلْزَالِ.

(۲) نَبْتَعِدُ عَنِ النَّوَافِذِ وَ عَنِ كُلِّ شَيْءٍ يُمَكِّنُ أَنْ يَسْقُطَ عَلَيْنَا.

(۳) نَبْقِي فِي السَّرِيرِ إِذَا وَقَعَ الزَّلْزَالُ أَثْنَاءَ تَوَمُّنَا وَ نَضَعُ وَ سَادَةَ (بِالْشِّ) عَلَيَّ رَأْسِنَا.

(۴) إِذَا كُنَّا فِي السَّيَّارَةِ نُوقِفُهَا بِهَدْوٍ فِي مَكَانٍ بَعِيدٍ عَنِ الشَّجَرَاتِ وَ الْجُدْرَانِ وَ لَكِنْ لَا نَخْرُجُ مِنْهَا.

ترجمه متن

زلزله یک حادثه طبیعی است که بسیاری از مردم در برخی مناطق جهان را تهدید می کند - و هیچ فرقی ندارد که این افراد به خدا ایمان داشته باشند یا نداشته باشند و هر کسی که در این مناطق زندگی می کند، با این حادثه یک یا چندین بار در طول زندگی اش روبه رو می شود؛ بنابراین همه ما باید آن را بشناسیم تا بتوانیم از خود و نزدیکانمان محافظت کنیم یا کسانی که آسیب دیده اند را یاری کنیم.

از کارهایی که باید قبل از وقوع زلزله به آن ها توجه کنیم:

(۱) بیاموزیم که چگونه گاز و آب و برق قطع می شود.

(۲) محلی را برای تجمع اعضای خانواده بعد از زلزله تعیین کنیم.

(۳) ساختمان ها و مکان های زندگی مان را تقویت کنیم.

و کارهایی که در هنگام وقوع آن باید انجام دهیم، که مهم تر از بخش اول است:

(۱) اگر داخل ساختمان بودیم، در آن بمانیم تا زلزله تمام شود، زیرا تحقیقات نشان داده اند که بیشتر آسیب ها زمانی رخ می دهند که فرد هنگام وقوع زلزله تلاش می کند از ساختمان خارج شود.

(۲) از پنجره ها و از هر چیزی که ممکن است روی ما بیفتد، دور شویم.

(۳) اگر زلزله در زمان خوابمان رخ دهد در تخت بمانیم و بالش را روی سرمان قرار دهیم.

(۴) اگر داخل خودرو بودیم، در مکانی امن دور از درختان و دیوارها متوقفش کنیم، ولی از آن خارج نشویم.

مشاوره در مورد حل سؤالات درک

متن چند نکته رو در نظر داشته باشین:

(۱) سؤالات درک متن رو در آخر سؤالات عربی جواب بدین.

(۲) متن رو باید با دقت، ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خونندن نصف و نیمه متن خیلی فایده ای نداره.

(۳) توی متن و گزینه ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه و ...» دارن، دقت کنین.

(۴) در سؤالات درک مطلب برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنید و حتماً همه گزینه ها رو بخوانید سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنید!

۵۳

عَبَّيْنِ الصَّحِيحِ: «إذا حدث زلزال فعلينا أن .....

- (۱) تُسرع لمساعدة الَّذِينَ جَرَحُوا أو خُرِبَتْ بيوتهم!
- (۲) ندخل السيارة و نبقى فيها حتى ينتهي الزلزال!
- (۳) نتوقف في أي مكان نقع فيه و لا نتحرك!
- (۴) نقوم بقطع الكهرباء و الغاز و إغلاق حنفيات الماء!

زیرمبحث، درس ۴

هرگاه زلزله رخ دهد ما باید ...

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): برای کمک به کسانی که مجروح شده‌اند یا خانه‌هایشان خراب شده بشتابیم! (این برای بعد از وقوع زلزله هست، نه هنگام وقوع!)
 گزینه (۲): وارد ماشین شویم و در آن باقی بمانیم تا زلزله تمام شود! (متن گفته بود اگر در ماشین بودیم همان جا بمانیم، نه این که سوار ماشین بشویم!)
 گزینه (۳): در هر مکانی که در آن قرار داریم بایستیم و حرکت نکنیم! (نه؛ مثلاً اگر کنار پنجره باشیم باید همان جا بمانیم؟ قطعاً خیر!)
 گزینه (۴): اقدام به قطع برق، گاز و بستن شیر آب کنیم! (بله، این مورد از مواردی هست که متن به آن اشاره کرده!).

۵۴ أي عمل أوجب أن نفعله قبل وقوع الزلزال؟

- (۱) تعليم كيفية حدوث الزلازل!
- (۲) التجنب عن السكونة في أماكن فيها احتمال وقوع الزلزال!
- (۳) تعيين مكان آمن لتخفي فيه سيارتنا و أموالنا القيمة!
- (۴) أن نتعرف على مكان يمكن الاجتماع فيه بعد وقوع الزلزال!

زیرمبحث، درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام کار واجب‌تر است که قبل از وقوع زلزله انجامش دهیم؟

- گزینه (۱): آموزش چگونگی وقوع زلزله‌ها! (واجب هست، ولی واجب‌تر از گزینه (۴) نیست!)
- گزینه (۲): دوری از سکونت در مکان‌هایی که در آن‌ها احتمال وقوع زلزله است! (گاهی امکان‌پذیر نیست!)
- گزینه (۳): مشخص کردن مکانی امن برای این‌که در آن ماشین‌ها و اموال بارزشمان را مخفی کنیم! (جانمان از مالمان مهم‌تر نیست؟)
- گزینه (۴): این‌که مکانی را شناسایی کنیم که بعد از وقوع زلزله جمع‌شدن در آن ممکن است! (این مورد مهم‌تر از سایر موارد هست!)

عربی، زبان قرآن

۵۵ عین الخطأ عن الإعراب و التحليل الصرفي للكلمات: «أن نتعرف - نساعد - اجتماع - السيارة»

(۱) نساعد: فعل مضارع - للمتكلم مع الغير - مزيد ثلاثي (ماضيه: ساعد) - معلوم - متعد / فعل و مفعوله «الذين»

(۲) التوافق: اسم - جمع التکسير (مفرد: التافذة - مؤنث) - معرفة - معرب / مجرور بحرف الجر

(۳) أن نتعرف: فعل مضارع - للمتكلم مع الغير - مزيد ثلاثي (مصدره: تعريف) - معلوم - يعادل المضارع الالتزامي الفارسي

(۴) السيارة: مفرد مؤنث - اسم مبالغة (للدلالة على آلة) - معرب - معرف بأل / مجرور بالكسرة

مشاوره در این مدل تست‌ها حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواد یا خطا رو!!!

زیرمبحث: درس ۴

اول موارد سمت راست رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن، بعد اگر سؤال حل نشد، موارد سمت چپ رو بررسی کن!

مصدره «تعريف» («نتعرف») از وزن «يتفعل» ساخته شده است، در نتیجه مضارع باب «تفعل» است، نه «تفعیل»؛ پس مصدر آن «تعرف» است، نه «تعریف»!

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

• عین الجواب الصّحیح للأسئلة التالية (۵۶-۶۰)

عین الخطأ في ضبط حركات الحروف: **۵۶**

- (۱) مِنْ أَخْلَاقِ الْجَاهِلِ الْمُعَارِضَةُ قَبْلَ أَنْ يَفْهَمَ!
- (۲) تُوجَدُ فِي اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ مِثَالُ الْكَلِمَاتِ الْمُعَرَّبَةِ!
- (۳) بَعْضُ الْبَضَائِعِ مَا كَانَتْ عِنْدَ الْعَرَبِ كَالدِّيَابِجِ!
- (۴) اِمْتَنَعَ الشَّابُّ عَنِ ارْتِكَابِ الْمَعَاصِي لِوَفَائِهِ بِعَهْدِهِ.

مشاوره در این تستها لازم نیست همه حركاتها بررسی بشن!!!

زیرمبحث، درس ۴

Hint

ابتدا برو سراغ وزن فعلها و مصدرهای مزید و حرکت نون در آخر جمعهای مذکر سالم و مثنی! بعد به اسم تفضیلها، اسم فاعلها و اسم مفعولها و در نهایت به فعلهای مجهول دقت کن!

خطاهای این گزینه: **پاسخ خیلی تشریحی ✓**

الكلمات (تلقظ صحیح این کلمه در عربی «الكلمات» است!) - الْمُعَرَّبَةُ (در این عبارت به اسم مفعول نیاز داریم، نه اسم فاعل؛ در نتیجه «المُعَرَّبَةُ: عربی شده» صحیح است، نه «عربی کننده»!)

عربی، زبان قرآن

۵۷ عین ما لیس فیہ اسم علم:

- (۱) بعد دخول ایرانیین فی البلاد العربیة کثر تبادل المفرادات!
- (۲) هناك مُعجمٌ مشهورٌ باسم القاموس یضمُّ مفردات عربیة کثیرة!
- (۳) تُسجَلُ مُنظّمة الیونسکو بعض المعالم الأثریة فی قائمة التراث العالمی!
- (۴) ﴿الله نور السماوات و الأرض مثل نوره کمشکاة...﴾

مشاوره در تشخیص اسم‌های علم حتماً دقت کنید که اسم‌های علم حتی اگر «ال» داشته باشند، باز هم معرفه به علم هستند!

زیرمبحث: درس ۴

اسم شهرها و کشورها علم هستند، اما اهالی اونا نه! مثلاً «شیراز» علم هست، ولی «شیرازی» نه!

درتس Box

مهم ترین اسم‌های علم

- (۱) اسم اشخاص ← علی، محمد، فاطمه، زینب و ...
- (۲) اسم شهرها، کشورها، قاره‌ها، رودها و کوه‌ها ← ایران، آلمانیا، برازیل، افریقا و ...
- (۳) اسم جنگ‌ها ← بدر، اُحد و ...
- (۴) اسم تیم‌ها ← برسبولیس، استقلال و ...
- (۵) مکان‌های معروف ← جندی ساپور و ...
- (۶) الله و اللّهم (در میان اسامی خداوند فقط «الله» علم است!)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ در گزینه (۱) «الایرانیین: ایرانیان» و «العربیة: عربی» اسم علم نیستند؛ بلکه معرفه به «ال» هستند.

اسم‌های علم در سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): القاموس

گزینه (۳): الیونسکو

گزینه (۴): الله

عربی، زبان قرآن

عین «ال» جاء في معنى اسم الإشارة:

۵۸

- (۱) دخلتُ في قرية جميلة و كان أهالي القرية مضيافين جداً!
- (۲) العصر الجاهلي هو عصرٌ لا يستطيع فيه أكثر الناس القراءة و الكتابة!
- (۳) طلب رجلٌ كثير المعاصي من الرجل الفاضل أن يساعده في ترك معاصيه!
- (۴) لهجاتٌ نوعٌ من الطيور تختلف من منطقةٍ إلى منطقةٍ أخرى!

مشاوره از این تیترا در کنکورهای سال‌های اخیر چند بار تست مطرح شده است!

زیرمبحث، درس ۴

الف و لامی را تعیین کن که به معنی «این / آن» باشه!

Hint

درستی Box

اگر یک اسم نکره در جمله‌ای به کار برود و در ادامه بخواهیم همان اسم را مجدداً تکرار کنیم آن را به همراه «ال» می‌آوریم، چراکه دیگر برای مخاطب ناشناخته نیست. در این صورت الف و لام را می‌توانیم به شکل «این» یا «آن» (و یا حتی «همان») ترجمه کنیم! مثال: «أرسلنا إلى فرعون رسولا فغصى فرعون الرسول»: فرستاده‌ای را به سوی فرعون فرستادیم، اما فرعون از آن فرستاده نافرمانی کرد.

در گزینه (۱) «قرية» در ابتدا به شکل نکره و در ادامه همراه «ال» به کار رفته است. «القرية» در نتیجه الف و لامش به شکل «این» / «آن» ترجمه می‌شود.

ترجمه عبارت: «به روستای زیبایی وارد شدم و اهالی آن روستا بسیار مهمان‌نواز بودند!»

دقت کنید که در گزینه (۲) ابتدا «العصر» به کار رفته، سپس «عصر»؛ در نتیجه پاسخ صحیح نیست!

در گزینه (۳) «رجل» در ابتدا به کار رفته است و در ادامه «الرجل» داریم، اما این دو کلمه بر یک «مرد» دلالت ندارند؛ بنابراین

پاسخ صحیح نیست! (مردی بسیار گناهکار از مرد فاضل خواست که او را در ترک گناهانش یاری کند!)

در گزینه (۴) چنین ساختاری به کار نرفته است!

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

عین فعلاً قریب وقوعه: **۵۹**

- (۱) ما عادَ الشاب التادم إلى عمله السَّيِّءِ مرَّةً أُخرى!
- (۲) ﴿عَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾
- (۳) يَكَادُ مهاجم فريق صَفْنَا أَنْ يُسَجِّلَ الهدف الثَّانِي!
- (۴) أَكْبَرُ الخيانة هو أَنْ تَكْذِبَ أَخَاكَ وَهُوَ لَكَ مُصَدِّق!

مشاوره فهمیدن صورت سؤال مهم‌ترین بخش حل این سؤال است!

زیرمبحث، درس ۵

دنبال فعلی بگرد که معنی «نزدیک است» بده!

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- سؤال از ما فعلی را می‌خواهد که وقوعش نزدیک است.
- در گزینه (۳) «یکاد» یعنی «نزدیک است» و پاسخ صحیح است.
- ترجمه گزینه‌ها:
- گزینه (۱): جوان پشیمان بار دیگر به کار زشت خود بازنگشت!
- گزینه (۲): چه بسا چیزی را ناپسند بدارید و آن برایتان خوب باشد!
- گزینه (۳): نزدیک است که مهاجم تیم کلاسمان گل دوم را به ثبت برساند!
- گزینه (۴): بزرگ‌ترین خیانت این است که به برادرت دروغ بگویی، درحالی‌که او تو را باور دارد!

۶۰

عین عبارة لیس فیها فعلٌ یُعادل المضارع التزامی:

(۱) قد ذکرَ اللهُ فی آیاتِ کتابه نماذجَ لیهتدی بها السَّباب!

(۲) إن أتركَ صدیقک علی نفسه فهو الصِّدق الصدوق!

(۳) ﴿لن تنالوا البرَّ حتی تُنفقوا ممَّا تُحِبُّون﴾

(۴) فکرتُ کثیراً حتی وجدتُ طریقاً سهلاً لحلِّ مشکلتی!

مشاوره معادل‌های مضارع التزامی
موارد مختلفی هستند. حتماً لیست معادل‌های مضارع التزامی را به خاطر داشته باشید.

زیرمبحث، درس ۴

حواست باشه تنها جایی که یک فعل ماضی معادل مضارع التزامی هست، فعل شرط است!

Hint

دبسی Box

«أَنْ، كَيْ، لِكَيْ، حَتَّى» + مضارع	أَنْ يَقُولَ: که بگوید	معادل‌های مضارع التزامی
لِـ + مضارع	لِيَقُولَ: باید بگوید	
لَاي نهي + مضارع غایب و متکلم	لَا يَقُولَ: نباید بگوید، نگوید	
فعل شرط	مَنْ قَالَ ...: هر کس بگوید	
مضارع + مضارع	أُرِيدُ كِتَابًا يُسَاعِدُنِي: کتابی را می‌خواهم که مرا یاری کند.	
فعل دستوری (امر / نهی) + مضارع	تَعَالَى نَذْهَبْ: بیا برویم	
فد + مضارع (وقتی به صورت «شاید» ترجمه شود)	قَدْ يَعْلَمُ: شاید بداند	

در گزینه (۴) دقت کنید که «وجدتُ» ماضی است و «حتی وجدتُ: تا این که پیدا کردم»، معادل مضارع التزامی نیست!

ترجمه گزینه‌ها:

گزینه (۱): خدا در آیات کتابش نمونه‌هایی را ذکر کرده است تا به وسیله آنان جوانان هدایت شوند! («لیهتدی» معادل مضارع التزامی است!)

گزینه (۲): اگر دوستت تو را بر خودش برگزید، پس او دوست بسیار راستگو است! («أترك» فعل شرط و معادل مضارع التزامی است!)

گزینه (۳): به نیکی نخواهید رسید تا از آن چه دوست دارید انفاق کنید! («حتى تنفقوا» معادل مضارع التزامی است!)

گزینه (۴): بسیار فکر کردم تا این که راه ساده‌ای را برای حلّ مشکلم پیدا کردم! (معادلی برای مضارع التزامی وجود ندارد!)

۶۱ کدام گزینه به درستی به خاستگاه اجتماعی سلسله‌های مسلمان ایرانی اشاره می‌کند؟

الف) خاندان‌های کهن دهقانی

ب) مردم عادی

۱) الف) طاهریان و سامانیان / ب) صفاریان و آل بویه

۲) الف) طاهریان و سامانیان / ب) صفاریان و علویان

۳) الف) طاهریان و علویان / ب) صفاریان و آل بویه

۴) الف) علویان و سامانیان / ب) صفاریان و طاهریان

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سلسله‌های طاهریان و سامانیان ریشه در خاندان‌های کهن دهقانی منطقه خراسان و ماوراءالنهر داشتند. برخی از بنیان‌گذاران سلسله‌های مسلمان ایرانی، از میان مردم عادی برخاستند و قدرت را به دست گرفتند: مثل یعقوب لیث صفاری که رویگزه‌ای از دهی به نام قرنین در سیستان بود. هم‌چنین سلسله آل بویه را پسران ابوشجاع بویه (علی، حسن و احمد) تأسیس کردند که پیش از روی آوردن به حرفه نظامی‌گری، صیاد بودند.

حسن بن زید، بنیان‌گذار حکومت علویان طبرستان و جانشینان او از سادات علوی شیعه‌مذهب به شمار می‌رفتند که برای رهایی از ستم خلفای عباسی، به ایران و به‌ویژه منطقه طبرستان پناه آورده بودند؛ پس در این دسته‌بندی نمی‌گنجند.

نکته

در کدام گزینه شیوه کسب قدرت حکومت‌های علویان طبرستان (۱) و طاهریان (۲) به درستی مقایسه شده است؟

(۱) بدون اجازه و تأیید خلیفه عباسی انجام شد، ولی (۲) به موجب فرمان خلیفه بود.

(۲) هر دو مورد با اجازه صریح خلیفه عباسی انجام شد.

(۳) هر دو مورد بدون در نظر گرفتن فرمان خلیفه عباسی انجام شد.

(۴) بدون اجازه و تأیید خلیفه عباسی انجام شد، ولی (۱) به موجب فرمان خلیفه بود.

زیرمبحث: درس ۹

درس‌Box

به شیوه کسب قدرت سلسله‌های ایرانی در دوره عباسی دقت کنید.

بدون اجازه خلیفه به قدرت رسیدند.	با فرمان خلیفه به قدرت رسیدند.
صفاریان	طاهریان
علویان طبرستان	سامانیان
زیاریان	
آل بویه	

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بنیان‌گذاران برخی از سلسله‌های ایرانی مانند طاهریان با فرمان خلیفه عباسی به حکومت رسیدند. در مقابل، بسیاری از سلسله‌ها

مانند علویان طبرستان بدون اجازه و تأیید خلیفه، قدرت را به دست گرفتند.

- کدام گزینه به درستی به زنجیره رویدادهای مربوط به روابط صفاریان در دوره یعقوب لیث و خلافت بنی عباس (از راست به چپ) اشاره کرده است؟
- ۱) تأیید حکومت صفاریان از سوی خلیفه ← شکل‌گیری خصومت دوطرفه در پی جنگ‌های صفاریان و طاهریان ← اظهار تبعیت مجدد یعقوب در پی تأیید حکومت بر سیستان و کابل و بلخ توسط خلیفه.
  - ۲) تأیید حکومت صفاریان از سوی خلیفه ← شکل‌گیری خصومت دوطرفه در پی جنگ‌های صفاریان و طاهریان ← حمایت خلیفه از سامانیان و طاهریان برای مقابله با یعقوب.
  - ۳) تأسیس حکومت بدون اجازه خلیفه ← تأیید حکومت بر سیستان و کابل و بلخ از جانب خلیفه پس از سرکوب خوارج و کفار توسط صفاریان ← حمله یعقوب به سامانیان و جانبداری خلیفه از امیر سامانی.
  - ۴) تأسیس حکومت بدون اجازه خلیفه ← تأیید حکومت بر سیستان و کابل و بلخ از جانب خلیفه پس از سرکوب خوارج و کفار توسط صفاریان ← حمله یعقوب به نیشابور و شکل‌گیری خصومت دوطرفه.

زیرمبحث: درس ۹

روند روابط جانشین یعقوب با خلافت عباسی:

درس‌Box

در زمان عمرو لیث، برادر و جانشین یعقوب، دشمنی و درگیری میان صفاریان و خلافت عباسی کم‌تر شد. ← امیر صفاری نسبت به خلیفه اظهار تبعیت کرد و به نام او خطبه خواند و خلیفه نیز حکومت عمرو را بر مناطقی که در اختیار داشت، تأیید کرد. با وجود این، عباسیان هم‌چنان به صفاریان بی‌اعتماد بودند. ← از این‌رو، در جنگ میان عمرو با امیر اسماعیل سامانی، خلیفه جانب سامانیان را گرفت و پس از آن‌که در این جنگ عمرو به اسارت درآمد و به بغداد فرستاده شد، خلیفه ناجوانمردانه دستور به قتل او داد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

رابطه صفاریان با خلافت عباسی فراز و نشیب زیادی را طی کرد ← با آن‌که یعقوب بدون فرمان و بی‌اجازه خلیفه عباسی به قدرت رسید ← اما موفقیت‌های او در سرکوب خوارج و جهاد با کفار مرزهای شرقی موجب شد که خلیفه فرمان حکومت سیستان، کابل و بلخ را برای وی بفرستد ← پس از حمله یعقوب به نیشابور و از میان برداشتن حکومت طاهریان و سپس لشکرکشی ناموفق امیر صفاری به بغداد ← روابط دو طرف به خصومت گرایید.

- در کدام گزینه تقدم و تأخر زمانی رویدادها به درستی بیان شده است؟
- الف) دانشنامهٔ علایی سهم بسزایی در مطرح کردن زبان فارسی به عنوان زبان علم گذاشت.
- ب) ابونصر محمد بن محمد فارابی از خراسان به بغداد رفت و سپس در دمشق سکونت گزید.
- ج) جنگ‌های متعددی میان علویان طبرستان و طاهریان و سامانیان رخ داد.
- د) طاهر بن حسین مشهور به ذوالیمینین از سوی مأمون، خلیفهٔ عباسی، به حکومت خراسان منصوب شد.
- ۱) مورد «د» پیش از «ب» و مورد «الف» پیش از «ج» رخ داده است.
- ۲) مورد «د» قبل از «ب» و مورد «الف» بعد از «ج» رخ داده است.
- ۳) مورد «الف» پیش از «ب» و مورد «د» قبل از «ج» رخ داده است.
- ۴) مورد «الف» قبل از «ب» و مورد «د» بعد از «ج» رخ داده است.

زیرمبحث: درس ۹

فارابی تقریباً معاصر با دورهٔ سامانیان و ابن سینا در دورهٔ آل بویه می‌زیسته است.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی زمان وقوع رویدادها:

- الف) ابن سینا (۳۷۰ - ۴۲۸ ق) برای نخستین بار در دانشنامهٔ علایی یک دوره فلسفه را به زبان فارسی تألیف کرد و این اثر، سهم بسزایی در مطرح کردن زبان فارسی به عنوان زبان علم داشت.
- ب) ابونصر محمد بن محمد، معروف به فارابی (۲۵۷ - ۳۳۸ ق) فیلسوف بزرگ ایرانی که از خراسان به بغداد رفت و سپس در دمشق سکونت گزید.
- ج) بیشتر دوران حکومت علویان طبرستان (۲۵۰ - ۳۱۶ ق) به کشمکش و جنگ با سپاهیان خلیفه و لشکریان طاهریان و سامانیان که متحد خلافت بودند، سپری شد.
- د) طاهر بن حسین مشهور به ذوالیمینین از سوی مأمون، خلیفهٔ عباسی، به حکومت خراسان منصوب شد (۲۰۵ ق).

مؤلفان کتاب درسی تاریخ (۲)، برای کدام یک از موارد زیر، قید «بسیاری» را قائل شده‌اند؟

- (الف) پیش آمدن اختلافات و منازعات میان پیروان فرقه‌ها و مذاهب اسلامی در عصر غزنویان و سلجوقیان
 (ب) به قتل رساندن علما و مردم ری به بهانه اسماعیلی بودن توسط محمود غزنوی
 (ج) مبادله محصولات کشاورزی در خارج از مرزهای ایران در عصر سلجوقی
 (د) وجود پیروان ادیان مسیحی و یهودی در شهرهای ایران در عصر غزنوی و سلجوقی
 (ه) اقدامات سیاسی - مذهبی محمود غزنوی تحت پوشش غزا و به بهانه مبارزه با مخالفان خلافت عباسی
- (۱) «الف» - «د»
 (۲) «ب» - «ه»
 (۳) «ب» - «د»
 (۴) «الف» - «ج»

مشاوره سؤالات کنکورهای سراسری اخیر پر از نکات و جزئیاتی است که ممکن است توسط بسیاری از داوطلبان اشتباه گرفته شوند. توصیه اولمان این است که متن کتاب را با دقت تمام به جزئیات و علی‌الخصوص قیدها بخوانید و توصیه مهم‌تر این که اگر از پاسخ به این سؤالات اطمینان بالای ۹۰ درصد ندارید، گزینه شک‌دار را انتخاب نکنید!

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (ب) محمود غزنوی پس از تصرف ری که تحت حاکمیت آل بویه بود، بسیاری از علما و مردم آن شهر را به بهانه اسماعیلی بودن به قتل رساند.
 (ه) محمود غزنوی بسیاری از اقدامات سیاسی - مذهبی خود را در پوشش جهاد در راه خدا (غزا) و به بهانه مبارزه با مخالفان خلافت عباسی انجام می‌داد.
 بررسی موارد نادرست:
 (الف) در عصر غزنوی و سلجوقی، گاه اختلافات و منازعاتی میان پیروان بعضی از فرقه‌ها و مذاهب اسلامی و در برخی از شهرها و مناطق پیش می‌آمد.
 (ج) در دوره سلجوقی برخی محصولات کشاورزی پرترفدار در خارج از مرزهای ایران مبادله و خریدوفروش می‌شدند.
 (د) در دوره غزنوی و سلجوقی، از وجود پیروان ادیان مسیحی، زرتشتی و یهودی در برخی شهرهای ایران گزارش‌هایی در دست است.

- یک محقق پس از پژوهش دربارهٔ اوضاع اجتماعی و اعتقادی از قرن ۴ تا ۷ هجری، نتایج پژوهش خود را به صورت زیر دسته‌بندی کرده است؛ هر کدام از گزاره‌های زیر که به عنوان نتیجهٔ این پژوهش بیان شده است، به ترتیب به کدام دورهٔ تاریخی تعلق دارد؟
- (الف) بازرگانان به یکی از مهم‌ترین گروه‌های اجتماعی تبدیل شدند.
- (ب) شهر بیرونی بیش از ادوار پیشین گسترش یافت.
- (ج) پیروان مذهب اسماعیلیه در تنگنا بودند.
- (د) شهر مرو و نیشابور از جمله مهم‌ترین شهرهای این دوره بودند.
- (۱) غزنوی - سلجوقی - خوارزمشاهی
- (۲) سلجوقی - سلجوقی - خوارزمشاهی - سلجوقی
- (۳) سلجوقی - سلجوقی - غزنوی - سلجوقی
- (۴) غزنوی - غزنوی - خوارزمشاهی - خوارزمشاهی

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی همهٔ موارد:

- (الف) در دورهٔ سلجوقی، به دلیل رشد شهرنشینی و توسعهٔ مناسبات شهری، طبقهٔ بازرگانان شهری بیش از پیش اهمیت یافت و بازرگانان به یکی از مهم‌ترین گروه‌های اجتماعی تبدیل شدند.
- (ب) در دوران حکومت‌های غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی، شهرها مانند دوران پیش از آن، از سه بخش کهنه‌دژ (ارگ)، شهرستان (شارستان) و شهر بیرونی (رئض) تشکیل می‌شد، با این تفاوت که شهر بیرونی در دورهٔ سلجوقی بیش از ادوار پیشین گسترش یافت. این اتفاق به دلیل رشد تجارت و افزایش جمعیت شهرها رخ داد.
- (ج) پیروان مذهب اسماعیلیه در شهرها و روستاهای ایران پراکنده بودند. این گروه مهم‌ترین مخالفان خلافت عباسی و دو حکومت غزنوی و سلجوقی بودند و به همین دلیل همیشه از سوی این حکومت‌ها مورد تعقیب و آزار قرار داشتند.
- (د) در دورهٔ سلجوقی در شهرها مشاغل و حرفه‌های گوناگونی وجود داشت. ری، اصفهان، مرو و نیشابور از جمله شهرهای مهم این دوره بودند. گسترش شهر بیرونی در دورهٔ سلجوقی، به دلیل رشد تجارت و افزایش جمعیت شهرها رخ داد. همراه با این تحول، عناصر شهر اسلامی، مانند مسجد و بازار، به شهر بیرونی منتقل شدند و در کنار هم قرار گرفتند.

نکته

کدام مورد درباره هنرهای مذکور، در دو دوره سلجوقی (۱) و سامانی (۲) درست است؟

الف) سفالگری

ب) فلزکاری

ج) کاشی کاری

۱) «الف» در هر دو دوره از توسعه برخوردار بود و وضعیت مطلوبی داشت.

۲) «ج» در دوره (۲) در کنار توسعه معماری، به اوج خود رسید.

۳) «ب» در دوره (۲) یکی از درخشانترین دوران خود را در تاریخ ایران پشت سر گذاشت و با استفاده از نقوش جانوری و گیاهی توسعه یافت.

۴) شیوه‌های تولید و تزئین «ب» در هر دو دوره به دلیل غنای خود بعداً به سرزمین‌های غرب قلمرو اسلامی انتقال یافت.

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هنر سفالگری در دوره سلجوقی گرچه به کیفیت دوره سامانی نرسید، اما با استفاده از نقوش جانوری و گیاهی توسعه یافت و مراکز مهم سفالگری عصر سامانی از شرق ایران، یعنی نیشابور و سمرقند، به تدریج به مناطق مرکزی مانند کاشان انتقال یافت. از این جمله می‌توان برداشت کرد که سامانیان در اوج سفالگری آن روزگار قرار داشتند و سلجوقیان با توجه به این که به کیفیت آنان نرسیدند، توانستند هنرمندی خود در سفالگری را به نمایش بگذارند.

بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): در عصر سلجوقی هنر کاشی‌کاری نیز در کنار توسعه معماری به اوج خود رسید و استفاده از نقوش انسانی، گیاهی، جانوری و نیز نقوش هندسی برای تزئین بناهای مذهبی و غیرمذهبی کاربرد فراوانی یافت.

گزینه (۳): فلزکاری در عصر سلجوقی یکی از درخشانترین دوران خود را در تاریخ ایران پشت سر گذاشت.

گزینه (۴): شیوه‌های تولید و تزئین فلزکاری عصر سلجوقی به دلیل غنای خود بعداً به سرزمین‌های غرب قلمرو اسلامی انتقال یافت.

کدام مورد درباره کشاورزی و زمین‌داری در عصر سلجوقی درست است؟

- (الف) شکلی از زمین‌داری رایج در دوره آل بویه در این عصر گسترش یافت.
 (ب) خواجه نصیرالدین توسی با هدف نظارت و آباد کردن زمین‌های بایر و بلااستفاده، نظام اقطاع را توسعه داد.
 (ج) زمین‌های وقفی در این دوره دچار زوال شدند و به این قسم از مالکیت بی‌توجهی شد.
 (د) یکی از عوامل ضعف و زوال سلجوقیان به سیاست‌های زمین‌داری آن‌ها باز می‌گردد.

(۱) الف و ج

(۲) ب و د

(۳) ب و ج

(۴) الف و د

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

(الف) با تدبیر نظام‌الملک، شکلی از زمین‌داری با عنوان اقطاع که در دوره حکومت آل بویه رایج بود، گسترش یافت. (درست)
 (ب) **نظام‌الملک** با هدف نظارت و آباد کردن زمین‌های بایر و بلااستفاده، نظام اقطاع را توسعه داد. (رد ب)
 (ج) نوعی از مالکیت که به تدریج در دوران سلجوقی در ایران توسعه یافت، زمین‌های وقفی بود. (رد ج)
 (د) گرچه سیاست اقطاع در ابتدا نتایج و عواید مثبتی برای حکومت سلجوقی داشت، اما پس از نظام‌الملک به دلیل تمایل تدریجی صاحبان اقطاع به استقلال، سبب جدایی مناطقی شد که زمین‌های اقطاعی در آن‌ها قرار داشتند و نهایتاً به ضعف و زوال حکومت سلجوقی کمک کرد. (درست)

اقطاع به انواع مختلف واگذاری زمین به افراد نظامی یا صاحبان مشاغل دیوانی گفته می‌شد.

با توجه به وقایع تاریخی ذکر شده در کتاب تاریخ (۲)، کدام گزاره به احتمال زیاد درست است؟

- (۱) ابوریحان محمد بن احمد بیرونی خبر به آتش کشیده شدن کتابخانه شهر ری را که تحت حاکمیت آل بویه بوده است، شنیده است.
- (۲) زکریای رازی شاهد شکست مسعود غزنوی از سلجوقیان در نبرد سرنوشت‌ساز دندانقان بوده است.
- (۳) زمانی که نیشابور به تصرف طغرل درآمد، خلیفه، عباسی به نام او سکه ضرب کرد.
- (۴) جرجیس بن جبرائیل پیش از نبرد ملازگرد مدرسه جندی‌شاپور را ترک کرد و به بغداد رفت.

مشاوره یکی از سختی‌هایی که داوطلبان در کتکور سراسری ۱۴۰۲ به بعد با آن مواجه شدند، وجود سؤالاتی است که هم‌زمانی رویدادها را مورد بررسی قرار می‌دهند. در این تیپ سؤالات که گاهی سؤالات ترکیبی از دو یا چند درس هستند، باید وقوع رویدادهای مختلف از نظر زمانی با هم مقایسه شوند. توصیه ما مثل همیشه، توجه به همه ابعاد و جزئیات کتاب درسی است.

زیرمبث: درس‌های ۹ و ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

یکی از برجسته‌ترین دانشمندان عصر طلایی تمدن ایرانی - اسلامی، ابوریحان محمد بن احمد بیرونی (۳۶۲ - ۴۴۰ ق) غزنه است. محمود غزنوی به ری که تحت حاکمیت آل بویه شیعه‌مذهب بود، در سال (۴۲۰ ق) حمله کرد و پس از تصرف آن، بسیاری از علما و مردم شهر را به بهانه اسماعیلی بودن به قتل رساند و کتابخانه مهم آن‌جا را به بهانه وجود کتاب‌های فلسفی به آتش کشید. بررسی زمانی سایر رویدادها:

گزینه (۲): شکست مسعود غزنوی از سلجوقیان در نبرد سرنوشت‌ساز دندانقان در سال (۴۳۱ ق) رخ داده و با دوره زندگانی محمد زکریای رازی (۲۵۱ - ۳۱۳ ق) مطابقت ندارد.

گزینه (۳): طغرل سلجوقی پس از تصرف نیشابور، این شهر را به عنوان مرکز حکومت خود برگزید (۴۲۹ ق)؛ در حالی که خلیفه عباسی در سال (۴۴۷ ق) و پس از پیروزی طغرل بر آل بویه، حکومت ایران و عراق را به طغرل بخشید و دستور داد که نام وی را در خطبه بخوانند و سکه به نام او زنند.

گزینه (۴): جرجیس بن جبرائیل پس از (۱۵۲ ق) درگذشته است، در حالی که نبرد ملازگرد در سال (۴۶۳ ق) رخ داده است.

۷۰

کدام موارد از رویدادها و تحولات اواخر قرن چهارم تا اوایل قرن هفتم هجری است؟

(الف) تقابل اهل قلم (دیوان سالاران) و اهل شمشیر (نظامیان)

(ب) به اوج رسیدن شعر فارسی

(ج) فعالیت‌ها و مبارزات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایرانیان علیه حاکمان عرب

(د) ادامه فعالیت مدرسه پزشکی جندی شاپور

(۱) الف و ب

(۲) الف و د

(۳) ج و د

(۴) ج و ب

زیرمبحث: درس‌های ۹ و ۱۰

درس‌Box

از اواخر قرن چهارم تا زمان حمله مغول در اوایل قرن هفتم هجری، سه سلسله غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان بر بخش‌هایی و گاه بر سراسر ایران حکومت کردند؛ پس حوادث این دوره مربوط به سه سلسله مذکور است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی عبارت‌ها:

(الف) تقابل اهل قلم (دیوان سالاران) و اهل شمشیر (نظامیان) مربوط به دوره سلجوقی است.

(ب) در عصر غزنوی شعر فارسی به اوج خود رسید و حکیم فردوسی شاهنامه را که نماد هویت ایرانی و زبان فارسی است، سرود و ابوالفضل بیهقی یکی از برجسته‌ترین آثار زبان فارسی، یعنی تاریخ بیهقی را نوشت.

(ج) این مبارزات و فعالیت‌ها در دو قرن نخست هجری انجام شد و زمینه را برای شکل‌گیری و تأسیس سلسله‌های ایرانی و تغییر

اوضاع سیاسی ایران در سده‌های سوم و چهارم هجری فراهم کرد.

(د) مدرسه پزشکی جندی شاپور که در زمان ساسانیان آغاز به کار کرده بود، هم‌چنان تا قرن سوم هجری به فعالیت خود ادامه داد.

در پژوهشی در خصوص «مهم‌ترین اقلام صادراتی و وارداتی سه کشور ژاپن، اکوادور و پاکستان» موارد زیر مطرح شده است. در این میان،

کدام گزینه به مطالب درستی اشاره دارد؟

(الف) هر دو کشور ژاپن و پاکستان، صادرکننده پوشاک هستند.

(ب) هر دو کشور ژاپن و اکوادور واردکننده دارو هستند.

(ج) هر دو کشور ژاپن و پاکستان، واردکننده نفت خام هستند.

(۱) با توجه به مورد «ج»، می‌توان گفت اقتصاد کشورهایی که وابسته به واردات مواد اولیه و انرژی هستند، در بازارهای جهانی آسیب‌پذیر است. - با توجه به مورد «ب»، این دو کشور می‌توانند برای تأمین این نیاز خود، از ظرفیت‌های صادراتی کشورهای پیرامون استفاده کنند.

(۲) با توجه به مورد «الف»، می‌توان گفت وضعیت دو کشور ژاپن و پاکستان از نظر ویژگی کالاهای صادرشده، مشابه وضعیت کشورهای چون نیکاراگوئه است. - با توجه به مورد «الف»، می‌توان گفت دو کشور ژاپن و پاکستان، صادرکننده محصولات پیشرفته هستند.

(۳) با توجه به مورد «ب»، دو کشور ژاپن و اکوادور، جزء کشورهای نیمه‌پیرامون محسوب می‌شوند. - با توجه به مورد «ج»، می‌توان گفت دو کشور ژاپن و پاکستان، واردکننده مواد اولیه و خام و صادرکننده محصولات صنعتی هستند.

(۴) هرچند مطابق اطلاعات مورد «ب»، برخی از محصولات وارداتی در کشور ژاپن و اکوادور یکسان است، اما می‌توان یکی از آن‌ها را جزء کشورهای مرکز و دیگری را جزء کشورهای پیرامون در نظر گرفت. - با توجه به مورد «ج»، این دو کشور می‌توانند برای تأمین این نیاز خود، از ظرفیت‌های صادراتی کشورهای پیرامون استفاده کنند.

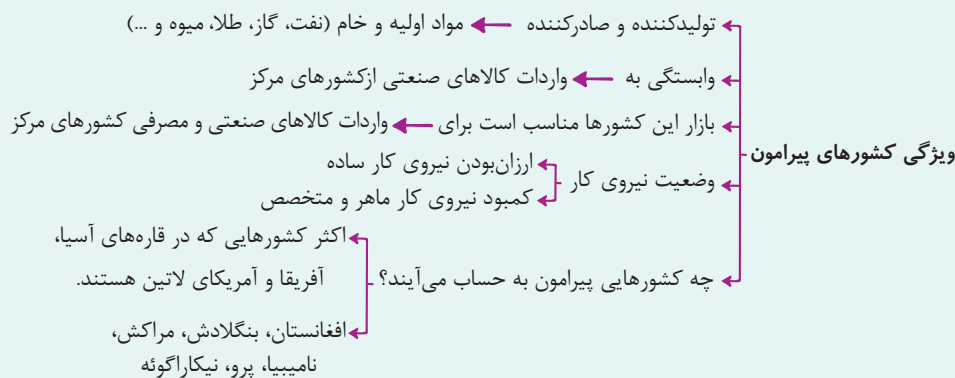
مشاوره

سؤال گولت‌زننه، خیلی از سؤال‌هایی که فرمت تحلیلی دارند رو می‌شه با چند تا نکته حفظی و کوچیک از کتاب درسی، جواب داد. مثلاً تو همین سؤال اگه بدونی کشور ژاپن جزء کشورهای مرکز و کشور اکوادور جزء کشورهای پیرامون محسوب می‌شه و ویژگی‌های کشورهای مرکز و پیرامون رو هم بدونی کافیه تا به جواب سؤال برسی، چه جویری؟ تو قسمت «بررسی موارد نادرست» بهت می‌گم!

زیرمبحث: درس ۸

کارت‌های آموزشی

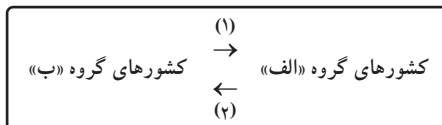
کشور ژاپن جزء کشورهای مرکز محسوب می‌شود. (برعکس اکوادور که به کشور پیرامونی محسوب می‌شه). کشورهای پیرامون، صادرکننده مواد اولیه، خام، منابع انرژی و معدنی هستند. یکی از این مواد اولیه مهم، نفت خام است. برخی از کشورهای پیرامون، مثل لیبی، ونزوئلا و... صادرکننده نفت خام هستند و کشورهایی مانند ژاپن و پاکستان که واردکننده نفت خام هستند، می‌توانند نفت خام مورد نیاز خود را از این کشورها تأمین کنند.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): نادرست: اقتصاد کشورهایی که وابسته به صادرات مواد اولیه و انرژی هستند، در بازار جهانی آسیب‌پذیر است. - نادرست: ژاپن جزء کشورهای واردکننده دارو هست، اما قطعاً داروهای خود را از کشورهای پیرامون مانند افغانستان و پرو وارد نمی‌کند و به احتمال زیاد از کشورهای مرکز مانند فرانسه یا آمریکای شمالی دریافت می‌کند. (ضمن این‌که اکوادور یک کشور پیرامونی و برعکس ژاپن، خودش وابسته به واردات کالاهای صنعتی از کشورهای مرکز)

گزینه‌های (۲) و (۳): ژاپن جزء کشورهای مرکز است، اما نیکاراگوئه کشوری پیرامونی است. (درسته که پاکستان مثل ژاپن واردکننده به سری مواد اولیه (مثل نفت) محسوب می‌شه، ولی مثل ژاپن صادرکننده محصولات پیشرفته نیست!)

در صورتی که علائم (۱) و (۲) بیانگر نوعی از ارتباط بین کشورهای گروه «الف» و «ب» باشند، کدام عبارت، مطلب درستی را بیان می‌کند؟

(۱) اگر کشورهای گروه «الف» را کشورهای پیرامون در نظر بگیریم، مسیر (۱)، کالاهای صنعتی مانند تلفن همراه، لپ‌تاپ و خودرو و مسیر (۲) نیروی کار ارزان و کالاهای مصرفی را شامل می‌شود.

(۲) اگر کشورهای گروه «الف» را کشورهای مرکز در نظر بگیریم، مسیر (۱)، نیروی کار متخصص و سرمایه و مسیر (۲)، نیروی کار غیرمتخصص و مواد اولیه را شامل می‌شود.

(۳) اگر کشورهای گروه «ب» را کشورهای مرکز در نظر بگیریم، مسیر (۱) کالاهای کارخانه‌ای و مسیر (۲) کالاهای مصرفی را شامل می‌شود.

(۴) اگر کشورهای گروه «ب» را کشورهای پیرامون در نظر بگیریم، مسیر (۱)، می‌تواند خروج نیروی کار ارزان و مسیر (۲)، می‌تواند ورود سرمایه باشد.

زیرمبحث: درس ۸

کالاهای مصرفی کارخانه‌ای باید کجا بره؟

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کشورهای پیرامون: صادرکننده مواد اولیه، مواد خام و نیروی کار ارزان هستند (مسیر (۱)) و کشورهای مرکز با صدور سرمایه یعنی سرمایه‌گذاری در دیگر نقاط جهان می‌پردازند. (مسیر (۲))

کشورهای مرکز: صادرکننده کالاهای مصرفی کارخانه‌ای و سرمایه (مسیر (۲)) به کشورهای دیگر (کشورهای پیرامون) هستند. بررسی موارد نادرست:

گزینه (۱): اگر کشورهای گروه «الف» را کشورهای مرکز در نظر بگیریم، مسیر (۲)، کالاهای صنعتی و مصرفی مانند تلفن همراه، لپ‌تاپ و خودرو و مسیر (۱) نیروی کار ارزان، مواد خام و اولیه را شامل می‌شود.

گزینه (۲): اگر کشورهای گروه «الف» را کشورهای پیرامون در نظر بگیریم، مسیر (۱)، نیروی کار متخصص و سرمایه و مسیر (۲)، نیروی کار غیرمتخصص و مواد اولیه را شامل می‌شود.

گزینه (۳): اگر کشورهای گروه «ب» را کشورهای مرکز در نظر بگیریم، مسیر (۱)، کالاهای کارخانه‌ای و مصرفی مسیر (۲)، مواد خام و اولیه را شامل می‌شود.

مشاوره

که ما به جای مفاهیم با یه سری حروف خلاصه «الف» و «ب» یا اعداد (۱) و (۲)، طرف هستیم، همون اول موقع خوندن گزینه‌ها، روی شکل صورت سؤال، به جای اعداد و حروف، واژه خواسته شده رو بنذار. مثلاً آگه داری گزینه (۱) رو می‌خونی، بالای مستطیل «الف» بنویس، کشورهای پیرامون.

کدام گزینه عبارت زیر را در مورد اتحادیه‌های اقتصادی - تجاری ناحیه‌ای، به درستی کامل می‌کند؟

«این اتحادیه‌ها، میان کشورهای ..... شکل می‌گیرد. کشورهای عضو، براساس برخی موافقت‌نامه‌ها سعی می‌کنند ..... را میان کشورهای عضو کاهش دهند یا بردارند تا ..... افزایش یابد.»

- (۱) ناحیه - هزینه‌ها و قوانین مبادله‌ای - روابط اقتصادی و بازرگانی کشورهای منطقه
- (۲) همسایه - تعرفه‌های گمرکی و مالیات‌ها - تجارت بین کشورهای عضو
- (۳) منطقه - تعرفه و نظارت‌های گمرکی - رفاه اقتصادی کشورهای منطقه
- (۴) همسو - هزینه‌های تجارت و مبادله - میزان تولید کشورهای عضو

مشاوره به سری از سؤال‌های کنکور، هنوز هم سروشکل حافظه‌محور دارن، اما جواب‌دادن به این سؤال‌ها، اندازه سؤال‌های حافظه‌محور دوره‌های قبل ساده نیست. چرا؟ چون تقریباً تمام بخش‌های یک عبارت، می‌تونن درست باشن و اگه کل متن کتاب رو مثل بلبل حفظ نباشی، ممکنه به مشکل بخوری! از اون جایی که ما آدم هستیم و نه بلبل و طوطی و این جور چیزا، دانش مفهومی - تحلیلی این‌جا می‌تونه کمک کنه بهمون. مثلاً هیچ‌کجای کتاب، در مورد کاهش نظارت‌ها تو اتحادیه‌های اقتصادی صحبت نشده بود، یا مثلاً به صورت منطقی می‌تونیم تشخیص بدیم که کاهش هزینه‌های مبادله و تجارت، لزوماً باعث افزایش میزان تولید یک کشور نمی‌شه.

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اتحادیه‌های اقتصادی - تجاری منطقه‌ای (ناحیه‌ای)، میان کشورهای همسایه (منطقه، ناحیه) شکل می‌گیرد. کشورهای عضو این اتحادیه‌ها براساس موافقت‌نامه‌هایی که امضا می‌کنند، سعی می‌کنند مالیات‌ها و تعرفه‌های گمرکی را بین خودشان کاهش دهند یا بردارند تا تجارت بین کشورهای منطقه (عضو، همسایه، ناحیه)، افزایش یابد و به رونق و توسعه اقتصادی کشورها کمک شود. بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): کشورهای عضو اتحادیه‌های اقتصادی تلاش نمی‌کنند قوانین تجارت را از بین ببرند. شاید قوانین دست‌وپاگیر و ممبرکننده را کاهش بدهند، اما باز هم قوانینی برای مبادله و تجارت وجود دارد.

گزینه (۳): کشورهای عضو اتحادیه‌های اقتصادی تلاش نمی‌کنند نظارت‌های گمرکی را از بین ببرند و کاهش دهند.

گزینه (۴): هرچند اکثر کشورهای عضو یک اتحادیه اقتصادی، همسو هستند (از لحاظ سیاسی و ...)، اما ممکن است کشورهای عضو یک اتحادیه منطقه‌ای همسو نباشند. از طرفی، کاهش تعرفه‌های گمرکی و مالیات‌ها، لزوماً باعث افزایش تولید کشورها نمی‌شود.

با توجه به عبارات زیر، کدام مورد درست است؟

(الف) برای توسعه واردات و رونق اقتصادی ایجاد می‌شوند.

(ب) صادرات، واردات و انبارداری کالاها، بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی انجام می‌شود.

(ج) اغلب در مجاورت بنادر مهم ایجاد می‌شوند.

(د) به پایگاه صادرات کشورها تبدیل شده‌اند.

۱) موارد «ب» و «ج» با ویژگی مناطق آزاد تجاری مطابقت و موارد «الف» و «د» با ویژگی مناطق آزاد تجاری مغایرت دارند.

۲) موارد «الف» و «ب» با ویژگی اتحادیه‌های اقتصادی منطقه‌ای و موارد «ج» و «د» با ویژگی مناطق آزاد تجاری مطابقت دارند.

۳) موارد «الف» و «د» با ویژگی مناطق آزاد تجاری و موارد «ب» با ویژگی اتحادیه‌های اقتصادی منطقه‌ای مطابقت دارند.

۴) موارد «ج» و «د» با ویژگی مناطق آزاد تجاری و موارد «الف» و «ب» با ویژگی اتحادیه‌های اقتصادی منطقه‌ای مطابقت دارند.

مشاوره

همون اول که داری موارد «الف» تا «د» رو می‌خونی، ببین چه نسبت‌هایی بین این موارد می‌تونن پیدا کنی. مثلاً موارد «الف» و «د» به صورت خیلی واضح نقطه مقابل همدیگه هستند؛ در نتیجه اگه تو به گزینه این دوتا مورد کنار هم اومدن (مثل گزینه ۳)، مطمئناً اشتباهه!

زیرمبحث: درس ۸

کارت آموزشی Box

مناطق آزاد تجاری: در اصل برای توسعه صادرات یک کشور و رونق اقتصادی آن ایجاد می‌شوند. این مناطق مقررات و قوانین اقتصادی ویژه و متفاوتی با دیگر نواحی سرزمین دارند.

تولیدکنندگان و بازرگانان می‌توانند در این مناطق، بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و با استفاده از معافیت‌های مالیاتی، به صادرات و واردات و انبارداری کالاها بپردازند.

اتباع خارجی می‌توانند بدون اخذ روادید (ویزا)، به مناطق آزاد تجاری یک کشور وارد شوند. مانند مناطق آزاد کیش، قشم، اروند، انزلی، ارس و ...

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ویژگی مناطق آزاد تجاری:

(الف) برای توسعه صادرات و رونق اقتصادی ایجاد می‌شوند.

(ب) صادرات، واردات و انبارداری کالاها، بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی انجام می‌شود.

(ج) در مجاورت بنادر مهم ایجاد می‌شوند.

(د) در برخی از کشورها به پایگاه واردات کشورها تبدیل شده‌اند.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه ۲): اتحادیه‌های اقتصادی منطقه‌ای برای توسعه تجارت و مبادله اقتصادی (هم صادرات و هم واردات) بین کشورها ایجاد می‌شوند.

گزینه‌های ۲)، ۳) و ۴): مورد «د» (به پایگاه صادرات کشورها تبدیل شده‌اند). مربوط به مناطق آزاد تجاری نیست، چراکه مناطق

آزاد تجاری در برخی از کشورها به پایگاه واردات کشورها تبدیل شده‌اند.

- با توجه به ویژگی‌های ذکر شده در هر کدام از مثال‌های زیر، کدام گزینه تحلیل درستی درباره آن‌ها ارائه داده است؟
- (الف) سامان، در یک معدن الماس که در آن از دستگاه‌های بسیار پیشرفته صنعتی استفاده می‌شود، مشغول به کار است.
 (ب) دیانا، مالک یک فروشگاه اینترنتی تجهیزات عکاسی است.
 (ج) لورا، در یک شرکت ژاپنی که در زمینه تولید ربات‌های خدمتکار فعالیت می‌کند، مشغول به کار است.
 (د) استیون در یک مزرعه تولید کائوچو فعالیت می‌کند.

- (۱) کسب و کار دیانا در نوع سوم فعالیت‌های اقتصادی دسته‌بندی می‌شود. مورد «ج» مربوط به فعالیت‌های نوع چهارم است.
 (۲) هرچند مورد «الف» و «ج» مربوط به فعالیت‌های نوع دوم هستند اما مورد «الف» با فعالیت‌های نوع اول و مورد «ج» با فعالیت‌های نوع چهارم مرتبط است. می‌توان گفت مورد «ج» و «د»، اکثراً در کشورهای مرکز قرار دارند.
 (۳) شغل لورا هرچند در نوع دوم فعالیت‌های اقتصادی قرار دارد، اما با نوع چهارم هم در ارتباط است. مورد «الف» و «ج» هر دو مربوط به فعالیت‌های نوع دوم هستند.
 (۴) مورد «الف» و «د» مرتبط با یک نوع از فعالیت‌های اقتصادی هستند. احتمالاً محل کار استیون در عرض‌های نزدیک استوا واقع شده است.

زیرمبحث: درس‌های ۷ و ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (الف) استخراج از معادن، مرتبط با فعالیت‌های نوع اول (کشاورزی) و شامل استخراج مستقیم منابع طبیعی است.
 (ب) به صورت کلی واسطه‌گری در فروش کالاها (تجارت)، مرتبط با فعالیت‌های نوع سوم (خدمات) است. حتی اگر از بستر وب و فضای مجازی برای انجام فعالیت خود (فروش محصول) استفاده کنند.
 (ج) فعالیت این شرکت، مربوط به حوزه صنعت است (فعالیت نوع دوم) اما به دلیل فناوری‌های بالا و پیشرفته در آن با فعالیت‌های نوع چهارم هم در ارتباط است.
 (د) کائوچو یکی از محصولات استوایی (پلانتیشن) است، فعالیت این مزرعه، مرتبط با فعالیت‌های نوع اول (کشاورزی) است و احتمال وقوع شدن آن در عرض‌های نزدیک استوا زیاد است.
 مزارع محصولات خاص نواحی گرم و مرطوب استوایی (پلانتیشن) در کشورهای مجاور استوا در قاره‌های آسیا، آفریقا و آمریکای جنوبی قرار دارند.

نکته

بررسی گزینه‌های نادرست:

- گزینه (۱): مورد اول درست است. مورد «ج» جزء فعالیت‌های نوع دوم و مرتبط با فعالیت‌های نوع چهارم است.
 گزینه (۲): مورد «الف» جزء فعالیت‌های نوع اول و مورد «ج» جزء فعالیت نوع دوم است که با فعالیت‌های نوع چهارم مرتبط است. می‌توان گفت مورد «ج» اکثراً در کشورهای مرکز قرار دارند (مورد «د»، اکثراً تو کشورهای پیرامون قرار دارند، اما مدیریت این فعالیت‌ها در کشورهای پیشرفته صنعتی (مرکز) قرار دارد).
 گزینه (۳): مورد اول درست است. مورد «الف» جزء فعالیت‌های نوع اول و مورد «ج» جزء فعالیت‌های نوع دوم است.

کدام مورد تحلیل درستی دربارهٔ موارد زیر ارائه کرده است؟

- (الف) موازنهٔ تجاری: با مقایسهٔ تفاوت ارزش صادرات یک کشور و واردات آن، مثبت یا منفی بودن موازنهٔ تجاری یک کشور مشخص می‌شود.
 (ب) کشورها برای این که تأثیرات منفی تجارت خارجی را بر اقتصاد خود کاهش دهند، اقدامات مختلفی انجام می‌دهند.
 (۱) در کشورهای پیرامون، مورد «الف» منفی و مورد «ب» ناکارآمد است و در کشورهای مرکز، مورد «ب» کارآمد و مورد «الف» مثبت است.
 (۲) وضع تعرفه‌های گمرکی و مالیات بر کالاهای وارداتی، مربوط به مورد «ب» است و در صورت مثبت بودن مورد «الف»، امکان افزایش استانداردهای زندگی و بهبود رفاه در یک کشور به وجود می‌آید.
 (۳) به ترتیب در کشورهای پیرامون و مرکز، اقداماتی که برای رسیدن به هدف مورد «ب» انجام می‌شود، «محدود کردن واردات برخی کالاها» و «وضع تعرفه‌های گمرکی بر کالاهای وارداتی» است.
 (۴) تأسیس اتحادیه‌های منطقه‌ای و مناطق آزاد تجاری در جهت رسیدن به اهداف مورد «ب» و محدود کردن صادرات کالا با هدف مثبت شدن مورد «الف» انجام می‌شود.

مشاوره به صورت کلی (فراتر از کنکور!)، به گزاره‌های کلی شک داشته باش. کشورهای پیرامون این طوری‌ان، کشورهای مرکز فلان هستن، آدم‌های این شهر فلانن، مخالف‌های فلان عقیده این جوری‌ان و... تو این سؤال هم، ما تو دوتا گزینه (که اتفاقاً غلط هم هستن)، از این گزاره‌های کلی داریم. تو گزینه‌های (۱) و (۳)، ما چند تا گزاره مثل مثبت یا منفی بودن موازنهٔ تجاری رو به کل کشورهای پیرامون یا مرکز نسبت دادیم، به صورت کلی آدم با شنیدن هم‌چین چیزی یه خرده شک می‌کنه. «آگه تو یکی از کشورهای پیرامون و یا مرکز، وضعیت این جوری نبود چی؟» این شک شما، که من اسمش رو می‌ذارم «شک اصیل»، یکی از اولین قدم‌های حل‌کنندهٔ سؤال‌های جغرافی و به صورت کلی تر پیدا کردن راه حل مسائل دیگه است!

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- یکی از راه‌هایی که کشورها برای کاهش تأثیرات منفی تجارت خارجی بر اقتصاد خود انجام می‌دهند، «وضع تعرفه‌های گمرکی و مالیات بر کالاهای وارداتی» است
 در صورت مثبت بودن موازنهٔ تجاری (بیشتر بودن ارزش صادرات نسبت به واردات)، کشورها می‌توانند از راه سودی که به دست می‌آورند، استانداردهای زندگی و رفاه را در کشور خود، بهبود بخشند.
 بررسی گزینه‌های نادرست:
 گزینهٔ (۱): هر چند در اکثر کشورهای پیرامون، موازنهٔ تجاری، منفی است، اما در برخی از کشورهای پیرامون (مانند برخی از کشورهای اصلی صادرکنندهٔ نفت)، موازنهٔ تجاری، مثبت است.
 گزینهٔ (۳): «محدود کردن واردات برخی کالاها» و «وضع تعرفه‌های گمرکی بر کالاهای وارداتی» در تمام کشورها (چه پیرامون باشند و چه مرکز) می‌تواند انجام شود.
 گزینهٔ (۴): کاهش دادن و محدود کردن صادرات، باعث منفی شدن موازنهٔ تجاری می‌شود و نه مثبت شدن آن. (کشورها برای مثبت شدن موازنهٔ تجاری، نیاز دارند تا میزان صادرات خود را افزایش دهند.)

۷۷ کدام گزینه عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«از نظر کارشناسان محیط زیست، در کشت ..... به دلیل این که مزارع در سالیان متمادی ..... خطر ..... زیاد است.»

- (۱) غله تجاری - با کودهای شیمیایی و سم پاشی درگیر می‌شوند - کاهش حجم و کیفیت تولیدات
- (۲) غله تجاری - به زیر کشت یک محصول می‌روند - آسیب به محیط زیست نواحی
- (۳) تک‌محصولی - با کودهای شیمیایی و سم پاشی درگیر می‌شوند - کاهش حجم و کیفیت تولیدات
- (۴) تک‌محصولی - به زیر کشت یک محصول می‌روند - فرسایش و ضعیف شدن خاک

زیرمبحث: درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

از نظر کارشناسان محیط زیست، در کشت تک‌محصولی تخصصی، به دلیل این که مزارع در سالیان متمادی به زیر کشت یک محصول می‌روند، خطر فرسایش و ضعیف شدن خاک زیاد است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه‌های (۱) و (۳): یکی از موارد انقلاب سبز، استفاده از کود و آفت‌کش (سموم) شیمیایی است که به صورت کلی باعث افزایش چندبرابری حجم تولیدات کشاورزی شد. (در نتیجه با سم‌پاشی و دادن کود شیمیایی به مزارع، خطر کاهش حجم تولیدات به وجود نمی‌آید).

گزینه (۲): در کشت غله تجاری، لزوماً مزارع هر سال به کشت یک محصول خاص اختصاص داده نمی‌شوند (ممکن است یک سال در یک مزرعه گندم کاشته شود، سال بعد جو و ...). ضمن آن که کشت یک محصول در یک منطقه ارتباط زیادی با به وجود آوردن آسیب در نواحی دیگر ندارد.

موارد کدام گزینه به ترتیب، ارتباط سؤالات کلیدی در جغرافیا را با متن زیر به درستی مطرح کرده است؟

«از دهه ۱۹۷۰ میلادی با انقلاب سبز و به کار بردن روش‌های علمی، بذرهاى اصلاح‌شده، کود و آفت‌کش‌های شیمیایی و ماشین‌آلات، برخی کشورها مانند فیلیپین و پاکستان موفق شدند تولید کشاورزی خود را چند برابر افزایش دهند.»

الف) «کجا»، این پدیده در کدام مکان اتفاق افتاده است؟

ب) «چه چیز»، چه چیزی اتفاق افتاده است؟

ج) «چرا»، علت وقوع این پدیده چیست؟

د) «چه موقع»، چه زمانی این پدیده رخ داده است؟

۱) مزارع کشت غله - به کار بردن بذرهاى اصلاح‌شده، کود، آفت‌کش و ماشین‌آلات - وقوع انقلاب سبز - از دهه ۱۹۷۰ میلادی به بعد

۲) مزارع کشت غله تجاری - به کار بردن روش‌های انقلاب سبز - وقوع انقلاب سبز - سال ۱۹۷۰ میلادی

۳) برخی از کشورها - افزایش چند برابری تولیدات کشاورزی - به کار بردن روش‌های علمی، بذرهاى اصلاح‌شده، کود، آفت‌کش و ماشین‌آلات - از دهه ۱۹۷۰ به بعد

۴) فیلیپین و پاکستان - افزایش حجم محصولات کشاورزی - به کار بردن روش‌های علمی، بذرهاى اصلاح‌شده، کود، آفت‌کش و ماشین‌آلات - دهه ۱۹۷۰ میلادی

مشاوره برای جواب‌دادن به این تیب سؤالات، هر مورد رو که می‌خونی بیا و تو خود متن صورت سؤال، بخشی رو که بهش مرتبطه رو مشخص کن و بین یکی هستن یا نه، مثلاً به طرز واضحی «از دهه ۱۹۷۰ با «سال ۱۹۷۰» متفاوت، حتی این عبارت با «دهه ۱۹۷۰» هم متفاوت. از دهه ۱۹۷۰ یعنی چیزی که از این دهه شروع شده و تا به زمانی که (خود متن هم مشخص نکرده)، ادامه پیدا کرده؛ پس ما صرفاً درباره سال ۱۹۷۰ و یا حتی کل دهه ۱۹۷۰ صحبت نمی‌کنیم. ممکنه به سری چیزهای دیگه به صورت مستقیم توی متن نیومده باشن. مثلاً برای سؤال «کجا؟» می‌شه هم فیلیپین و پاکستان رو مثال زد و هم به صورت کلی‌تری گفت، برخی کشورها، ولی این‌که اون رو محدود به کشت تجاری غله و یا مزارع غله کنیم، به خرده دور از ذهنه، یعنی انقلاب سبز و ابزارهای مربوط به اون تو باقی موارد کشاورزی استفاده نشدن؟! این جوریه که می‌شه راحت‌تر به سؤال‌ها جواب داد. باید حسابی حواستون به خود صورت سؤال و گزینه‌ها باشه.

زیرمبحث: درس ۷

پاسخ‌خوبی تشریحی ✓

● **کجا؟** این پدیده در برخی از کشورها، مانند فیلیپین و پاکستان اتفاق افتاده است. (ممکنه انقلاب سبز تو مزارع تپاری غله باشه، می‌تونه مزارع غیر تپاری باشه، می‌تونه تو مزارع پلانتیشن و حتی دامداری‌ها باشه!)

● **چه چیز؟** افزایش چندبرابری حجم تولیدات کشاورزی (اتفاقی که رابع بهوش سمیت می‌کنیم، به‌کار بردن روش‌های علمی، بذرهاى اصلاح‌شده، کود، آفت‌کش و ماشین‌آلات نیست، این‌ها دلایل به وجود اومدن این اتفاق هستن!)

● **چرا؟** استفاده از روش‌های علمی، بذرهاى اصلاح‌شده، کود، آفت‌کش و ماشین‌آلات (علت افزایش تولیدات کشاورزی استفاده از این روش‌ها است، نه انقلاب سبز). (انقلاب سبز اسمیه که روی این اتفاق گذاشتن.)

● **چه موقع؟** از دهه ۱۹۷۰ میلادی (این پدیده صرفاً تو به سال و یا یک دهه اتفاق نیفتاده و پیژ بلندمدت‌تری بوده و حتی همین امروز هم به‌کار می‌ره.)

در خصوص کشورهای پیرامون، نیمه پیرامون و مرکز، کدام گزینه به محتوای درستی اشاره دارد؟

- (۱) تمام کشورهایی را که در قطب‌های صنعتی جهان قرار گرفته‌اند می‌توان مصداق کشورهای مرکز دانست.
- (۲) «کشورهای دارای صنایع نو با فناوری‌های پیشرفته»، «کشورهایی که در نواحی صنعتی قرار دارند» و «کشورهای صادرکننده محصولات کشاورزی» به ترتیب مصداق کشورهای مرکز، نیمه پیرامون و پیرامون هستند.
- (۳) نمی‌توان بر مبنای وجود صنایع و فعالیت‌های صنعتی، کشورهای مرکز، نیمه پیرامون و پیرامون را از یکدیگر تفکیک کرد.
- (۴) در کشورهای پیرامون، نسبت اشتغال به فعالیت‌های اول و دوم، از فعالیت‌های سوم و چهارم بیشتر است.

مشاوره وقتی درس جغرافیا

رو مطالعه می‌کنی، هر جایی که احساس کردی یه مبحث شبیه یه مبحث دیگه شده یا به نظر می‌تونه تکمیل‌کننده مبحث قبلی باشه، برو و مبحث قبلی رو دوباره بخون و سعی کن ارتباط اون‌ها رو با هم بررسی کنی. مثلاً یکی از کلیدواژه‌های مهم مبحث کشورهای مرکز، صدور کالاهای صنعتی بود. بعد از خوندن این بخش، شاید بد نباشه برگردیم به درس قبلی و یه بار دیگه مبحث صنعت رو بخونیم و ببینیم چه ارتباطاتی بین این دو مفهوم هستش. مثلاً می‌شه گفت هر کشوری که صنعت داره، کشور مرکز محسوب می‌شه؟ می‌شه گفت هر کشوری که تو قطب‌های صنعتی مهم جهان هست، کشورهای مرکز هم محسوب می‌شه؟ آیا می‌شه گفت کشورهای پیرامون به صنایع دسترسی ندارن؟ و ...

زیرمبحث: درس‌های ۷ و ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تقریباً در همه کشورهای جهان، صنایع کارخانه‌ای وجود دارد، در نتیجه نمی‌توان بر مبنای بودن یا نبودن صنایع کارخانه‌ای، کشورهای مرکز، نیمه پیرامون و پیرامون را دسته‌بندی کرد، (اما مثلاً می‌شه تا حدی بر مبنای تعداد صنایع، کیفیت و مهم تولیداتشون، فناوری تولید و ... این کشورها رو دسته‌بندی کرد).

بررسی گزینه‌های نادرست:

- گزینه (۱): برخی از کشورهایی که در قطب‌های صنعتی جهان قرار گرفته‌اند را نمی‌توان مصداق کشورهای مرکز دانست (کشورهایی مثل چین، کره، ژاپن و سنگاپور با وجود این که کشورهایی هستن که تو قطب‌های صنعتی مهم جهان قرار دارن، ولی نیمه پیرامونی محسوب می‌شن).
- گزینه (۲): تقریباً کل گزینه (۲) اشتباهه! هر کشوری که به صنایع نو با فناوری‌های پیشرفته دسترسی داشته باشه، کشور مرکز محسوب نمی‌شه. هر کشوری هم که تو نواحی صنعتی قرار داشته باشه، نیمه پیرامون نیست، مملکتی مثل ژاپن، آمریکا و آلمان، کشور مرکز باشه و از همه مهم تر، هر کشوری که محصولات کشاورزی صادر می‌کنه، کشور پیرامون نیست، آمریکا کلی محصول کشاورزی صادر می‌کنه!
- گزینه (۴): در کشورهای پیرامون، نسبت اشتغال به فعالیت‌های اول و سوم، از فعالیت‌های دوم و چهارم بیشتر است. (به صورت کلی صنعت و اشتغال به صنعت تو کشورهای پیرامون کم تره، اما خدمات و مشاغل خدماتی هنوز پررنگ تری دارن).

جغرافیا

۸۰

کدام گزینه علت درستی برای هر کدام از موارد زیر عنوان کرده است؟

الف) افزایش استعمارگری اروپاییان در جهان

ب) رشد سریع کشورهای اروپایی

ج) صدور سرمایه

- ۱) افزایش نیاز کارخانه‌ها به مواد اولیه و خام - کشف سرزمین‌های جدید و غارت آن‌ها - گسترش شرکت‌های چندملیتی
- ۲) کشف و استعمار سرزمین‌های جدید - فشار بر حکومت‌ها برای دریافت امتیازات نظامی - عقب‌ماندگی برخی از کشورها
- ۳) ورود به عصر اکتشافات جغرافیایی - استعمار کشورهای دیگر - بهره‌برداری از منابع سرزمین‌های دیگر
- ۴) وقوع انقلاب صنعتی - دستیابی به ثروت رایگان و ارزان کشورهای دیگر - جلوگیری از گسترش کمونیسم

مشاوره

معلولی، همیشه چالش برانگیز هستن، تو به قاعده کلی هر جا این ساختار رو دیدی، احتمالاً به رابطه علت و معلولی وجود داره: «با ..... اتفاق افتاد.» تو این ساختار بخش اول می‌شه علت و بخش دوم می‌شه معلول.

مثال: با ایجاد راه‌ها و کاروانسراها و استفاده از چهارپایان (علت) مبادله کالاها در دوردست افزایش یافت. (معلول)
مثال: با پیشرفت در دریانوردی (علت)، اروپاییان به سرزمین‌های نو در آمریکا و اقیانوسیه دست یافتند. (معلول)

زیرمبحث: درس ۸

دروس Box

علایق شرکت‌های چندملیتی به سرمایه‌گذاری در کشورهای دیگر

<ul style="list-style-type: none"> • استفاده از منابع طبیعی • استفاده از نیروی کار ارزان قیمت • استفاده از خلاءهای نظام مالیاتی، بیمه کارگران و قوانین و مقررات زیست‌محیطی در کشورهای کم‌تر توسعه یافته. 	دستیابی به امتیازات
<ul style="list-style-type: none"> • این شرکت‌ها گاه انحصار تولید یک کالا را در دست می‌گیرند و کارخانه‌های داخلی کشورها را از دور رقابت خارج می‌کنند و موجب ورشکستگی آن‌ها می‌شوند. • در این صورت - وابستگی نواحی به کشورهای توسعه یافته صنعتی بیشتر می‌شود. 	استفاده از فرصت‌های انحصاری

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی

- الف) با وقوع انقلاب صنعتی (و افزایش نیاز کارخانه‌ها به مواد اولیه و خام) - استعمارگری اروپاییان در جهان افزایش پیدا کرد.
- ب) دستیابی به ثروت رایگان و ارزان کشورهای دیگر باعث رشد سریع کشورهای اروپایی شد.
- ج) جلوگیری از گسترش کمونیسم (و بهره‌برداری از منابع سرزمین‌های دیگر) علت صدور سرمایه، علاوه بر صدور کالا در دوره پس از جنگ جهانی دوم بود.

وجه افتراق شناخت عقلی و تجربی در کدام گزینه بیان شده است؟

- (۱) استفاده از نیروی عقل
 (۲) استفاده از قواعد اولیه تعقل
 (۳) استفاده از استدلال محض
 (۴) استفاده از تحلیل گری عقل

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته‌های حسی می‌تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد. این نوع شناخت را که عقل با همکاری حس به دست می‌آورد، «شناخت تجربی» می‌گوییم. عقل قادر است بدون استفاده از یافته‌های تجربی و صرفاً با تفکر و چینش استدلال، به حقایق برسد و دانش‌هایی را پایه‌گذاری کند. به این قبیل دانش‌ها «شناخت عقلی» می‌گوییم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): در هر دو شناخت تجربی و عقلی، از نیروی عقل استفاده می‌شود.
 گزینه (۲): در شناخت تجربی و عقلی از قواعد اولیه تعقل مانند قانون علیت استفاده می‌شود.
 گزینه (۴): در شناخت تجربی هم تحلیل عقلی وجود دارد، اما از داده‌های حسی نیز استفاده می‌شود.

نکته

• شناختی که به صورت تعقلی محض باشد را شناخت عقلی می‌گوییم و شناختی که حاصل همکاری عقل و حس است را شناخت تجربی می‌نامیم.

• عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته‌های حسی می‌تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد. به این نوع شناخت «شناخت تجربی» می‌گویند.

دو نقش ضروری و لازم عقل در شناخت تجربی ← همکاری با حس (تحلیل، تعمیم و کشف قوانین)
 ← پشتیبانی از تجربه (کشف قواعد بنیادی و پایه برای شناخت تجربی)

در شناخت عقلی، عقل صرفاً با تفکر و چینش استدلال به حقایق می‌رسد و از یافته‌های تجربی استفاده‌ای نمی‌کند. **گول نخوری**

در کدام گزینه به درستی به تفاوت شهود و حیانی و شهود عارفانه اشاره شده است؟

- (۱) در شهود عرفانی با شهود قلب عارف مواجه هستیم، در حالی که در شهود و حیانی مشاهده قلبی نداریم.
- (۲) شهود و حیانی با اتصال به ملک وحی صورت می‌گیرد، ولی شهود عارفانه بدون واسطه و حائل است.
- (۳) بهره‌بردن از معارف و حیانی که یک ابزار شناختی مستقل است فقط مختص پیامبران است.
- (۴) در شهود و حیانی برخلاف شهود عارفانه احتمال دخل و تصرف در مشهودات وجود ندارد.

زیرمبحث: درس ۷

درس‌Box

معرفت شهودی یک معرفت بی‌واسطه است؛ یعنی بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی در قلب تجلی می‌کند. یکی از شهودهای قلبی وحی الهی است. این شهود ویژه پیامبران است و خداوند از طریق وحی و به واسطه پیامبران، معارفی را در اختیار بشر قرار می‌دهد که به آن «معارف و حیانی» می‌گویند.

در شهود و حیانی خداوند حقایق و معانی کلمات و عبارات خود را بر قلب پیامبر نازل می‌کند و پیامبر آن معنی و کلمات و عبارات را دریافت می‌کند و بدون هیچ‌گونه دخل و تصرفی آنان را به مردم انتقال می‌دهد و باید بدانیم که هیچ‌گونه دخل و تصرفی از سوی پیامبر در آن صورت نمی‌گیرد، ولی در شهود عارفانه ممکن است عارف در شهود خود دخل و تصرف نماید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): شهود و حیانی هم مشاهده قلبی است ولی اختیار آن با شهودکننده (پیامبر) نمی‌باشد، بلکه از سوی خداوند است.

گزینه (۲): ملک وحی واسطه شهود نیست، بلکه آورنده خود معانی و عباراتی است که باید شهود شود.

گزینه (۳): بهره‌بردن از معارف و حیانی مخصوص پیامبران نیست، بلکه سایر مردم هم با واسطه از آن بهره می‌برند.

برای دریافت معرفت شهودی سیر و سلوک و تهذیب نفس ضروری است و اگرچه همگان امکان و استعداد رسیدن به شناخت شهودی را دارند، ولی برای رسیدن به چنین شناختی باید عارف و سالک شوند.

نکته

با توجه به نظر فلاسفه در خصوص معتبر بودن ابزار شناخت کدام مورد صحیح نیست؟

- (۱) هراکلیتوس معتقد بود انسان‌ها به وسیله حس می‌توانند به درک حرکت و تغییر در جهان برسند.
- (۲) پارمنیدس در خصوص بی‌اعتباری حس صحبت کرد و معتقد بود حس مرکب خطا می‌شود.
- (۳) پروتاگوراس حقیقت و واقعیت را وابسته به ذهن انسان می‌دانست.
- (۴) افلاطون اموری را که توسط حس ادراک شده بودند ارزشمندتر می‌دانست.

زیرمبحث: درس ۸

درسی Box

متفکری مانند هراکلیتوس، علاوه بر حس به عقل هم اهمیت می‌داد. او معتقد بود که شناخت حسی اعتبار دارد و ما وجود حرکت در این جهان را از طریق حس درمی‌یابیم و درک می‌کنیم. اما متفکری به نام «پارمنیدس» که معتقد بود که شناخت حسی به دلیل خطاهایی که گاه در حواس رخ می‌دهد، اعتبار ندارد و نمی‌توان بدان تکیه کرد. پروتاگوراس که از سوفسطائیان بود، می‌گفت حقیقت همان چیزی است که حواس هرکس به آن گواهی می‌دهد.

افلاطون به عقل اهمیت می‌داد و عقیده داشت شناخت عقلی بسیار مطمئن‌تر از شناخت حسی است و اموری را که عقل درک می‌کند، ارزش برتری دارد. او باور داشت که عقل می‌تواند جهانی برتر از جهان طبیعت را بشناسد و برای آن استدلال ارائه نماید. وی نام این جهان برتر را عالم مُثل نامید. از نظر او عالم طبیعت سایهٔ عالم مثل است. افلاطون شهود قلبی را هم باور داشت و معتقد بود که سقراط آن عالم برتر را مشاهده کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۱): هراکلیتوس معتقد بود چون حس می‌تواند حرکت را درک کند و حس معتبر است، پس حرکت در جهان وجود دارد.
- گزینهٔ (۲): پارمنیدس شناخت حسی را به خاطر خطاهایی که گاه در آن رخ می‌دهد، نامعتبر می‌دانست.
- گزینهٔ (۳): از نظر پروتاگوراس واقعیت برای ما قابل درک نیست و ما ابزاری برای درک آن نداریم و واقعیت آن چیزی است که ما حس می‌کنیم.

افلاطون امور درک‌شده توسط عقل را ارزشمندتر می‌دانست؛ مانند عالم مُثل.

اختلاف افلاطون و پارمنیدس در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- ۱) پارمنیدس ادراک حسی را معتبر نمی‌دانست، در حالی که افلاطون منکر ادراک حسی نبود و هر دو به عالم معقول اهمیت می‌دادند.
- ۲) پارمنیدس روش شهودی را معتبر می‌دانست، در حالی که افلاطون آن را روشی فاقد اعتبار و همراه با خطا می‌دانست و هر دو به ارزشمندی حس نسبت به ابزارهای دیگر اعتقاد داشتند.
- ۳) توجه افلاطون به ادراک عقلی بیشتر از پارمنیدس بود، اما نمی‌توان گفت هر دو منکر ادراک حسی بودند، حتی پارمنیدس حس را گاهی معتبرتر از عقل می‌دانست.
- ۴) هر دو اعتقاد داشتند عقل و حس در کنار یکدیگر باعث رسیدن به معرفت حقیقی می‌شود، اما گاهی افلاطون حس را نسبت به عقل معتبرتر می‌دانست.

زیرمبحث: درس ۸

کرتی Box

پارمنیدس معتقد بود که شناخت حسی به دلیل خطاهایی که گاه در حواس رخ می‌دهد، اعتبار ندارد و نمی‌توان بدان تکیه کرد. به همین جهت پارمنیدس معتقد بود که حرکت وجود ندارد و همه اشیا در ثبات و پایداری هستند. افلاطون به عقل اهمیت می‌داد و عقیده داشت که شناخت عقلی بسیار مطمئن‌تر از شناخت حسی است و اموری را که عقل درک می‌کند، ارزش برتری دارد. او باور داشت که عقل می‌تواند جهانی برتر از جهان طبیعت را بشناسد و برای آن استدلال ارائه نماید. وی نام این جهان برتر را عالم مُثُل نامید. از نظر او عالم طبیعت سایه عالم مُثُل است. افلاطون شهود قلبی را هم باور داشت و معتقد بود که سقراط آن عالم برتر را مشاهده کرده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پارمنیدس ادراک حسی را به خاطر خطاهایی که در آن رخ می‌دهد فاقد اعتبار می‌دانست، در حالی که افلاطون آن را قبول داشت، ولی معتقد بود آن چه با عقل درک می‌شود ارزش بیشتری دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): افلاطون روش شهودی را معتبر می‌دانست.

گزینه (۳): پارمنیدس منکر ادراک حسی بود.

گزینه (۴): افلاطون عقل را معتبرتر از حس می‌دانست.

کدام مورد جریان عقل‌گرایی را به طور کامل از تجربه‌گرایان جدا می‌کند؟

- (۱) معرفت‌هایی که قابل ادراک تجربی و حسی نیستند.
- (۲) مخالفت با حس و تجربه توسط عقل‌گرایان
- (۳) همکاری عقل و حس در رسیدن به معرفت
- (۴) توجه شدید به هستی‌شناسی به جای معرفت‌شناسی توسط عقل‌گرایان

زیرمبحث: درس ۸

کارت‌های آموزشی

دکارت، فیلسوف و ریاضی‌دان بزرگ فرانسوی، به تفکر عقلی اهمیت بسیار می‌داد و برعکس بیکن، معتقد بود عقل انسان به طور ذاتی معرفت‌هایی دارد که از تجربه به دست نیامده‌اند، مانند معرفت به وجود نفس مجرد و وجود خدا. به اعتقاد دکارت انسان در فهم این قبیل امور نیازی به حس و تجربه ندارد.

دکارت مخالف با تجربه و علم تجربی نبود و خود او نقش مؤثری در پیشرفت علم در اروپا داشت، به خصوص که او یک ریاضی‌دان بزرگ هم شمرده می‌شد. آن‌چه وی را از تجربه‌گرایان جدا کرد، قبول گزاره‌ها و قواعد عقلانی بود که از طریق تجربه قابل دستیابی نبودند و فقط متکی بر استدلال عقلی بودند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تفاوت اصلی عقل‌گرایان و تجربه‌گرایان در قبول یا عدم‌قبول شناخت عقلی محض است. به این صورت که تجربه‌گرایان عقل را تا وقتی با حس همکاری کند معتبر می‌دانند، ولی عقل‌گرایان علاوه بر تجربه، شناخت عقلی محض را نیز معتبر می‌دانند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): عقل‌گرایان مخالف حس و تجربه نیستند و خود دکارت نقش زیادی در پیشرفت علوم در دوره جدید داشت.

گزینه (۳): همکاری عقل و حس در رسیدن به معرفت، ویژگی معرفت‌شناسی کانت است.

گزینه (۴): در دوره جدید فلسفه در اروپا که از قرن شانزدهم با پیشگامی فرانسویس بیکن و دکارت آغاز شد به معرفت‌شناسی توجه ویژه‌ای شد و از این دوره به بعد، مسئله معرفت‌شناسی در کانون مباحثات فلسفی اروپا قرار گرفت.

کدام مورد دربارهٔ معرفت‌شناسی فیلسوفان اسلامی درست است؟

- (۱) فارابی و ابن سینا مانند افلاطون و ارسطو شناخت حسی و عقلی را معتبر می‌دانستند، ولی از شناخت شهودی هیچ توضیحی ارائه نکرده‌اند.
- (۲) ملاصدرا توانست با پیوند بین شناخت عقلی و شهودی، راه ابن‌سینا و فارابی را تکمیل کند و آن را با وحی درآمیزد.
- (۳) شیخ اشراق که فلسفه‌اش را بر پایهٔ شهود بنا نمود، کوشید مفاهیم فلسفی را با الهامات و اشراقات تبیین نماید.
- (۴) آن‌چه میان فلسفهٔ اشراق و ملاصدرا تفاوت ایجاد کرد، استفاده از معارف و حیانی در کنار عقل و شهود بود.

زیرمبحث: درس ۸

کرتی Box

ملاصدرای شیرازی، فیلسوف بزرگ قرن یازدهم هجری، راه شیخ اشراق را تکمیل کرد و توانست به نحو مطلوبی از معرفت شهودی در کنار معرفت عقلی بهره ببرد. و همچنین پیوند مستحکمی میان فلسفه و معرفت و حیانی برقرار کرد و اثبات کرد که نه تنها تضاد و تناقضی میان داده‌های مستدل و یقینی عقل و معارف و حیانی وجود ندارد، بلکه عقل و وحی تأییدکنندهٔ یکدیگرند. شیخ اشراق (سهروردی) بر معرفت شهودی تأکید بسیاری کرد. او کوشید آن‌چه را که از طریق اشراق و به صورت الهامات شهودی به دست آورده بود از طریق استدلال تبیین کند و در نهایت نظام فلسفی خود را بر پایهٔ شهود بنا نهاد.

سهروردی در فلسفهٔ خود از استدلال عقلی به علاوهٔ شناخت شهودی بهره می‌برد، ولی ملاصدرا علاوه بر بهره‌گیری از عقل و شهود، برای تأیید این دو منبع از معارف و حیانی نیز استفاده می‌نمود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): ابن‌سینا در یکی از کتاب‌های خود به طور دقیق به معرفت شهودی پرداخته است، ولی دربارهٔ ارتباط آن با فلسفه توضیحی نداده است.

گزینهٔ (۲): ملاصدرا با بهره‌گیری از عقل و شهود و وحی، راه شیخ اشراق را تکمیل نمود.

گزینهٔ (۳): شیخ اشراق می‌کوشید آن‌چه را از طریق الهامات و اشراقات به دست آورده تبیین استدلالی کند.

علت این که در فلسفهٔ اسلامی، فیلسوفان به دو گروه تجربه‌گرا و عقل‌گرا تقسیم نشدند این است که همهٔ ابزارهای معرفتی از جمله حس و عقل در نظر آنان دارای اعتبار هستند.

نکتهٔ دیگر این که: علت این که شیخ اشراق بیشتر در دستهٔ فیلسوفان شناخته می‌شود نه عارفان، این است که او شهود را در قالب استدلال بیان کرد، نه برعکس. البته این کار را ملاصدرا تکمیل کرد.

گول نخوری

۸۷ در کدام گزینه نتیجه نهایی مکتب نسبی گرایی به درستی بیان شده است؟

- (۱) فلز در اثر حرارت منبسط می‌شود.
- (۲) عدالت معیار رفتار انسان در مورد دیگران است.
- (۳) تمام مشکلات بشر را می‌توان با پیشرفت تجربه و علوم تجربی از میان برداشت.
- (۴) در مورد کار درست هرکس نظر شخصی‌اش را دارد و برای او همان کار درست است.

زیرمبحث: درس ۸

درس‌نویس Box

نسبی‌گرایان بر این باورند که هر فرد متناسب با ویژگی‌های خود، درباره امور به شناختی می‌رسد که با شناخت دیگران متفاوت است. بنابراین شناخت هرکس برای خودش و نسبت به خودش اعتبار دارد.

در جریان نسبی‌گرایی، درستی یا نادرستی اعمال و رفتارها براساس شناخت شخصی هرکس تعیین می‌شود. بنابراین نظر هرکس برای خودش درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): در این گزینه یک قانون علمی بیان شده و نمی‌تواند بیانگر نسبی‌گرایی باشد.

گزینه (۲): این گزینه نیز بیانگر یک قانون است اما قانونی اخلاقی.

گزینه (۳): این گزینه ادعای پوزیتیویسم را بیان می‌کند.

با توجه به اندیشه نسبی‌گرایی، هیچ قانون ثابت و همیشگی و پایداری وجود ندارد.

در کدام گزینه از لحاظ ابزارهای معرفت بین سه فیلسوف سازگاری وجود دارد؟

(۲) دکارت - هیوم - ابن سینا

(۱) برگسون - ویلیام جیمز - شیخ اشراق

(۴) برگسون - ویلیام جیمز - ابن سینا

(۳) افلاطون - بیکن - علامه طباطبایی

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ابزارهای معرفت عبارت‌اند از: حس، عقل، شهود و وحی. پس باید در گزینه‌ها به دنبال فیلسوفانی باشیم که هر سه به تقدم و اهمیت یکی از این ابزارها اعتقاد داشته باشند؛ یعنی مثلاً هر سه طرفدار جریان تجربه‌گرایی یا هر سه طرفدار جریان عقل‌گرایی باشند.

ویلیام جیمز و هانری برگسون از فیلسوفانی هستند که به شهود عرفانی و تجربه دینی معتقدند و سهروردی یا همان شیخ اشراق نیز شهود و دل را در شناخت معتبر می‌دانست و فلسفه خود را براساس شهود و اشراق بنا کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): دکارت و ابن سینا شناخت عقلی محض را معتبر می‌دانند، اما هیوم تجربه‌گرا است و شناخت عقلی محض را قبول ندارد.

گزینه (۳): بیکن از بنیان‌گذاران تجربه‌گرایی در اروپا است، در حالی که افلاطون و علامه طباطبایی طرفدار تجربه‌گرایی نیستند، زیرا هر دو به عقل محض معتقدند.

گزینه (۴): ابن سینا طرفدار تجربه‌گرایی نیست، چون عقل محض را معتبر می‌داند و ضمناً از شهود در فلسفه‌اش بهره نمی‌برد، در حالی که برگسون و جیمز طرفدار شهود هستند و آن را در مفاهیمی مانند پذیرش خداوند معتبر می‌دانند.

نظر آگوست کنت و فیلسوفان هم‌دسته او درباره مفاهیم مانند خدا، اختیار و نفس چیست؟

(۱) این مفاهیم کاملاً ذهنی هستند و مابه‌ازایی در خارج از ذهن ندارند.

(۲) نمی‌توان به طور قطعی درباره این نوع مفاهیم حرف زد، چون تجربه‌پذیری ندارند.

(۳) مفاهیمی مانند خدا، روح و اختیار انسان چون قابل تجربه حسی نیستند، وجود واقعی ندارند.

(۴) بودن یا نبودن این مفاهیم به هیچ وجه اهمیتی ندارد، چون ما باید ببینیم این مفاهیم برای ما سودمندی دارند یا نه؟

زیرمبحث: درس ۸

کرتی Box

پوزیتیویست‌ها علاوه بر این که تنها راه رسیدن به شناخت و معرفت را تجربه می‌دانستند، معتقد بودند که اصولاً آن دسته از مفاهیم و گزاره‌هایی که تجربه‌پذیر نیستند و از طریق تجربه نمی‌توانند مورد بررسی و ارزیابی قرار بگیرند، بی‌معنا هستند. بنابراین دیدگاه، مفاهیمی مانند خدا، اختیار، نفس و روح که تجربه درباره نفی یا اثبات آن‌ها نمی‌تواند نظر دهد معنای روشنی ندارند، لذا اصولاً قابل بررسی علمی نیستند.

پوزیتیویست‌ها معتقدند هر چیزی که نتوان آن را از طریق حواس درک کرد، بی‌معنا است و قابلیت بررسی علمی ندارد. ✓ پاسخ خیلی تشریحی

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): پوزیتیویست‌ها این مفاهیم غیر تجربه‌پذیر را انکار نمی‌کنند.

گزینه (۳): آن‌ها وجود واقعی هیچ‌یک از این مفاهیم را انکار نمی‌کنند.

گزینه (۴): سودمندی یا عدم سودمندی، ملاک معرفت‌شناسی در پراگماتیسم است.

دقت کنید که پوزیتیویست‌ها می‌گن مفاهیمی مانند خدا و روح و ... غیر تجربی هستند، ولی هیچ‌گاه اونا رو رد نمی‌کنند. ✗ گول نخوری

۹۰ کدام گزینه ممکن است یکی از تجربه‌گرایان باشد؟

- ۱) دانشمندی که با تدبّر و تفکر عقلی تلاش می‌کند رابطه بین خدا و جهان مادی را فهم و تفسیر کند.
- ۲) اندیشمندی که معتقد است تجربه‌های دینی و شهودهای عرفانی، از منابع شناختی انسان هستند.
- ۳) فیلسوفی که هم علوم تجربی را معتبر می‌داند و هم گزاره‌هایی را که صرفاً عقلانی بوده‌اند.
- ۴) فردی که به همه توانمندی‌های عقل مانند بدیهیات عقلی و استدلال ریاضی معتقد است.

زیرمبحث: درس ۷

درسی Box

برخی از فیلسوفان معاصر، در حالی که تجربه‌گرایی را قبول دارند، به شهود معنوی و تجربه دینی (به عنوان نوعی شناخت قلبی) نیز معتقد هستند. ویلیام جیمز و هانری برگسون از فیلسوفان تجربه‌گرایی هستند که به شهود عرفانی و تجربه معنوی انسان اهمیت می‌دهند.

بسیاری از فیلسوفان مانند جیمز و هانری برگسون علی‌رغم این‌که تجربه‌گرا بودند، ولی تجربه دینی و معرفت شهودی را نیز معتبر می‌دانستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): تفکر و تدبّر، شناخت عقلی محض است و عقل محض صرفاً مورد پذیرش عقل‌گرایان است.
- گزینه (۳): کسانی که هم شناخت تجربی و هم شناخت عقلی را معتبر بدانند، عقل‌گرا هستند.
- گزینه (۴): قبول بدیهیات عقلی، برخلاف نظریه تجربه‌گرایان است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓